

מנורה מבטחים החזקות בע"מ

דוחות כספיים ליום 31 במרס 2009

מנורה מבטחים החזקות בע"מ

דוח הדירקטוריון ליום 31 במרס 2009

דוח הדירקטוריון שלהלן סוקר את פעילותה של מנורה מבטחים החזקות בע"מ (להלן: "החברה") לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 במרס 2009 (להלן: "תקופת הדוח").

דוח הדירקטוריון סוקר את השינויים העיקריים בפעילות החברה בתקופת הדוח. הדוח נערך בהתאם לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל-1970, ומתוך הנחה שבפני המעיין בו מצוי גם הדוח התקופתי המלא של החברה לשנת 2008.

ביחס לתיאור עסקי המבטחים המאוחדים בדוחות החברה, נערך הדוח בהתאם לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (פרטי דין וחשבון), התשנ"ח-1998.

1. תיאור החברה

1.1 בעלי מניותיה של החברה

החברה הינה חברה ציבורית אשר מניותיה רשומות למסחר בבורסה לניירות ערך בתל אביב. עיקר פעילותה הינה החזקת חברות הפעילות בתחומי הביטוח, הפנסיה, הגמל, הפיננסים והנדל"ן. בעלי מניותיה העיקריים של החברה הינם נידן אסטבלישמנט ופלמס אסטבלישמנט (תאגידים זרים) המוחזקים בנאמנות עבור מר מנחם גורביץ והמחזיקים בכ- 61.86% ממניות החברה. משנה למנכ"ל החברה, המכהן גם כמנכ"ל מנורה מבטחים ביטוח בע"מ (חברה בת של החברה, להלן: "מנורה ביטוח") מחזיק, נכון למועד הדוח, בכ- 2.72% ממניות החברה. יתרת מניות החברה מוחזקות בידי הציבור.

1.2 תחומי פעילותה של החברה

לתיאור תחומי הפעילות ראה פרק תיאור עסקי התאגיד בדוח התקופתי לשנת 2008.

2. התפתחויות מאז הדוח השנתי האחרון

2.1 הון אנושי

בחודש מאי 2009 ובהמשך להודעת מר ירון דוויק, משנה למנכ"ל מנורה מבטחים ביטוח ומנהל אגף ביטוח חיים ובריאות על רצונו לפרוש מתפקידו, מונה מר יהודה בן-אסאייג כמשנה למנכ"ל ומנהל אגף ביטוח חיים ובריאות בחברה האמורה.

בחודש מאי 2009, ובמקביל למינוי כמפורט לעיל, פרש מר יהודה בן-אסאייג מתפקידו כמנכ"ל מנורה מבטחים פיננסיים. מר בן-אסאייג מונה ליו"ר דירקטוריון החברה האמורה.

בחודש מאי 2009, ובמקביל למינויים לעיל, מונה מר יעקב רוזן ליו"ר דירקטוריון מנורה מבטחים גמל.

המינויים הנ"ל משתלבים בתהליך הארגוני של הקבוצה ליצירת מערך חסכון ארוך טווח.

2.2 הליכים משפטיים

לעניין התפתחויות בדבר חשיפה לאישור תובענות שהוגשו כנגד החברה בת מנורה ביטוח וחברה מאוחדת שומרה חברה לביטוח בע"מ כייצוגיות, ראה ביאור 5 לדוחות הכספיים.

א. בחודש אפריל 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו טיפול בחובות בעייתיים ופעולות גופים מוסדיים לגביית חוב. מטרת החוזר הינה להבטיח כי גופים מוסדיים יפעלו לגביית חובות, באופן עצמאי או במשותף עם מלווים אחרים, וכן להגדיר מסגרת להיערכות גוף מוסדי לצורך מעקב ובקרה שוטפים אחר חוב שבניהולו וטיפול בחוב בעייתי, לרבות גיבוש החלטה בדבר אמצעים לגביית החוב. החוזר קובע כי דירקטוריון גוף מוסדי יאשר מסגרת קווים מנחים באשר לקיומה של בקרה שוטפת אחר מצב חוב ולקיומו של תהליך עבודה מובנה, שיתקיים בגוף המוסדי לזיהוי מוקדם של ירידה באיכות האשראי, זיהוי מוקדם של כשלים במשך חיי חוב, זיהוי איתור וסיווג חוב בעייתי וכן לפעולות שיינקטו לטיפול בחוב כאמור. כמו כן, על הנהלת הגוף המוסדי למנות צוות בעלי תפקידים רלבנטיים ("פורום חוב"), בעלי מומחיות וניסיון מוכחים בתחום האשראי או ההשקעות, אשר יהיה אחראי על ביצוע תהליך הערכת מצב חוב, לרבות הבחנה בין חוב בעייתי לחובות אחרים, וכן הבחנה בין סוגים שונים של חובות בעייתיים - חוב בהשגחה מיוחדת, חוב בפיקוד וחוב מסופק. פורום החוב יגיש דיווחים שונים לוועדת האשראי וועדות ההשקעה. ועדת האשראי תדון בדרכים ובאמצעים לגביית חוב אשר זוהה כחוב בעייתי ואשר נמצא בתחום טיפולה, על פי החוזר ותמליץ לוועדת ההשקעות. החוזר קובע כללים נוספים לעניין פעילות גוף מוסדי לגביית חוב בעייתי, מימון הסדר חוב ונקיטת אמצעים לגבייתו, קבלת החלטות בדבר אמצעים שיינקטו על ידי גוף מוסדי ובדבר השתתפותו בנציגות בעלי חוב, אישור תנאי הסדר חוב, רכישה חוזרת של אג"ח קונצרניות שהנפיק הלווה, תיעוד וחובת פרסום.

ב. בחודש אפריל 2009 פרסם המפקח טיוטת חוזר שנייה שעניינה איסוף מידע סטטיסטי אגב יישוב תביעות. הטיטה קובעת את אופן איסוף ושימור נתוני התביעות, שסכומן עולה על 1,000 ש"ח, לכל שנה, בחלוקה לפי הענפים השונים. על פי הטיטה, הגופים המוסדיים יידרשו להציג, בין היתר, את מספר התביעות ומשך הזמן הממוצע לטיפול בתביעות לגבי תביעות אשר נסגרו בפשרה (לרבות גישור), תביעות שנסגרו בבוררות ותביעות שהוגשו לבית המשפט, על פי הפירוט המופיע בנספחים לטיטה. עוד קובעת הטיטה, כי גוף מוסדי יציג באתר האינטרנט שלו את נתוני התביעות בכל שנה קלנדארית עד ליום 31 במרס ביחס לשנה שחלפה. הוראות החוזר יחולו על נתוני התביעות לשנת 2009 ואילך. באתר האינטרנט יוצגו נתונים מארבע השנים האחרונות.

ג. בחודש אפריל 2009 פרסם המפקח טיוטת חוזר שעניינה עמלות סוכני ביטוח מנותני שירותים. הטיטה מרחיבה את האיסור החל על סוכן ביטוח לקבל תשלום עמלה או כל טובת הנאה אחרת בקשר לבחירת נותני שירותים שונים, כגון - מוסך, עו"ד, שמאי ורופא, אך למעט גוף מוסדי, וזאת על מנת למנוע ניגוד עניינים.

ד. בחודש אפריל 2009 פורסמה הוראה שעניינה איסור השקעה של גופים מוסדיים באגרת חוב אם לא התקבל לגביה מידע רלוונטי חמישה ימי עסקים לפני מועד ההזמנה על ידי הגוף המוסדי. מטרת ההוראה להבטיח כי הגופים המוסדיים יבחנו בצורה מהימנה ומעמיקה את פרטי ההנפקה ולמנוע השקעה באגרת חוב, סחירה או בלתי סחירה, אלא אם קיבל הגוף המוסדי את נוסח התעודה, שטר נאמנות וכל מסמך נלווה אליהם, לפחות חמישה ימי עסקים לפני מועד ההזמנה.

ה. בחודש מרס 2009 שלח המפקח מכתב המורה למנהלי חברות הביטוח, מנהלי החברות המנהלות של קרנות פנסיה ומנהלי החברות המנהלות של קופות הגמל, כי החל מהדוחות הכספיים לשנת 2008, ועד ליום 30 לדצמבר 2010, חברת ביטוח וחברה מנהלת לא תחלק דיבידנד אלא באישור המוקדם של המפקח. כן ציין המפקח, כי ככלל, לא תאושר חלוקת דיבידנד בשיעור העולה על 25% מהרווח המותר לחלוקה.

ו. בחודש מרס 2009 פרסם המפקח נייר עמדה, אשר הנחיותיו צפויות להיות מוסדרות במסגרת חוזרים עתידיים, בדבר צעדים בשוק החיסכון הפנסיוני בעקבות אירועי המשבר הכלכלי העולמי. במסגרת נייר העמדה פירט המפקח בעיקרי דברים את הצעדים שבכוונתו לנקוט, ובין היתר - התאמת סיכון ההשקעות למאפייני הלקוח, צמצום מספר מסלולי ההשקעה, מעבר לפרסום תשואה שנתית של מוצרי החיסכון הפנסיוני, חיוב בדיווח על דמי הניהול בדוח הרבעוני לחוסך, קביעת סטנדרטיים

למערכי שירות הלקוחות, פרסום מדיניות השקעה צפויה, הפעלת קופות גמל אישיות, התאמה בין תגמול מנהלי ההשקעות לבין ביצועי הגופים בטווח הארוך, השקעות הגופים המוסדיים באג"ח הקונצרני, גיבוש שטר נאמנות לדוגמא שימש בהנפקת אג"ח, הטלת חובת מעקב שוטפת על יכולת ההחזר של אג"ח סחירות, מתן כלים להגברת מעורבות הגופים המוסדיים בהסדרי חוב, חיזוק מנגנוני הבקרה והפיקוח בתחומי השקעות וניהול הסיכונים, הגדלת דרישות ההון העצמי לחברות ביטוח לרבות בחינת מדיניות חלוקת דיבידנדים, הגדלת דרישות הון עצמי מחברות מנהלות של קופות גמל וקרנות פנסיה, איחוד והחמרת תקנות ההשקעה של הגופים המוסדיים והחמרת כללי ההשקעה לכספי הנוסטרו של חברות הביטוח.

2.3.2 ביטוח כללי

א. בחודש מאי 2009 הגישו איגוד שמאי ביטוח בישראל, המועצה הישראלית לצרכנות ואיגוד המוסכים בישראל, לבית המשפט העליון, בשבתו כבית משפט גבוה לצדק, עתירה למתן צו על תנאי כנגד המפקח על הביטוח ושוק ההון ואיגוד חברות הביטוח בישראל. במסגרת העתירה, מתבקש בית המשפט העליון ליתן צו על תנאי המורה למפקח על הביטוח ליתן טעם מדוע לא יעשה שימוש בסמכותו ויורה על תיקון ההסדר הקבוע בחוזר ביטוח 8-1-2007 בעניין שמאות ביטוח רכב (רכוש וצד ג'), יעדיף את עמדת הוועדה המייעצת לשמאי הרכב שמונתה על ידי שר התחבורה, אגף הרכב במשרד התחבורה והעותרים, ויורה על ביטולה של רשימת שמאי החוץ הקבועה בסעיף 4 לחוזר הנ"ל – אשר לשיטת העותרים מעמידה כל אחד מן הרשומים בה במצב של ניגוד עניינים מובנה - ועל החלפתה ברשימה הכוללת את כלל השמאים הרשומים בפנקס השמאים כמשמעותו בצו הפיקוח על מצרכים ושירותים (שמאי רכב), התש"ם – 1980. יצוין, כי החוזר הנ"ל פורסם בהמשך לעתירה קודמת שהוגשה בסוגיה זו בבג"צ 7721/96 איגוד שמאי הביטוח בישראל ואח' נ' המפקח על הביטוח ואח', פ"ד נה(3) 625, אשר במסגרתה, תחת להחליף את שיקול דעתו של המפקח, הורה בית המשפט העליון על העברת התיק לדיון בפני שלושה שופטים. כן הורה בית המשפט העליון למשיבים להגיש את תגובתם לעתירה עד 7 ימים עובר למועד הדיון שיקבע.

2.3.3 ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (כולל בריאות)

א. בחודש מאי 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו העברת זכויות עמיתים שלא במזומן. מטרת החוזר להסדיר לראשונה את התנאים להעברת זכויות עמיתים שלא במזומן בין מסלולי השקעה באותה קופת גמל ובין גופים מוסדיים שונים. על פי החוזר, העברת זכויות כאמור יכול שתבצע שלא במזומן רק אם סך הסכומים המועברים באותו יום עסקים עולה על 5 מיליון ש"ח או עולה על 1% מסך נכסי הצד המעביר, לפי הנמוך מביניהם, ובהתאם לנוהל עבודה מפורט שייקבע על ידי ועדת ההשקעות של הגוף המוסדי.

ב. בחודש מאי 2009 פרסם המפקח טיוטת חוזר שעניינה התקשרות גוף מוסדי עם בעל רישיון. מטרת הטיטה להחיל את הוראות חוזר ביטוח 2004/14 בעניין התקשרות מבטח עם סוכן ביטוח, בשינויים המחויבים, על כל התקשרות בין יועץ פנסיוני וסוכן ביטוח עם גוף מוסדי, ובין היתר – חובת קיום הסכם בכתב בהתקשרות בין גוף מוסדי לבעל רישיון, שבין תנאיו חיוב הסוכן להחזיק כספים שגבה ממבוטחים בחשבון נפרד שינוהל על ידו כנאמן של המבטח, כפי שיורה המפקח.

ג. בחודש מאי 2009 פרסם המפקח טיוטת חוזרים בעניין דמי ניהול – טיוטת חוזר "תיקונים בדיווח השנתי ובדיווח הרבעוני לעמיתים ולמבוטחים", המרחיבה את הפירוט הניתן לחוסכים במסגרת הדיווח השנתי, הדיווח הרבעוני ושירות אחזור המידע באינטרנט, וכן טיוטת חוזר "מנגנון גביית דמי הניהול", שמטרתה למנוע מנגנוני גביית דמי ניהול המבוססים על החזר דמי ניהול בתום תקופה מסוימת אשר אינם משקפים נכונה את דמי הניהול שסוכמו עם העמית או המבוטח.

ד. בחודש אפריל 2009 פרסם המפקח חוזר עקרונית לטיפול בעמיתים שהצטרפו לקרנות הפנסיה בחודשים ינואר-מארס 1995 ("תקופת הביניים"), בהמשך לחוזר פנסיה בעניין עקרונית לטיפול בעמיתי תקופת הביניים, משנת 1999. החוזר קובע הוראות לטיפול בעמיתי תקופת הביניים שהוראות חוזר הפנסיה משנת 1999 לא יושמו לגביהם, כך שבמקרה של עמית ביניים אשר בחודש ינואר 2009 נצברו לזכותו סכומים בקרן פנסיה חדשה, מבלי שהעמית בחר במפורש להיות עמית בקרן, תינתן לו אפשרות

בחירה חד-פעמית להיות מבוטח בקרן פנסיה ותיקה אליה הצטרף בשנת 1995 או להיות מבוטח בקרן הפנסיה החדשה בה מנוהלת יתרתו הצבורה. אם לא תתקבל בחירה מפורשת במשרדי החברה, עד ליום 30 ביוני 2009, יראו את העמית כמי שביקש להיות מבוטח בקרן הפנסיה הוותיקה. על פי החוזר, על החברה המנהלת של קרן הפנסיה החדשה לפנות לעמיתי תקופת הביניים עד ליום 31 במאי 2009 במכתב בנוסח המצורף כנספח לחוזר, בו יפורטו החלופות העומדות בפני העמית. עוד קובע החוזר, בין היתר, את אופן העברת כספי העמיתים, אופן העברת נתונים, דיווח לעמית ואופן ניהול זכויות העמיתים.

ה. בחודש מרס 2009 פרסם המפקח חוזר פירוט תגמולי ביטוח בתכניות לביטוח בריאות. מטרת החוזר הינה להבטיח כי בטרם כריתתו של חוזה הביטוח, יהיה בידי המבוטחים מידע בנוגע לסכום תגמולי הביטוח לפי תנאי התכנית. הטיוטה מפרטת את המידע אשר על מבטח למסור למבוטח בנוגע לסכום תגמולי הביטוח לפי תנאי התכנית עובר לכריתתו של חוזה הביטוח, לרבות תגמולי ביטוח מרביים שלא בערך כספי נקוב. החוזר קובע רשימת מקרים בהם ניתן לשנות את פירוט תגמולי הביטוח אשר פורסמו. ההוראות יחולו על תכניות לביטוח בריאות, למעט על כיסויים ביטוחיים לפרוצדורות רפואיות המבוצעות בחו"ל.

ו. בחודש מרס 2009 פרסם המפקח טיוטת חוזר שנייה שעניינה הצהרה על מדיניות השקעה צפויה בגופים המוסדיים. על פי הטיוטה, יידרשו גופים מוסדיים להצהיר מראש, ברבעון האחרון של כל שנה, על מדיניות ההשקעות הצפויה שלהם לשנה הקלנדארית הקרובה, במתכונת של קביעת שיעורים מינימאליים ומקסימאליים להשקעה באפיקי השקעה שונים, כדוגמת: מניות, אג"ח ממשלתי, אג"ח קונצרני ומט"ח, תוך התייחסות לטווחי סטייה אפשריים משיעורים אלו וקביעתם של מדדי ייחוס. פרסום המדיניות יאפשר לפקח, לבקר ולהעריך את ביצועי הגוף המוסדי ביחס למדיניות ההשקעות שהצהיר עליה וביחס למדדי הייחוס הרלבנטיים אותם קבע. מדיניות ההשקעה תדווח למפקח באמצעות אתר האינטרנט של הגוף המוסדי ולעמיתים או למבוטחים באמצעות הדוח השנתי הנשלח אליהם. הוראות הטיוטה יחולו על חברות ביטוח לגבי התחייבויות תלויות תשואה, על קופות גמל וקרנות הפנסיה שבניהולן ועל קרנות הפנסיה הותיקות.

2.4 התפתחויות בסביבה המאקרו כלכלית

2.4.1 המשק הישראלי

שנת 2008 תיזכר כאחת השנים הקשות בכלכלה העולמית מאז המשבר הכלכלי הגדול בשנות ה-30 של המאה הקודמת. כלכלת ארה"ב ובעקבותיה כלכלות מובילות בעולם, נקלעו למשבר אשראי חריף אשר נבע מבעיות מאקרו כלכליות שונות. מוסדות פיננסיים ותיקים במדינות המערב פשטו רגל ואחרים נאלצו להיעזר בסיוע ממשלתי מאסיבי על מנת להמשיך ולהתקיים.

הכלכלה הישראלית הושפעה במהלך שנת 2008 ממשבר כלכלי עולמי זה. לאחר חמש שנות צמיחה מהירה, חלה במחצית השנייה של שנת 2008 תפנית, והמשק הישראלי החל לגלוש למיתון, בשל החרפת המשבר העולמי והתחזקות השפעותיו על המשק.

בחלקה הראשון של שנת 2008 נמשכו מגמות שאפיינו את תקופת הצמיחה המהירה - רמת פעילות גבוהה, אבטלה נמוכה, עודף בחשבון השוטף של מאזן התשלומים, שיעור חיסכון גבוה, ירידה מצטברת משמעותית של יחס החוב הציבורי לתוצר ורווחיות גבוהה של המגזר העסקי. ואולם עם החרפת המשבר העולמי, לקראת סוף שנת 2008, התחדדה השפעתו על ישראל, והמשק גלש במהירות למיתון: היצוא וההכנסות ממסים ירדו בשיעורים חדים, וכן ירדה הצריכה הפרטית; בשוק העבודה נבלמה התרחבות התעסוקה, השכר הריאלי ירד, והאבטלה החלה לעלות. הגירעון בתקציב המדינה גדל השנה, וקצב ירידתו של יחס החוב הציבורי לתוצר הואט - בגלל ההאטה בפעילות והירידות בשוק ההון, שפגעו בהכנסות ממסים, לצד המשך הפחתת שיעורי המס.

התפנית התבטאה גם בשיעור האינפלציה במשק הישראלי: עד לחודש ספטמבר 2008 רמת האינפלציה במשק הישראלי הייתה גבוהה יחסית, על רקע העלייה העולמית של מחירי הנפט והסחורות ועודפי הביקושים במשק; החל מחודש ספטמבר 2008 החלו ירידות

מחירים במשק וזאת בהשפעת ירידת המחירים בעולם והתמתנות בעודפי הביקוש. ברבעון הראשון של 2009 ירד מדד המחירים לצרכן בעשירית האחוז (לפי מדד בגין).

הטלטלה במערכת הפיננסית בארץ הייתה ניכרת, אך מתונה בהרבה מאשר בחו"ל. מחירי המניות ואיגרות החוב הפרטיות ירדו, והמרווחים בשוק האשראי עלו בשיעורים ניכרים. ואולם, המוסדות הפיננסיים, ובהם הבנקים, הפגינו עמידות. עיקר הפגיעה הייתה בשוק האשראי החוץ-בנקאי, שהפך לגורם מרכזי בצמצום היצע האשראי.

המיתון במשק הישראלי בעטיו של המשבר העולמי, שהביא לירידה בביקוש המצרפי, כבר מתבטא בפגיעה משמעותית בפעילות, ובמיוחד ביצוא. המיתון מתבטא גם בעלייה ניכרת של האבטלה. המיתון במשק עלול אף להחריף, בשל המחסור באשראי, הנובע מהתייבשות שוק האשראי החוץ-בנקאי.

משרד האוצר ובנק ישראל גיבשו עד כה מספר צעדים להתמודדות עם המשבר במסגרת תוכנית ההאצה, וצעדים נוספים, שיש בהם כדי להפחית מחומרת המיתון - אם ייושמו במלואם ובהקדם. ואולם עד כה היקף צעדים אלה מוגבל - בין היתר, בשל העדר תקציב מאושר לשנת 2009.

במסגרת תוכנית ההאצה יזם משרד האוצר מתן ערבויות לבנקים המקומיים לגיוס הון ואת הקמת קרנות ה"מנוף". במקביל, הוריד בנק ישראל החל בחודש אוקטובר 2008 את שיעור הריבית הורדה תלולה עד לשיעור של מחצית האחוז. בה בעת הכניס בנק ישראל מספר שינויים בכלים המוניטריים, כגון הקטנת המרווח סביב ריבית בנק ישראל בחלון האשראי והפיקדונות לבנקים, כדי להגדיל את הנזילות העומדת בפני הגופים הפועלים בשוק ולהוזיל אותה.

בנוסף, החל בנק ישראל בחודש פברואר 2009 לרכוש איגרות חוב ממשלתיות בשוק המשני, וזאת במטרה להפחית את שיעורי הריבית לטווח הארוך. החל מחודש מרס 2008 רוכש בנק ישראל מטבע חוץ, במסגרת תוכנית להגדלת היתרות - תחילה בהיקף יומי של 25 מיליוני דולרים, ומחודש יולי 2008 בהיקף של 100 מיליוני דולרים ליום: בכך הוא גם תומך בפיחות שער החליפין של השקל, המסייע לפעילות במשק.

2.4.2 שוקי האג"ח והמניות

שנת 2009 החלה במגמה חיובית בשוקי המניות והאג"ח, בעיקר בישראל. במהלך הרבעון הראשון של השנה, עלו אגרות החוב הקונצרניות צמודות המדד בכ- 15%, אגרות החוב הממשלתיות צמודות מדד בכ- 5.5% ואגרות החוב הממשלתיות השקליות בכ- 2.7% בממוצע. אפיק המניות בישראל עלה אף הוא. מדד ת"א 25 עלה בכ- 11% ומדד ת"א 75 ויתר 50 בכ- 45% ומעלה, כל אחד. לעומת זאת, בשוקי המניות המרכזיים בעולם, בארה"ב ובאירופה, נרשמו ירידות שיערים של כ- 12% בממוצע. בשווקים המתעוררים המרכזיים, ברזיל, סין ורוסיה נרשמו עליות שיערים של בין 9%-30%.

לעליות השערים כאמור, קיימת השפעה מהותית על תוצאות הקבוצה, בעיקר בשל העלייה בשווי נכסי הנוסטרו. בנוסף, היקף הנכסים המנוהלים על-ידי הקבוצה גדל אף הוא בעיקר בשל עליית ערכם. עלייה מתמשכת בשווי נכסי הקבוצה ובפרט נכסי הנוסטרו כאמור, מגדילה את רווחיות הקבוצה ובו בזמן את הונה העצמי.

במהלך הרבעון הראשון, בוצעו גיוסי חוב בהיקפים מהותיים, בעיקר על ידי החברות היציבות במשק כדוגמת הבנקים וחברות עסקיות מדורגות בדירוג השקעה גבוה. גיוסי חוב אילו מלמדים על ניצני התאוששות במערך האשראי החוץ בנקאי לפיו חברות יציבות מסוגלות לגייס חוב במחירים סבירים בשל הביקוש שיוצרים הגופים המוסדיים לאג"חים מסוג זה.

כתוצאה מהעלייה בשוק האג"ח ובשוק המניות ברבעון הראשון, קוזזו הפסדי המשקיעים בקופות הגמל, בקרנות הפנסיה ובביטוחי מנהלים בשיעור ניכר עד כדי כיסוי של כמחצית ההפסד שנגרם בשנת 2008.

יצוין, כי בסוף חודש מרס 2009, פרסם הממשל האמריקאי פרטים אודות תוכניתו ל"ניקוי" המערכת הפיננסית מ"נכסים רעילים", בעלת פוטנציאל של כטריליון דולר, וזאת במטרה

לאפשר לגופים פיננסים לשחרר הון ולעודד מתן אשראי חדש. התוכנית החדשה כוללת הקמה של גוף חדש אשר יעניק הלוואות בריבית נמוכה לגורמים פרטיים המעוניינים לרכוש את הנכסים הרעילים. הגוף שיוקם יעניק ערבות לקרנות שישקיעו בנכסים הבעייתיים תמורת רווח פוטנציאלי.

3. המצב הכספי

3.1. נתונים עיקריים מהדוחות הכספיים

3.1.1 נתונים מתוך המאזנים המאוחדים (באלפי ש"ח)

31 בדצמבר 2008	31 במרס 2008	31 במרס 2009	
7,704,355	8,984,083	8,507,194	סך הכל נכסים עבור חוזים תלויי תשואה
10,988,825	10,765,157	11,424,262	סך הכל השקעות פיננסיות אחרות
4,282,758	4,266,536	4,509,332	נכסים אחרים
22,975,938	24,015,776	24,440,788	סך כל הנכסים
1,286,480	1,642,226	1,566,994	הון עצמי
			התחייבויות:
12,025,038	11,578,234	12,184,729	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
7,080,227	8,361,961	7,921,408	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
1,613,488	1,392,295	1,590,883	התחייבויות פיננסיות
970,705	1,041,060	1,176,774	התחייבויות אחרות
22,975,938	24,015,776	24,440,788	סך כל ההון וההתחייבויות

3.1.2 נתונים מדוחות רווח והפסד המאוחדים (באלפי ש"ח)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008	% שינוי	לשלושת החודשים שהסתיימו ביום 31 במרס		
		2008	2009	
3,335,520	1.7%	834,081	848,255	פרמיות שהורווחו בשייר רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
(1,478,369)		(380,018)	976,475	הכנסות מדמי ניהול
398,151	4.1%	94,886	98,793	הכנסות מעמלות
135,474	44.4%	28,270	40,813	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
1,262,301	378.5%	289,141	1,383,538	עמלות הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
851,676	10.2%	202,920	223,646	הוצאות הנהלה וכלליות ואחרות
448,778	7.8%	99,410	107,155	הוצאות מימון
143,972	(65.2%)	27,070	9,428	חלק ברווחי חברות כלולות, נטו
16,370	(97.1%)	5,396	156	רווח (הפסד) לפני מיסים על הכנסה
(299,581)		(35,926)	240,725	מיסים (הטבת מס) על הכנסה
(67,451)		(10,619)	82,801	רווח (הפסד) לתקופה
(232,130)		(25,307)	157,924	

3.1.3 נתונים על פרמיות ביטוח

פרמיות ביטוח לפי תחומים

1-12 /2008	% שינוי	1-3 /2008	1-3 /2009	
806,223	6.1%	201,551	213,761	ביטוח רכב רכוש
545,400	7.2%	134,099	143,700	ביטוח רכב חובה
522,079	(0.9%)	131,825	130,644	ענפי רכוש ואחרים
240,314	1.3%	60,665	61,458	ענפי חבויות אחרים
2,114,016	4.1%	528,140	549,563	סך תחום ביטוח כללי
1,826,315	1.4%	453,634	459,827	תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
(1,259)		(282)	(220)	התאמות וקיצוזים
3,939,072	2.8%	981,492	1,009,170	סה"כ פרמיות שהורווחו ברוטו

3.1.4 ההון

ההון של החברה נכון ליום 31 במרס 2009 עומד על סך של 1,567 מיליוני ש"ח לעומת סך של 1,286 מיליוני ש"ח נכון ליום 31 בדצמבר 2008. הגידול בהון נובע בעיקר מרווח בסך של כ- 158 מיליון ש"ח ומגידול בקרן ההון הנובעת מנכסים פיננסיים זמינים למכירה בסך של כ- 120 מיליוני ש"ח.

לחברה חברות בנות אשר חלות עליהן הוראות בדבר שמירה על הון עצמי מינימאלי. נכון למועד אישור הדוחות הכספיים, כל החברות בקבוצה עומדות בדרישות ההון שנקבעו להן, לפי העניין.

4. תוצאות הפעילות

4.1 ריכוז תוצאות הפעילות (באלפי ש"ח):

דוחות רווח והפסד מאוחדים:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008	לתקופה של שלושת חודשים שהסתיימה ביום 31 במרס		
	2008	% השינוי	
			רווח מתחומי הפעילות לפני מס:
14,722	(569.2%)	(27,017)	רווח מביטוח חיים
(47,456)	270.3%	27,993	וחסכון ארוך טווח
			רווח מביטוח כללי
			סך רווח לפני מס מתחומי פעילות ברי דיווח
(32,734)	23509.8%	976	רווח (הפסד) לפני מס מאחרים (שלא נכללו בתחומים)
(266,847)	(127.9%)	(36,902)	סה"כ רווח (הפסד) לפני מס
(299,581)		(35,926)	מיסים על הכנסה
(67,451)		(10,619)	רווח (הפסד) נקי
(232,130)		(25,307)	
			מיוחס ל:
(231,784)		(24,624)	בעלי מניות בחברה
(346)		(683)	זכויות מיעוט
(232,130)		(25,307)	רווח (הפסד) נקי

תוצאות הפעילות בתקופת הדוח:

בתקופת הדוח נרשם רווח נקי בסך של כ- 158 מיליוני ש"ח לעומת הפסד נקי בסך של כ- 25 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. השינוי האמור נובע מעלייה ברווח בסך של כ- 76 מיליוני ש"ח בביטוח כללי, מעלייה ברווח בסך של כ- 154 מיליוני ש"ח בתחום ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח, מעלייה ברווח מפעילות שאינה מיוחסת למגזרים בסך של כ- 47 מיליוני ש"ח. על כל ההשפעות האמורות יש לקחת בחשבון את השפעת המס אשר מקטינה את העלייה ברווח בסך של כ- 93 מיליון ש"ח. להסברים על השינוי ברווח במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח ומגזר ביטוח כללי ראה בסעיפים 4.2.1 ו- 4.2.2 להלן.

4.2.1 תחום ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח:

עיקרי ביאור תוצאות תחום ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח:

1-12 /2008	% שינוי	1-3 /2008	1-3 /2009	
1,826,315	1.4%	453,634	459,827	פרמיות שהורווחו ברוטו
(1,476,774)		(410,618)	888,800	רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
339,478	8.1%	80,028	86,505	הכנסות מדמי ניהול
61,609	49.2%	10,277	15,332	הכנסות מעמלות
				תשלומים ושינוי בהתחייבות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
63,902		(19,800)	1,110,501	עמלות הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
356,757	16.3%	83,389	96,969	הוצאות הנהלה וכלליות ואחרות
298,089	14.9%	72,721	83,567	
14,722		(27,017)	126,770	רווח לפני מס

בתקופת הדוח, נרשם רווח בתחום חסכון ארוך טווח בסך של כ- 127 מיליון ש"ח לעומת הפסד של כ- 27 מיליון ש"ח, בתקופה המקבילה אשתקד. העלייה ברווח נובעת בעיקר מגידול ברווח מפעילות ביטוח חיים בסך של כ- 128 מיליון ש"ח, מגידול ברווח מפעילות הפנסיה בסך של כ- 11 מיליון ש"ח ומגידול ברווח מפעילות הגמל בסך של כ- 14 מיליון ש"ח. העלייה ברווח בביטוח חיים נובעת בעיקר מגידול בהכנסות מהשקעות על נכסי הנוסטרו ומנכסים המוחזקים בתיק משתתף ברווחים אשר עומדים כנגד התחייבויות צמודות מדד בסך של כ- 92 מיליון ש"ח.

סכום הפרמיות שהורווחו הסתכם לסך של כ- 460 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ- 454 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ- 1.4%. שיעור הפדיונות של הקבוצה בביטוח חיים גדל מכ- 4.4% מהעתודה הממוצעת בחישוב שנתי לכ- 4.9%. הגידול בשיעור הפדיונות נובע בעיקרו מירידת העתודה הממוצעת כתוצאה מהפסדי ההשקעות בשנת 2008.

חל גידול בתשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בסך של כ- 1,130 מיליון ש"ח לעומת התקופה המקבילה אשתקד. גידול זה נובע בעיקרו מגידול בהכנסות מהשקעות בסך של כ- 1,299 מיליון ש"ח.

עמלות והוצאות רכישה בתקופת הדוח עמדו על כ- 97 מיליון ש"ח לעומת כ- 83 מיליון ש"ח אשתקד, עליה של כ- 14 מיליון ש"ח המהווה גידול של כ- 16.3%. עיקר הגידול נובע מפעילות ביטוח חיים חל גידול בעמלות הנפרעים כתוצאה משינוי בתמהיל המוצרים שנמכרו בתקופת הדוח.

הוצאות הנהלה וכלליות בתקופת הדוח עמדו על סך של כ- 84 מיליון ש"ח לעומת כ- 73 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ- 14.9%, הנובע בעיקרו מגידול בהוצאות הנהלה וכלליות של פעילות הפנסיה וכן מגידול של כ- 3 מיליון ש"ח בפעילות ביטוח חיים.

פוליסות משתתפות ברווחים:

כספי עתודות הביטוח הנצברים בפוליסות משתתפות ברווחים מושקעים לפי הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) ותקנותיו. רווחי השקעות אלו נזקפים לזכות המבוטחים בניכוי דמי ניהול.

התחייבות הנובעות מפוליסות משתתפות ברווחים ליום 31 למרס 2009 הסתכמו ב- 7,922 מיליוני ש"ח בהשוואה לסך 7,080 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2008, גידול של כ- 11.9%. הגידול כאמור, נובע בעיקרו מהעלייה בהכנסות מהשקעות בתקופת הדוח.

פרטים בדבר שיעורי התשואות בפוליסות משתתפות ברווחים:

פוליסות שהוצאו בשנים 1992-2003 (ק"ן י')		
1-3 /2008	1-3 /2009	
(5.82%)	12.02%	תשואה ריאלית לפני תשלום דמי ניהול
(5.97%)	11.86%	תשואה ריאלית אחרי תשלום דמי ניהול
(5.44%)	11.20%	תשואה נומינלית לפני תשלום דמי ניהול
(5.59%)	11.05%	תשואה נומינלית אחרי תשלום דמי ניהול

פוליסות שהוצאו החל משנת 2004 (ק"ן י' החדשה)		
1-3 /2008	1-3 /2009	
(5.82%)	12.02%	תשואה ריאלית לפני תשלום דמי ניהול
(6.12%)	11.72%	תשואה ריאלית אחרי תשלום דמי ניהול
(5.44%)	11.20%	תשואה נומינלית לפני תשלום דמי ניהול
(5.74%)	10.91%	תשואה נומינלית אחרי תשלום דמי ניהול

פרטים בדבר רווחי (הפסדי) ההשקעה שנזקפו למבוטחים בפוליסות משתתפות ברווחים ודמי הניהול (במיליוני ש"ח):

1-3 /2008	1-3 /2009	
(455.3)	715.4	רווחי (הפסדי) ההשקעה הנומינליים שנזקפו למבוטחים לאחר דמי הניהול
15.7	15.4	דמי ניהול

ההכנסות מדמי ניהול בביטוח חיים משתתף ברווחים בתקופת הדוח הסתכמו בכ- 15.4 מיליוני ש"ח לעומת כ- 15.7 מיליוני ש"ח אשתקד, קיטון של כ- 2%. קיטון זה נובע מירידה בהיקף הנכסים כתוצאה מהפסדי השקעות שנגרמו במהלך שנת 2008. בפוליסות משתתפות ברווחים שהונפקו בשנים 1992 עד 2003 רשאי מבטח לגבות דמי ניהול קבועים ודמי ניהול משתנים בשיעורים הקבועים בתקנות והנגזרים מהתשואה הריאלית של תיק ההשקעות. דמי הניהול המשתנים נגבים רק בגין תשואה ריאלית חיובית. במידה והושגה תשואה ריאלית שלילית המבטח מנוע מגביית דמי הניהול המשתנים עד אשר התשואה שתושג תכסה את ההפסד הריאלי המצטבר. כתוצאה מהירידות בשוק ההון במהלך שנת 2008, הושגה תשואה ריאלית שלילית בשיעור של כ- 26.88%. כפועל יוצא, הקבוצה מנועה מגביית דמי ניהול משתנים עד להשלמת התשואה השלילית הנ"ל. אובדן ההכנסות הפוטנציאליות מדמי ניהול כאמור מוערך בסך של כ- 158 מיליוני ש"ח נכון ליום 31.3.09. יציין, כי בכל הנוגע לפוליסות משתתפות ברווחים שהונפקו החל משנת 2004, דמי הניהול הנגבים הינם דמי ניהול קבועים בלבד ואשר על כן להפסדים בהשקעות אין השלכה כאמור על גביית דמי הניהול.

תוצאות פעילות ענף הפנסיה

עיקרי ביאור תוצאות הפעילות בענף הפנסיה (באלפי ש"ח):

1-12 /2008	% שינוי	1-3 /2008	1-3 /2009	
4,285	626.6%	2,344	17,032	רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
226,562	6.0%	54,022	57,238	הכנסות מדמי ניהול
36	113.8%	29	62	הכנסות מעמלות
39,184	16.2%	9,538	11,080	עמלות הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
115,809	21.0%	27,550	33,322	הוצאות הנהלה וכלליות ואחרות
75,890	55.0%	19,307	29,930	סה"כ רווח לפני מס

הרווחים מהשקעות נטו והכנסות מימון גדלו בכ- 14.7 מיליון ש"ח, גידול של כ- 626.6% לעומת התקופה המקבילה אשתקד. ההכנסות מדמי ניהול גדלו בכ- 3.2 מיליון ש"ח, גידול של כ- 6% לעומת התקופה המקבילה אשתקד. גידול זה נובע בעיקר מגידול בהכנסות מדמי ניהול הנובעות מדמי גמולים שנגבו.

עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות גדלו בסך של כ- 1.5 מיליון ש"ח, גידול של כ- 16.2% לעומת התקופה המקבילה אשתקד. בנוסף, חל גידול בהוצאות הנהלה וכלליות בסך של כ- 6 מיליון ש"ח הנובע בעיקרו מגידול בכוח אדם.

תוצאות פעילות ענף קופות הגמל

עיקרי ביאור תוצאות הפעילות בענף קופות גמל (באלפי ש"ח):

1-12 /2008	% שינוי	1-3 /2008	1-3 /2009	
262,767	190.9%	13,271	38,610	רווחים(הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
49,442	35.2%	10,257	13,863	הכנסות מדמי ניהול
304,574	87.0%	12,479	23,338	שינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה
12,669	52.2%	2,314	3,522	עמלות הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
19,736	38.3%	4,227	5,844	הוצאות הנהלה וכלליות ואחרות
6,364	26.3%	1,323	1,671	הפחתת רכוש אחר
(31,134)	68.2%	3,185	18,098	סה"כ רווח (הפסד) לפני מס

רווחים מהשקעות והכנסות מימון גדלו בכ- 15.5 מיליון ש"ח, כאשר במקביל גדלו גם ההתחייבויות בגין חוזי השקעה בסך של כ- 11 מיליון ש"ח.

הכנסות מדמי ניהול גדלו בכ- 3.5 מיליון ש"ח, גידול של כ- 35.2% לעומת התקופה המקבילה אשתקד. גידול זה נובע מגידול בהיקף הנכסים המנוהל אשר נובע בין היתר מרכישת קופות גמל יתר ו- 60% מהבעלות על החברה לניהול קרן ההשתלמות למהנדסים בע"מ.

הוצאות השיווק, הנהלה וכלליות ואחרות גדלו בסך של כ- 3.3 מיליון ש"ח, גידול של כ- 42% לעומת התקופה המקבילה אשתקד.

הרווח גדל בכ- 15 מיליון ש"ח. גידול זה נובע בעיקרו מגביית דמי ניהול בקופות גמל מבטיחות תשואה כתוצאה מעליית ערך הנכסים מעבר להתחייבות כלפי העמיתים.

4.2.2 תחום ביטוח כללי

עיקרי ביאור תוצאות תחום ביטוח כללי* (באלפי ש"ח):

1-12 /2008	% שינוי	1-3 /2008	1-3 /2009	
2,157,323	8.6%	659,600	716,055	פרמיות ברוטו
				רווחים (הפסדים)
				מהשקעות, נטו והכנסות
118,011	38.1%	50,960	70,395	מימון
59,170	73.3%	13,457	23,325	הכנסות מעמלות
				תשלומים ושינוי
1,644,623	(23.5%)	471,346	360,718	בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
				עמלות הוצאות שיווק
474,309	9.0%	111,701	121,777	והוצאות רכישה אחרות
				הוצאות הנהלה וכלליות
66,495	(16.9%)	17,389	14,456	ואחרות
(47,456)	270.3%	27,993	103,662	רווח (הפסד) לפני מס

*לנתונים נוספים לגבי ענפי רכב חובה ורכב רכוש ראה טבלאות להלן:

עיקרי ביאור תוצאות הפעילות בענף רכב חובה (באלפי ש"ח):

1-12 /2008	% שינוי	1-3 /2008	1-3 /2009	
557,301	17.4%	153,041	179,674	פרמיות ברוטו
				רווחים (הפסדים)
				מהשקעות, נטו והכנסות
62,661	53.8%	27,427	42,171	מימון
				תשלומים ושינוי
566,335	(20.8%)	133,589	105,811	בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
				עמלות הוצאות שיווק
61,273	23.8%	12,293	15,220	והוצאות רכישה אחרות
				הוצאות הנהלה וכלליות
22,656	(22.0%)	6,214	4,850	אחרות
(47,506)	903.3%	5,642	56,606	רווח (הפסד) לפני מס

עיקרי ביאור תוצאות הפעילות בענף רכב רכוש (באלפי ש"ח):

1-12 /2008	% שינוי	1-3 /2008	1-3 /2009	
836,971	8.7%	258,905	281,448	פרמיות ברוטו
				רווחים (הפסדים)
				מהשקעות, נטו והכנסות
18,682	22.6%	7,934	9,729	מימון
2,823		(3,473)	1,209	הכנסות מעמלות
				תשלומים ושינוי
605,606	6.1%	148,902	158,059	בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
				עמלות הוצאות שיווק
203,236	12.3%	48,855	54,844	והוצאות רכישה אחרות
				הוצאות הנהלה וכלליות
19,237	(14.6%)	5,884	5,023	ואחרות
(286)	22.8%	10,038	12,325	רווח (הפסד) לפני מס

עיקרי ביאור תוצאות הפעילות בביטוח כללי אחר (באלפי ש"ח):

1-12 /2008	% שינוי	1-3 /2008	1-3 /2009	
763,051	2.9%	247,654	254,933	פרמיות ברוטו רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו
36,668	18.6%	15,599	18,495	והכנסות מימון
56,347	30.6%	16,930	22,116	הכנסות מעמלות תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
472,682	(48.7%)	188,855	96,848	עמלות הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
209,800	2.3%	50,553	51,713	הוצאות וכלליות ואחרות
24,602	(13.4%)	5,291	4,583	רווח (הפסד) לפני מס
336	182.1%	12,313	34,731	

תוצאות תחומי פעילות במגזר ביטוח כללי

עסקי הביטוח הכללי מחולקים לשלושה תחומי פעילות: רכב רכוש, רכב חובה ויתרת עסקי ביטוח כללי.

הרווח מעסקי ביטוח כללי בתקופת הדוח הסתכם בכ- 104 מיליוני ש"ח לעומת רווח בסך של כ- 28 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, עלייה של כ- 270%. העלייה ברווח נובעת מתחום פעילות רכב חובה בסך של כ- 51 מיליון ש"ח (ראה הסבר להלן), מתחום ביטוח רכב רכוש בסך של כ- 2 מיליון ש"ח והיתר בסך של כ- 22 מיליון ש"ח מענפי ביטוח אחרים.

הכנסות מפרמיה ודמים שהורווחו בתקופת הדוח הסתכמו בכ- 550 מיליוני ש"ח בהשוואה לכ- 528 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ- 4.1%.

הכנסות מהשקעות נטו בתקופת הדוח הסתכמו בכ- 70 מיליוני ש"ח לעומת כ- 51 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, עלייה של כ- 37%.

הכנסות מעמלות עמדו על כ- 23 מיליוני ש"ח לעומת כ- 13 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ- 77%. גורם משמעותי לשינוי נובע מהסכם ביטוח משנה חדש שנחתם עם ה"סוויס-רה".

תחום פעילות ביטוח רכב חובה

הרווח לפני מס בתקופת הדוח הינו כ- 57 מיליון ש"ח לעומת רווח של כ- 6 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול ברווח נובע בעיקר מהגורמים הבאים: מגידול בהכנסות מהשקעות (שלא נכללו בצבירה) בסך של כ- 23 מיליון ש"ח ומהתפתחות חיובית בתביעות התלויות בסך של כ- 28 מיליון ש"ח.

תחום פעילות ביטוח רכב רכוש

הרווח לפני מס בתקופת הדוח הינו כ- 12 מיליון ש"ח לעומת כ- 10 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד המהווה עלייה של כ- 20%. העלייה נובעת בעיקר משיפור בתוצאות החיתומות.

תחום פעילות ביטוח כללי אחר

הרווח לפני מס בתקופת הדוח הינו כ- 35 מיליון ש"ח לעומת כ- 12 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד המהווה עלייה של כ- 192%.

החיתומיות בענפי הרכוש בסך של כ- 12.6 מיליון ש"ח ומגידול בהכנסות מהשקעות (שלא נכללו בצבירה) בסך של כ- 7.7 מיליון ש"ח.

4.2.3 תוצאות פעילות שירותים ומוצרים פיננסיים

תוצאות פעילות זה מתייחסות לחברה בת מנורה מבטחים פיננסיים בע"מ.

ביאור תוצאות הפעילות שירותים ומוצרים פיננסיים (באלפי ש"ח):

1-12 /2008	% שינוי	1-3 /2008	1-3 /2009	
4,899	(55.0%)	1,659	747	הכנסות מעמלות
59,353	(12.5%)	14,962	13,095	הכנסות מדמי ניהול
(12,303)	2234.4%	262	6,116	הכנסות מהשקעות
27,279	(20.1%)	7,006	5,600	הוצאות שיווק
16,955	(22.1%)	3,140	2,446	הוצאות מימון
				הוצאות הנהלה וכלליות
57,845	3.9%	6,760	7,027	ואחרות
(50,130)		(23)	4,885	סה"כ רווח (הפסד) לפני מס

ההכנסות מעמלות בתקופת הדוח עמדו על כ- 0.7 מיליוני ש"ח לעומת כ- 1.6 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, ירידה של כ- 55%. הירידה נובעת בעיקר מקיטון בהכנסות מפעילות בתחום החיתום.

ההכנסות מדמי ניהול בתקופת הדוח עמדו על כ- 13 מיליוני ש"ח לעומת כ- 15 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, ירידה של כ- 12.5%. הירידה בהכנסות נובעת בעיקר משינוי בתמהיל הקרנות.

הוצאות השיווק, בתקופת הדוח עמדו על כ- 5.6 מיליוני ש"ח לעומת כ- 7 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, ירידה של כ- 20%. הירידה בהוצאות נובעת מהקטנת הוצאות על פרסום.

הוצאות הנהלה וכלליות גדלו בתקופת הדוח ועמדו על סך של כ- 7 מיליון ש"ח לעומת כ- 6.8 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, עליה של כ- 3.9%.

5. גילוי בדבר שווי הוגן של נכסים ושל התחייבויות פיננסיות

להלן גילוי בדבר שווי הוגן של נכסים ושל התחייבויות פיננסיות אשר שימשו למימון רכישת אותם נכסים ואשר מוצגים בדוח הכספי לפי בסיסי מדידה שונים.

ככלל, כל ההתחייבויות הפיננסיות בקבוצה מוצגות לפי בסיס העלות המותאמת. הנכסים המוצגים לפי שווי הוגן הינם נ"ע סחירים בבורסה והשקעה בנדל"ן בחו"ל. הפירוט המובא להלן מבטא את ההפרשים בין בסיסי המדידה השונים הרלבנטיים, לפי העניין. גילוי זה אינו חל על מבטח ולכן אינו כולל את הנותנים הרלבנטיים הנוגעים לחברות הביטוח בקבוצה.

סוג הנכס	סכום ההשקעה	שינוי בשווי מ-1.1.09	סוג ההתחייבות	סכום ההתחייבות	שינוי בשווי מ-1.1.09	רווח (הפסד) שנזקף לרווח והפסד
השקעה בקרן נדל"ן	34,835	(1,979)	אג"ח שהונפק לציבור	29,686	998	(2,977)
ניירות סחירים	220,318	45,920	אג"ח שהונפק לציבור	185,787	(419)	46,339

6 גילוי בדבר ירידת ערך של נכסים פיננסיים

6.1 הקבוצה סיווגה את הנכסים הסחירים (נכסי חוב ומניות סחירות) והמניות שאינן סחירות השייכים לחברות הביטוח שבקבוצה (למעט נכסים כאמור הכלולים בתיק השקעות כנגד פוליסות משתתפות ברווחים), כנכסים פיננסיים זמינים למכירה.

6.2 להלן פירוט הסכומים שנזקפו להון עצמי (קרן הון) בשל ירידת ערך נכסים פיננסיים זמינים למכירה, לפי שיעור ירידת הערך ממועד רכישתם ועד לתאריך הדוח ובהתאם לתקופת ההחזקה בהם.

6.3 השיקולים שעמדו בבסיס הקביעה כי ירידות ערך בשווי הוגן של נכסים פיננסיים זמינים למכירה נזקפו ישירות להון העצמי (ולא לרווח והפסד) הינם כדלקמן:

6.3.1 מכשירי חוב

סה"כ	מעל 12 חודשים	9-12 חודשים	6-9 חודשים	עד 6 חודשים	
(15,027)	(8,833)	(1,890)	(2,468)	(1,836)	עד 20%
(34,590)	(27,109)	(2,576)	(2,621)	(2,284)	20% - 40%
(49,240)	(27,611)	(7,679)	(12,585)	(1,365)	מעל 40%
49,135	29,641	5,976	2,642	10,876	עלייה
(49,722)	(33,912)	(6,169)	(15,032)	5,391	סה"כ

- בכדי לבחון ירידת ערך של מכשירי חוב, החברה בחנה, בין היתר, את הגורמים הבאים:
- קשיים פיננסיים משמעותיים של המנפיק או של החייב;
  - הפרת חוזה כגון אי עמידה בתנאים או פיגור בתשלומי ריבית או קרן;
  - הענקת הקלה ללווה הנובעת בעיקרה מקשיים פיננסיים אשר לא הייה נשקלת על ידי המלווה בנסיבות אחרות;
  - צפוי כי הלווה יכנס להליך פשיטת רגל או לארגון מחדש פיננסי אחר;
  - היעלמות שוק פעיל לאותו נכס פיננסי כתוצאה מקשיים פיננסיים;
  - קיומה של ירידה הניתנת למדידה באומדן תזרימי המזומנים העתידיים מקבוצה של נכסים פיננסיים מאז ההכרה לראשונה בנכסים אלה, למרות שלא ניתן עדיין לשייך את הירידה לנכסים פיננסיים בודדים בתוך הקבוצה האמורה;
  - הפנייה להערת עסק חי, אם קיימת, בחוות דעת המבקרים של הלווה;
  - בחינת יחסים פיננסיים שונים של הלווה ובכלל זה, הון חוזר; שיעור תשואה על אג"ח; שיעור הון עצמי למאזן; שווי מזומנים; פירעונות צפויים של הלווה בשנתיים קרובות;
  - שווי ביטחונות/ערבויות, אם קיימים;
  - דירוג חיצוני של הלווה, אם קיים ובחינת עדכונים לעניין זה;
  - זהות בעלי השליטה של הלווה (תאגידים בבעלות ממשלתית סווגו ברמת סיכון נמוכה).

הפחתות ערך מכשירי חוב בוצעו לאחר הליך בדיקה והתייעצות עם אגף השקעות של הקבוצה אשר מכיר ועוקב אחר הלווים באופן שוטף תוך שקלול הגורמים לעיל על פי מיטב שיקול הדעת.

6.3.2 מכשירים הוניים

סה"כ	מעל 12 חודשים	9-12 חודשים	6-9 חודשים	עד 6 חודשים	
(1,008)	(68)	(70)	(485)	(385)	עד 20%
21,576	16,092	714	1,933	2,837	עליית ערך
20,568	16,024	644	1,448	2,452	סה"כ

ככלל, כל שינוי בשווי הוגן נזקף לקרן הון. העברת שינוי בשל ירידת ערך מקרן הון לדוח רווח והפסד מתבצעת במקרים הבאים:

- ירידת ערך מעל 20%;
- ירידת ערך בין 10% ל- 20%, ובלבד שהיא נמשכת מעל שנה;

6.3.3 סה"כ מכשירי חוב ומכשירים הוניים

עד	6	9-12	מעל 12	סה"כ
חודשים	חודשים	חודשים	חודשים	
עד 20%	(2,221)	(1,960)	(8,901)	(16,035)
20% - 40%	(2,284)	(2,576)	(27,109)	(34,590)
מעל 40%	(1,365)	(7,679)	(27,611)	(49,240)
עליית ערך	13,713	6,690	45,733	70,711
סה"כ	7,843	(5,525)	(17,888)	(29,154)
בניכוי חלק המיעוט	(376)	(99)	(812)	(1,403)
סה"כ קרן הון	8,219	(4,526)	(17,076)	(27,751)

7 פרטים בדבר תעודות התחייבות של התאגיד

לא חל שינוי מהותי בקשר עם תעודות ההתחייבות שהנפיקה החברה.

8 תזרים מזומנים

תזרימי המזומנים מפעילות שוטפת הסתכמו בתקופת הדוח בכ- 47 מיליוני ש"ח.

תזרימי המזומנים נטו ששימשו לפעילות השקעה הסתכמו בתקופת הדוח בכ- 56 מיליוני ש"ח ותזרימי מזומנים ששימשו לפעילות מימון הסתכמו בתקופת הדוח בכ- 12.5 מיליוני ש"ח. תזרימי המזומנים קטנו בסך של כ- 28 מיליון ש"ח בעיקר כתוצאה מפעילות השקעה.

סך הכל קיימים, נכון למועד הדוח, מזומנים ושווי מזומנים בסך של כ- 969 מיליוני ש"ח.

9 מקורות מימון

יתרת ההתחייבויות הפיננסיות לתאריך הדוח הינה 1,591 מיליוני ש"ח לעומת 1,613 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2008. לא חל שינוי מהותי במקורות המימון של הקבוצה.

10 דיווח בדבר חשיפה לסיכוני שוק ודרכי ניהולם

הדיווח בדבר ניהול הסיכונים המובא להלן מתייחס להשקעות של החברה והחברות המאוחדות שלה למעט חברות הביטוח בקבוצה, וזאת בהתאם לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידים), התש"ל-1970.

10.1 חשיפה לסיכוני שוק בעקבות המשבר

החברה חשופה בעיקר לשינויים במחירי מניות, התרחבות מרווחי אשראי ושינויים במחירי הנדל"ן כתוצאה מהשקעותיה במניות, אג"ח קונצרני ומתן הלוואה לחברה בת אשר עוסקת בהשקעות בנדל"ן בחו"ל. החברה לא שינתה באופן מהותי את החזקותיה ולכן נותרה חשופה באותם סוגי נכסים לאותם סוגי סיכוני שוק. השקעות אלה מבצעת החברה הן במסגרת נכסים העומדים כנגד הונה העצמי והן במסגרת קופות גמל מבטיחות תשואה, אשר את נכסיהן מנהלת מנורה מבטחים גמל.

10.2 שינויים בחשיפות בתקופת הדיווח

במהלך הרבעון הראשון של 2009 חלה התאוששות בשווקים הפיננסיים. בחלק מהשקעותיה הסחירות החזירה הקבוצה כמחצית מהפסדיה מהשנה שעברה.

10.2.1 חשיפה לסיכון מניות (Equity Risk)

הקבוצה חשופה לשינויים בשווי השוק של מניות. במהלך הרבעון הראשון צמחה השקעתה בנכסים החשופים לסיכון זה בכ- 40% ובסוף הרבעון חשיפתה הסתכמה בכ- 28 מיליון ש"ח. ראה להלן מבחן רגישות המתייחס לסיכון המניות.

10.2.2 חשיפה לסיכון מרווח אשראי (Spread Risk)

הקבוצה חשופה לשינויים בשווי ההוגן (השוק) של אג"ח קונצרני סחיר. שווי זה מושפע בעיקר מהתרחבות של מרווח האשראי הגלום במחיר האיגרת. במהלך הרבעון הראשון של השנה גדלה ההשקעה בסוגי הנכסים החשופים לסיכון זה ובסוף הרבעון הסתכמה חשיפתה לסיכון זה ב- 322 מיליון ש"ח. ראה להלן מבחן רגישות המתייחס לסיכון מרווח האשראי.

10.2.3 חשיפה לשינויים במחירי הנדל"ן (Property Risk)

החברה חשופה לשוק הנדל"ן ברוסיה, בהודו ובגרמניה בסך של כ- 179 מיליון ש"ח. השקעה ישירה בנדל"ן משוערכת לפי שווי השוק, אם זמין, או לפי הערכת שווי של מומחה במקרה של נדל"ן מניב או מוצגת לפי עלות ההשקעה במקרה של נדל"ן בייזום. לא חל שינוי משמעותי בחשיפה זו.

10.2.4 חשיפה לסיכון בסיס (Basis Risk)

החשיפה של הקבוצה לסיכון בסיס נובעת מבסיסי הצמדה שונים של נכסיה והתחייבויותיה. החשיפה הקיימת לא השתנתה ונובעת בעיקר מהתחייבות צמודת מדד אשר שימשה לרכישת נכסים ריאליים בשנת 2008.

10.2.5 חשיפה לסיכון אשראי (חדלות פרעון) (Credit Default Risk)

הקבוצה חשופה לסיכון האשראי הגלום בנכסי חוב סחיר ולא סחיר. הסיכון מתבטא בהסתברות שהחברות שהנפיקו חוב יגיעו לחדלות פרעון, לא ישלמו את הריבית ו/או הקרן (כולן או חלקן) והקבוצה תאלץ להכיר בהפסד (להפחית ערך). במהלך הרבעון הראשון של 2009 לא חל שינוי מהותי והחשיפה הכוללת של הקבוצה לסיכון זה אשר בסוף הרבעון הסתכמה ב- 650 מיליון ש"ח.

10.3 מבחני רגישות לגורמי סיכון עיקריים

בטבלה שלהלן מוצגים נכסיה והתחייבויותיה הכספיים של החברה לפי שווים ההוגן. כמו כן, נמדדה השפעתם של שינויים בגורמי שוק עיקריים על שווים ההוגן של הנכסים והתחייבויות.

10.3.1 מבחני רגישות לגורם סיכון מניות

לתאריך 31/03/2009

כל הסכומים נקובים באלפי ש"ח ליום 31 במרס 2009						
	עלייה במדדי מניות של 10%	עלייה במדדי מניות של 20%	שווי הוגן	ירידה במדדי מניות של 10%	ירידה במדדי מניות של 20%	
מניות סחירות	3,709	7,417	28,086	(3,709)	(7,417)	

לתאריך 31/12/2008

כל הסכומים נקובים באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2008

מניית סחירות	ירידה במדי של מניות 20%	ירידה במדי של מניות 10%	שווי הוגן	עלייה במדי של מניות 10%	עלייה במדי של מניות 20%
	(5,615)	(2,807)	22,168	2,807	5,615

10.3.2 מבחני רגישות לגורם סיכון מרווח אשראי

לתאריך 31/03/2009

כל הסכומים נקובים באלפי ש"ח ליום 31 במרס 2009

התרחבות של מרווח האשראי הגלום ב- 100%	התרחבות של מרווח האשראי הגלום ב- 50%	שווי הוגן	התרחבות של מרווח האשראי הגלום ב- 50%	התרחבות של מרווח האשראי הגלום ב- 100%
אג"ח שהונפק	73,358	(577,500)	38,439	(89,281)
הלוואה מבנק	516	(11,219)	263	(560)
אג"ח קונצרני לא סחיר	---	327,293	---	---
אג"ח קונצרני סחיר	(100,542)	322,290	(49,276)	102,721

לתאריך 31/12/2008

כל הסכומים נקובים באלפי ש"ח ליום 31 במרס 2009

התרחבות של מרווח האשראי הגלום ב- 100%	התרחבות של מרווח האשראי הגלום ב- 50%	שווי הוגן	התרחבות של מרווח האשראי הגלום ב- 50%	התרחבות של מרווח האשראי הגלום ב- 100%
אג"ח שהונפק	80,592	(521,235)	42,715	(103,233)
הלוואה מבנק	607	(10,702)	311	(672)
אג"ח קונצרני לא סחיר	---	266,710	---	---
אג"ח קונצרני סחיר	(30,741)	258,226	(15,371)	30,741

** בהנחה שמח"מ ממוצע של התיק הוא 3.75 שנים

11 דיווח בדבר אומדנים חשבונאיים קריטיים

לא חלו שינויים לעומת הדוח התקופתי לשנת 2008.

12 גילוי בדבר הליך אישור הדוחות הכספיים בחברה

בחודש יולי 2007 פרסמה רשות ניירות ערך הנחיה בדבר הגילוי הנדרש בדוח הדירקטוריון לגבי הליך אישור הדוחות הכספיים בתאגיד מדווח. על פי ההנחיה יש לזהות את האורגנים בתאגיד המופקדים על בקרת העל בו ולפרט את התהליכים שנקטו על ידי הגורמים המופקדים על בקרת העל טרם אישור הדוחות הכספיים. ההנחיה לא חלה על מבטח.

במסגרת בחינת התוצאות הכספיות וכחלק מתהליך הכנת הדוחות הכספיים, מתקיימים דיונים בהשתתפות המנכ"ל, המשנה למנכ"ל ומנהל אגף חשבות וכספים ומנהלי האגפים השונים במנורה ביטוח ובהשתתפות גורמים מקצועיים רלוונטיים נוספים, בהם נבחנות סוגיות מרכזיות אשר להן השלכה על הדיווח הכספי תוך בדיקת סבירות הנתונים ובחינת סוגיות שעניינן מדיניות חשבונאית.

דירקטוריון החברה מינה ועדת מאזן שהינה האורגן המופקד על בקרת העל בחברה, ואשר תפקידה לדון ולהמליץ בפני דירקטוריון החברה בנושאים הנוגעים לדוחות הכספיים של החברה ובכלל זה חוות דעתו של הרואה חשבון המבקר, נאותות הדוחות הכספיים, המדיניות החשבונאית, שלמות הגילוי וסקירת הבקורת הפנימיות.

בועדת המאזן חברים בר-כוכבא בן-גרא (דח"צ), יעקב סגל (דח"צ) וגדליה דורון. כל החברים בוועדה הינם בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית. יצוין, כי חברי הדירקטוריון הנ"ל מונו גם כחברי ועדת מאזן של מנורה ביטוח בה הם מכהנים כדירקטורים.

בישיבות ועדת המאזן נוכחים גם רואי החשבון המבקרים של החברה. ועדת המאזן מתכנסת מספר ימים לפני מועד אישור הדוחות הכספיים על ידי דירקטוריון החברה, ובישיבתה מוצגים הדוחות הכספיים, נדונים עיקרי המדיניות החשבונאית שיושמה ושינויים שחלו בה, אשר עשויים להיות בעלי השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

13 הערכת בקרה פנימית על הדיווח הכספי ונהלים לגבי הגילוי

בעקבות הנחיות שהוציאה הרשות לניירות ערך בארה"ב, במסגרת חוק ה-"סרבנס אוקסלי" (SOX), הטיל המפקח על חברות ביטוח, על חברות המנהלות קרנות פנסיה וקופות גמל ועל קרנות פנסיה וקופות גמל (להלן – "הגופים המוסדיים") חובה לצרף לדוחות כספיים שנתיים ורבעוניים הצהרות, שתיחתמנה על ידי מנכ"ל וסמנכ"ל הכספים של הגוף המוסדי, בדבר נאותות הנתונים הכספיים המוצגים בדוחות הכספיים של הגוף המוסדי, ובדבר קיומן ועילותן של בקורות פנימיות, שנועדו להבטיח שמידע מהותי המתייחס לגוף המוסדי מובא לידיעתם. תחילת החוזרים החל מהדוח הכספי לשנת 2006, למעט קרנות פנסיה, אשר לגביהן תחילת החוזרים החל מהדוח הכספי לשנת 2007.

בהתאם לאמור, קיימו הגופים המוסדיים שבשליטת החברה, בסיוע יועצים חיצוניים, את ההליך הנדרש על פי סעיף 302 לחוק "סרבנס אוקסלי", אשר כלל בחינה של תהליכי העבודה והבקורות הפנימיות. הנהלות הגופים המוסדיים בקבוצה, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה, את יעילות הבקורות ונהלים לגבי הגילוי שלהם. על בסיס הערכה זו, הסיקו מנכ"ל וסמנכ"ל הכספים של כל גוף מוסדי, כי לתום תקופה זו, הבקורות ונהלים לגבי הגילוי הנן יעילות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע הנדרש לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח של הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

במהלך התקופה המכוסה המסתיימת ביום 31 במרס 2009 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הגופים המוסדיים הנ"ל על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של אותם גופים על דיווח כספי.

בחודש מאי 2007, פרסם המפקח חוזר בדבר הרחבת תהליכי הבקרה הפנימית לכלל הדיווח הכספי בגופים מוסדיים, וזאת בהתאם להוראות סעיף 404 לחוק ה-"סרבנס אוקסלי" (SOX). תהליך זה מחייב בחינה רחבה של המערכות התפעוליות המרכזיות ונהלי העבודה והבקרה הקשורים בהן. בחוזר נקבע כי על הנהלת הגופים המוסדיים לצרף הצהרה של המנכ"ל ומנהל הכספים באשר לאחירותם על הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי, וזאת החל מהדוח הכספי של שנת 2009 (יצוין, כי קיימת טיטוט חוזר מפקח המאריכה את תאריך התחילה של הוראות המפקח לעניין זה עד לדוח הכספי לשנת 2010).

הקבוצה החלה בהיערכות ליישום הנחיות החוזר האמור ולשם כך התקשרה עם משרד יעוץ שילווה את הקבוצה בתהליך. בנוסף, הוקמה ועדת היגוי בראשות סמנכ"ל הכספים שחברים בה ראשי האגפים הרלבנטיים. כמו-כן, הקבוצה רכשה תוכנה אשר תשמש לתיעוד, ניהול ומעקב אחר בדיקות וממצאים של הבקורות השונות לצורך הערכת האפקטיביות שלהם.

מתחילת הרבעון השני של 2009 ועד ליום 11.5.09 עלו מדדי המניות ת"א 25 ות"א 100 בכ-11% ובכ-18% בהתאמה. מדד יתר 50 עלה בכ-27.5%. גם בשוקי המניות בעולם נרשמו בתקופה זאת עליות חדות. בשווקי המניות המרכזיים בעולם, בארה"ב ובאירופה, נרשמו עליות שערים של כ-15% בממוצע. בשווקים המתעוררים המרכזיים, ברזיל, סין ורוסיה נרשמו עליות שערים של בין 35%-6%. במהלך התקופה עלו אגרות החוב הקונצרניות בכ-7.7%, אגרות החוב הממשלתיות צמודות מדד ירדו במהלך התקופה בכאחוז ואגרות החוב הממשלתיות השקליות ירדו בכ-2% בממוצע.

יצוין, כי במחצית הראשונה של התקופה הנ"ל, על רקע הודעת בנק ישראל על הגברת קצב רכישות האג"ח הממשלתיות, התמתן עקום התשואות ונרשמה ירידה בתשואות, זאת בניגוד למגמה העולמית של עליה בתשואות. אולם, במחצית השנייה של התקופה, המגמה השתנתה והתשואות החלו לעלות תוך עליה ניכרת בפער שבין התשואות לטווח ארוך לתשואות לטווח קצר. בסיכום התקופה, התשואות על אג"ח ממשלתיות לא-צמודות של ממשלת ישראל ל-10 שנים עלו ב-0.71 נקודות אחוז לרמה של 5.30% והתשואות על אג"ח של ממשלת ארה"ב ל-10 שנים, עלו ב-0.67 נקודות אחוז לרמה של 3.30%. בשוק האג"ח הקונצרניות נרשמו ירידות בתשואות. במדדי התל-בונד 20 והתל-בונד 40 נרשמה עליה של 2.3% ו-8.1% בהתאמה.

לעליות שערים אלו צפויה להיות השפעה חיובית על הדוחות הכספיים של הקבוצה לרבעון השני של שנת 2009.

הדירקטוריון מביע תודתו להנהלת החברה ועובדיה על עבודתם ותרומתם להישגי החברה.

יעקב סגל
חבר דירקטוריון

מנחם גורביץ'
חבר דירקטוריון ומנהל כללי

תל אביב, 31 במאי 2009

מנורה מבטחים החזקות בע"מ

דוחות כספיים ביניים מאוחדים

ליום 31 במרס, 2009

בלתי מבוקרים

מנורה מבטחים החזקות בע"מ

דוחות כספיים ביניים מאוחדים

ליום 31 במרס, 2009

בלתי מבוקרים

תוכן העניינים

עמוד

2	סקירת דוחות כספיים ביניים מאוחדים
3 - 4	דוחות מאוחדים על המצב הכספי
5	דוחות רווח והפסד מאוחדים
6	דוחות מאוחדים על הרווח הכולל
7 - 8	דוחות מאוחדים על השינויים בהון העצמי
9 - 12	דוחות מאוחדים על תזרימי המזומנים
13 - 37	באורים לדוחות הכספיים ביניים המאוחדים
38 - 40	נספח - פירוט נכסים עבור חוזים תלויי תשואה והשקעות פיננסיות אחרות של חברת ביטוח מאוחדת

דוח סקירה של רואה החשבון המבקר לבעלי המניות של מנורה מבטחים החזקות בע"מ

מבוא

סקרנו את המידע הכספי המצורף של מנורה מבטחים החזקות בע"מ וחברות הבנות שלה (להלן - הקבוצה), הכולל את הדוח התמציתי המאוחד על המצב הכספי ליום 31 במרס, 2009 ואת הדוחות התמציתיים המאוחדים על הרווח והפסד, הרווח הכולל, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה באותו תאריך. הדירקטוריון והנהלה אחראים לעריכה ולהצגה של מידע כספי לתקופת ביניים זו בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי IAS 34 - "דיווח כספי לתקופות ביניים" ובהתאם לדרישות הגילוי שנקבעו על-ידי המפקח על הביטוח בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981, וכן הם אחראים לעריכת מידע כספי לתקופת ביניים זו לפי פרק ד' של תקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל-1970 עד כמה שתקנות אלה חלות על חברות ביטוח. אחריותנו היא להביע מסקנה על מידע כספי לתקופת ביניים זו בהתבסס על סקירתנו.

לא סקרנו את המידע הכספי התמציתי לתקופת הביניים של חברה שאוחדה אשר נכסיה הכלולים באיחוד אינם מהותיים ביחס לכלל הנכסים המאוחדים ליום 31 במרס, 2009 והכנסותיה הכלולות באיחוד מכלל ההכנסות המאוחדות לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה באותו תאריך, אינן מהותיות. כמו כן, לא סקרנו את המידע הכספי התמציתי לתקופת הביניים של חברות המוצגות על בסיס השווי המאזני, אשר ההשקעה בהן הסתכמה לסך של כ- 7,451 אלפי ש"ח ליום 31 במרס, 2009, ואשר חלקה של הקבוצה ברווחי החברות הנ"ל הסתכם לסך של כ- 842 אלפי ש"ח לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה באותו תאריך. המידע הכספי התמציתי לתקופת הביניים של אותן חברות נסקר על-ידי רואי חשבון אחרים שדוחות הסקירה שלהם הומצאו לנו ומסקנתנו, ככל שהיא מתייחסת למידע הכספי בגין אותן חברות, מבוססת על דוחות הסקירה של רואי החשבון האחרים.

היקף הסקירה

ערכנו את סקירתנו בהתאם לתקן סקירה 1 של לשכת רואי חשבון בישראל - "סקירה של מידע כספי לתקופות ביניים הנערכת על-ידי רואה החשבון המבקר של הישות". סקירה של מידע כספי לתקופות ביניים מורכבת מבידורים, בעיקר עם אנשים האחראים לעניינים הכספיים והחשבונאיים, ומיישום נהלי סקירה אנליטיים ואחרים. סקירה הינה מצומצמת בהיקפה במידה ניכרת מאשר ביקורת הנערכת בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל ולפיכך אינה מאפשרת לנו להשיג ביטחון שניוודע לכל העניינים המשמעותיים שהיו יכולים להיות מזוהים בביקורת. בהתאם לכך, אין אנו מחוויים חוות דעת של ביקורת.

מסקנה

בהתבסס על סקירתנו ועל דוחות הסקירה של רואי חשבון אחרים, לא בא לתשומת ליבנו דבר הגורם לנו לסבור שהמידע הכספי הנ"ל אינו ערוך, מכל הבחינות המהותיות, בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי IAS 34 ובהתאם לדרישות הגילוי שנקבעו על-ידי המפקח על הביטוח בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981.

בנוסף לאמור בפסקה הקודמת, בהתבסס על סקירתנו ועל דוחות הסקירה של רואי חשבון אחרים, לא בא לתשומת ליבנו דבר הגורם לנו לסבור שהמידע הכספי הנ"ל אינו ממלא, מכל הבחינות המהותיות, אחר הוראות הגילוי לפי פרק ד' של תקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל-1970, עד כמה שתקנות אלו חלות על חברת ביטוח.

מבלי לסייג את מסקנתנו הנ"ל, הננו מפנים את תשומת הלב לאמור בבאור 2(ב') בדבר התאמה בדרך של הצגה מחדש (Restatement) בדוחות הכספים ביניים ליום 31 במרס, 2008 ולתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה באותו תאריך.

וכן לאמור בבאור 5(א) לדוחות הכספיים ביניים בדבר חשיפה לתובענות ייצוגיות ולאישור תובענות כייצוגיות.

נכסים

ליום 31 בדצמבר 2008	ליום 31 במרס		
	(* 2008)	2009	
מבוקר	בלתי מבוקר		
	אלפי ש"ח		
1,054,429	1,057,494	1,048,665	נכסים בלתי מוחשיים
61,498	6,114	14,617	נכסי מסים נדחים, נטו
801,823	805,517	823,612	הוצאות רכישה נדחות
189,101	184,222	185,308	רכוש קבוע, נטו
7,032	10,994	7,349	השקעות בחברות כלולות
107,260	101,078	111,101	נדל"ן להשקעה
826,753	893,278	929,457	נכסי ביטוח משנה
149,637	103,850	145,312	נכסי מסים שוטפים
116,399	115,902	111,844	חייבים ויתרות חובה
540,187	646,163	701,290	פרמיות לגבייה
7,136,009	8,665,562	7,969,150	השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
			השקעות פיננסיות אחרות:
2,038,365	2,079,638	2,480,695	נכסי חוב סחירים
8,542,159	8,268,944	8,463,636	נכסי חוב שאינם סחירים
141,723	242,557	158,609	מניות
266,578	174,018	321,322	אחרות
10,988,825	10,765,157	11,424,262	סך כל השקעות פיננסיות אחרות
425,016	173,913	373,855	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
571,969	481,393	594,966	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
-	5,139	-	נכסים המיועדים למימוש
22,975,938	24,015,776	24,440,788	סך כל הנכסים
7,704,355	8,984,083	8,507,194	סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה

(*) הוצג מחדש - ראה באור ב'ב'.

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים המאוחדים.

הון והתחייבויות

ליום 31 בדצמבר 2008	ליום 31 במרס		
	2008 (*)	2009	
מבוקר	בלתי מבוקר		
	אלפי ש"ח		
			הון:
99,429	97,732	99,429	הון מניות
332,985	292,474	332,985	פרמיה על מניות
(104,214)	45,699	18,376	קרנות הון
957,770	1,164,930	1,115,628	עודפים
1,285,970	1,600,835	1,566,418	סך כל ההון המיוחס לבעלי המניות של החברה
510	41,391	576	זכויות מיעוט
1,286,480	1,642,226	1,566,994	סך כל ההון
			התחייבויות:
12,025,038	11,578,234	12,184,729	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
7,080,227	8,361,961	7,921,408	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
8,808	130,406	72,121	התחייבויות בגין מסים נדחים, נטו
86,611	72,487	84,678	התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו
8,627	11,343	12,980	התחייבויות בגין מסים שוטפים
866,659	826,824	1,006,995	זכאים ויתרות זכות
1,613,488	1,392,295	1,590,883	התחייבויות פיננסיות
21,689,458	22,373,550	22,873,794	סך כל ההתחייבויות
22,975,938	24,015,776	24,440,788	סך כל ההון וההתחייבויות

(*) הוצג מחדש - ראה באור ב'ב'.

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים המאוחדים.

		31 במאי, 2009	
שי קומפל	מנחם גורביץ	יעקב סגל (**)	תאריך אישור הדוחות הכספיים
מנהל כספים	מנהל כללי	חבר הדירקטוריון	

(**) מוסמך חתימה על-ידי הדירקטוריון (ראה באור 6).

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008	ל-3 חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס		
	2008 (*)	2009	
מבוקר	בלתי מבוקר		
אלפי ש"ח (למעט נתוני רווח נקי (הפסד) למניה)			
3,939,072	981,492	1,009,170	פרמיות שהורווחו ברוטו
603,552	147,411	160,915	פרמיות שהורווחו על-ידי מבטחי משנה
3,335,520	834,081	848,255	פרמיות שהורווחו בשייר
(1,478,369)	(380,018)	976,475	רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
398,151	94,886	98,793	הכנסות מדמי ניהול
135,474	28,270	40,813	הכנסות מעמלות
2,390,776	577,219	1,964,336	סך כל ההכנסות
1,708,525	451,546	1,471,219	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
(446,224)	(162,405)	(87,681)	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
1,262,301	289,141	1,383,538	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
851,676	202,920	223,646	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
387,403	91,954	99,632	הוצאות הנהלה וכלליות
61,375	7,456	7,523	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
143,972	27,070	9,428	הוצאות מימון
2,706,727	618,541	1,723,767	סך כל ההוצאות
16,370	5,396	156	חלק ברווחי חברות כלולות, נטו
(299,581)	(35,926)	240,725	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
(67,451)	(10,619)	82,801	מסים על הכנסה (הטבת מס)
(232,130)	(25,307)	157,924	רווח נקי (הפסד)
(231,784)	(24,624)	157,858	מיוחס ל:
(346)	(683)	66	בעלי המניות של החברה
			זכויות מיעוט
(232,130)	(25,307)	157,924	רווח נקי (הפסד)
(3.73)	(0.40)	2.49	רווח נקי (הפסד) למניה המיוחס לבעלי המניות של החברה (בש"ח)

(* הוצג מחדש - ראה באור ב'ב'.

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים המאוחדים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008	ל-3 חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס		
	2008	2009	
מבוקר	בלתי מבוקר אלפי ש"ח		
(232,130)	(25,307)	157,924	רווח (הפסד) לתקופה
			רווח (הפסד) כולל אחר:
114	240	146	התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ
(476,683)	(33,529)	144,411	שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה
69,827	(328)	32,701	שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
142,887	6,470	7,720	הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
93,028	9,964	(64,690)	הטבת מס (מסים על ההכנסה) המתייחסים לרכיבים של רווח (הפסד) כולל אחר
(170,827)	(17,183)	120,288	רווח (הפסד) כולל אחר, נטו
(402,957)	(42,490)	278,212	סך-הכל רווח (הפסד) כולל
(400,546)	(41,274)	278,146	מיוחס ל:
(2,411)	(1,216)	66	בעלי המניות של החברה
			זכויות מיעוט
(402,957)	(42,490)	278,212	

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים המאוחדים.

מיוחס לבעלי מניות החברה

סה"כ הון	זכויות מיעוט	סה"כ	יתרת עודפים	קרנות הון אחרות	קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה	קרן הון בגין עסקת תשלום מבוסס מניות	פרמיה על מניות	הון מניות	
בלתי מבוקר									
אלפי ש"ח									
1,286,480	510	1,285,970	957,770	13,955	(147,893)	29,724	332,985	99,429	יתרה ליום 1 בינואר, 2009 (מבוקר)
278,212	66	278,146	157,858	146	120,142	-	-	-	סך-הכל רווח כולל
2,302	-	2,302	-	-	-	2,302	-	-	עלות תשלום מבוסס מניות
<u>1,566,994</u>	<u>576</u>	<u>1,566,418</u>	<u>1,115,628</u>	<u>14,101</u>	<u>(27,751)</u>	<u>32,026</u>	<u>332,985</u>	<u>99,429</u>	יתרה ליום 31 במרס, 2009

מיוחס לבעלי מניות החברה

סה"כ הון	זכויות מיעוט	סה"כ	יתרת עודפים	קרנות הון אחרות	קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה	קרן הון בגין עסקת תשלום מבוסס מניות	פרמיה על מניות	הון מניות	
בלתי מבוקר									
אלפי ש"ח									
1,686,410	42,659	1,643,751	1,189,554	13,841	20,983	29,167	292,474	97,732	יתרה ליום 1 בינואר, 2008 (מבוקר)
(42,490)	(1,216)	(41,274)	(24,624)	240	(16,890)	-	-	-	סך-הכל רווח (הפסד) כולל
(1,694)	(52)	(1,642)	-	-	-	(1,642)	-	-	עלות תשלום מבוסס מניות
<u>1,642,226</u>	<u>41,391</u>	<u>1,600,835</u>	<u>1,164,930</u>	<u>14,081</u>	<u>4,093</u>	<u>27,525</u>	<u>292,474</u>	<u>97,732</u>	יתרה ליום 31 במרס, 2008

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים המאוחדים.

מיוחס לבעלי מניות החברה									
סה"כ הון	זכויות מיעוט	סה"כ	יתרת עודפים	קרנות הון אחרות	קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה	קרן הון בגין עסקת תשלום מבוסס מניות		הון מניות	
						פרמיה על מניות	הון מניות		
מבוקר אלפי ש"ח									
1,686,410	42,659	1,643,751	1,189,554	13,841	20,983	29,167	292,474	97,732	יתרה ליום 1 בינואר, 2008
(402,957)	(2,411)	(400,546)	(231,784)	114	(168,876)	-	-	-	סך-הכל רווח (הפסד) כולל
42,208	-	42,208	-	-	-	-	40,511	1,697	הנפקת מניות
(40,297)	(40,297)	-	-	-	-	-	-	-	רכישת זכויות המיעוט
480	480	-	-	-	-	-	-	-	הנפקת הון למיעוט בחברה מאוחדת
636	79	557	-	-	-	557	-	-	עלות תשלום מבוסס מניות
<u>1,286,480</u>	<u>510</u>	<u>1,285,970</u>	<u>957,770</u>	<u>13,955</u>	<u>(147,893)</u>	<u>29,724</u>	<u>332,985</u>	<u>99,429</u>	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2008

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים המאוחדים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008	ל-3 חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס		נספח	
	2008 (*)	2009		
מבוקר	בלתי מבוקר			
	אלפי ש"ח			
364,850	28,558	46,717	(א)	<u>תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת</u>
				<u>תזרימי מזומנים מפעילות השקעה</u>
(6)	-	-		השקעה בחברות מוחזקות מזומנים שנגרעו בשל רכישתה של חברה מאוחדת שאוחדה לראשונה
(21,910)	-	-	(ד)	רכישת מסלולי קופות גמל מבטיחות תשואה שאוחדו לראשונה
48,855	48,855	-	(ה)	השקעה ברכוש קבוע
(36,768)	(9,512)	(3,365)		השקעה בנכסים בלתי מוחשיים
(62,779)	(16,964)	(10,803)		השקעה בהשקעות פיננסיות על-ידי חברות הקבוצה שאינן חברות ביטוח, נטו
(72,687)	(38,509)	(42,873)		הלוואות לחברות מוחזקות שנפרעו (שניתנו)
(60,993)	(5,017)	334		דיבידנד שהתקבל מחברה מוחזקת
14,824	-	-		תמורה ממימוש רכוש קבוע
1,909	501	379		תמורה ממימוש נכסים בלתי מוחשיים
4,773	-	-		
(184,782)	(20,646)	(56,328)		מזומנים נטו ששימשו לפעילות השקעה
				<u>תזרימי מזומנים מפעילות מימון</u>
219,449	32,700	-		קבלת התחייבויות פיננסיות
(55,453)	(36,130)	(12,460)		פירעון התחייבויות פיננסיות
163,996	(3,430)	(12,460)		מזומנים נטו שנבעו מפעילות (ששימשו לפעילות) מימון
7,328	5,231	(6,093)		השפעת תנודות בשער החליפין על יתרות מזומנים ושווי מזומנים
351,392	9,713	(28,164)		עליה (ירידה) במזומנים ושווי מזומנים
645,593	645,593	996,985	(ב)	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת התקופה
996,985	655,306	968,821	(ג)	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף התקופה

(* הוצג מחדש - ראה באור ב'.

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים המאוחדים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008	ל-3 חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס 2009 2008 (*)	
מבוקר	בלתי מבוקר אלפי ש"ח	

(א) תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת (**)

(232,130)	(25,307)	157,924	רווח נקי (הפסד) לתקופה
-----------	----------	---------	------------------------

התאמות לסעיפי רווח והפסד:

(16,370)	(5,396)	(156)	חלק החברה ברווחי חברות כלולות, נטו
----------	---------	-------	------------------------------------

2,196,221	525,783	(814,617)	הפסדים נטו מהשקעות פיננסיות עבור חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
-----------	---------	-----------	---

הפסדים (רווחים), נטו מהשקעות פיננסיות אחרות:

316,258	(8,356)	(41,058)	נכסי חוב סחירים
(888,540)	(106,762)	(95,867)	נכסי חוב שאינם סחירים
105,387	6,019	(911)	מניות
(30,522)	28,464	(19,820)	אחרות
(497,417)	(80,635)	(157,656)	

הוצאות מימון בגין התחייבויות פיננסיות

158,136	7,532	(6,742)	הפסד (רווח) ממימוש:
74	(54)	(70)	רכוש קבוע
79	-	-	נכסים בלתי מוחשיים

(5,969)	-	-	שינוי בשווי ההוגן של נדל"ן להשקעה
---------	---	---	-----------------------------------

32,409	-	-	ירידת ערך בגין נכסים בלתי מוחשיים
--------	---	---	-----------------------------------

פחת והפחתות:

27,245	6,404	6,849	רכוש קבוע
62,034	15,196	16,567	נכסים בלתי מוחשיים

(*) הוצג מחדש - ראה באור ב'2.

(**) תזרימי המזומנים מפעילות שוטפת כוללים רכישות ומכירות נטו של השקעות פיננסיות הנובעים מהפעילות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה.

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים המאוחדים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008	ל-3 חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס	
	2008 (*)	2009
מבוקר	בלתי מבוקר	
	אלפי ש"ח	

(א) תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת (המשך)

(1,525,475)	(243,741)	841,181	שינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
647,086	200,282	159,691	שינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח שאינם תלויי תשואה
3,473	454	658	שינוי בעסקאות תשלום מבוסס מניות
(57,088)	(123,613)	(102,704)	שינוי בנכסי ביטוח משנה
(21,490)	(25,184)	(21,789)	שינוי בהוצאות רכישה נדחות
(67,451)	(10,619)	82,801	הוצאות מסים על ההכנסה (הטבת מס) שינויים בסעיפים מאזניים אחרים:
(821,676)	(357,019)	(136,515)	השקעות פיננסיות עבור חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה: רכישות, נטו של השקעות פיננסיות
(597)	(384)	(3,841)	השקעות פיננסיות ונדל"ן להשקעה אחר:
(237,497)	137,205	(171,252)	רכישת נדל"ן להשקעה תמורה ממימוש (רכישות), נטו של השקעות פיננסיות
(21,085)	(127,061)	(161,103)	פרמיות לגבייה
6,381	7,090	4,555	חייבים ויתרות חובה
41,906	(2,728)	141,431	זכאים ויתרות זכות
12,934	(1,190)	(1,933)	התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו
(316,267)	(102,985)	(166,721)	סך ההתאמות הדרושות להצגת תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת מזומנים ששולמו והתקבלו במהלך התקופה עבור:
(115,042)	(11,625)	(7,648)	ריבית ששולמה
826,862	179,789	228,748	ריבית שהתקבלה
(148,308)	(57,389)	(23,887)	מסים ששולמו
117,605	20,768	16,225	דיבידנד שהתקבל
681,117	131,543	213,438	
364,850	28,558	46,717	סך הכל תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת

(*) הוצג מחדש - ראה באור ב'ב'.

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים המאוחדים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008	ל-3 חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס		
	2008 (*)	2009	
מבוקר	בלתי מבוקר		
	אלפי ש"ח		
			(ב) <u>מזומנים ושווי מזומנים לתחילת התקופה</u>
321,259	321,259	425,016	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
324,334	324,334	571,969	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
645,593	645,593	996,985	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת התקופה
			(ג) <u>מזומנים ושווי מזומנים לסוף התקופה</u>
425,016	173,913	373,855	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
571,969	481,393	594,966	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
996,985	655,306	968,821	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף התקופה
			(ד) <u>מזומנים שנגרעו בשל רכישה של חברה מאוחדת שאוחדה לראשונה</u>
(24,932)	-	-	נכסים בלתי מוחשיים
1,699	-	-	זכאים ויתרות זכות
(28)	-	-	חייבים ויתרות חובה
480	-	-	זכויות מיעוט
871	-	-	עודף עלות הרכישה על ההון העצמי
(21,910)	-	-	
			(ה) <u>רכישת מסלולי קופות גמל מבטיחות תשואה שאוחדו לראשונה</u>
209	209	-	מוניטין שנוצר ברכישה
(33,209)	(33,209)	-	נכסים בלתי מוחשיים
(269)	(269)	-	חייבים ויתרות חובה
(110,175)	(110,175)	-	נכסי חוב סחירים
(3,631,385)	(3,631,385)	-	נכסי חוב שאינם סחירים
20,999	20,999	-	זכאים ויתרות זכות
3,802,685	3,802,685	-	התחייבות בגין חוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
48,855	48,855	-	
			(ו) <u>פעילות מהותית שלא במזומן</u>
40,297	-	-	רכישת חלק המיעוט תמורת הנפקת מניות

(* הוצג מחדש - ראה באור ב'ב'.

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים המאוחדים.

באור 1: - כללי

א. תיאור החברה

מנורה מבטחים החזקות בע"מ (להלן - החברה) הינה חברה ציבורית אשר מניותיה רשומות למסחר בבורסה לניירות ערך בתל אביב. החברה פועלת באמצעות חברות בשליטתה בכל ענפי הביטוח העיקריים ובכללם ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (ביטוח חיים, פנסיה וגמל) וביטוח כללי. בנוסף עוסקת החברה באמצעות חברות בשליטתה בפעילות בתחום שוק ההון והפיננסים ובכלל זה בניהול קרנות נאמנות, ניהול תיקי השקעות וחיתום. לחברה גם השקעות בנדל"ן בחו"ל באמצעות חברה בשליטתה.

החברה הינה תושבת ישראל, אשר נתאגדה בישראל וכתובתה הרשמית הינה אלנבי 115, תל-אביב יפו.

ב. דוחות כספיים ביניים מאוחדים אלה נערכו במתכונת מתומצתת ליום 31 במרס, 2009 ולתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה באותו תאריך (להלן - דוחות כספיים ביניים מאוחדים). יש לעיין בדוחות אלה בהקשר לדוחות הכספיים השנתיים של החברה ליום 31 בדצמבר, 2008 ולשנה שהסתיימה באותו תאריך ולבאורים אשר נלוו אליהם (להלן - הדוחות הכספיים השנתיים).

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית

א. מתכונת העריכה של הדוחות הכספיים ביניים מאוחדים

הדוחות הכספיים ביניים מאוחדים ערוכים בהתאם לכללים חשבונאיים מקובלים לעריכת דוחות כספיים לתקופות ביניים כפי שנקבעו בתקן חשבונאות בינלאומי 34 - "דיווח כספי לתקופות ביניים", ובהתאם לדרישות הגילוי שנקבעו על-ידי המפקח על הביטוח בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 וכן בהתאם להוראות הגילוי לפי פרק ד' של תקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל-1970 עד כמה שתקנות אלה חלות על חברות ביטוח.

עיקרי המדיניות החשבונאית ושיטות החישוב אשר יושמו בעריכת הדוחות הכספיים ביניים מאוחדים עקביים לאלה אשר יושמו בעריכת הדוחות הכספיים השנתיים, למעט האמור להלן:

IAS 1 (מתוקן) - הצגת דוחות כספיים

בהתאם לתיקון ל-1 IAS נדרש להציג גם דוח נוסף, נפרד "דוח על הרווח הכולל" ובו יוצגו, מלבד סכום הרווח הנקי או ההפסד הנלקח מדוח רווח והפסד, כל הפריטים אשר נזקפו בתקופת הדיווח ישירות להון העצמי ושאינם נובעים מעסקאות עם בעלי המניות כבעלי מניות (רווח או הפסד כולל אחר), כגון התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ, התאמות שווי הוגן לנכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה, התאמות לקרן הערכה מחדש של רכוש קבוע וכן השפעת המס של פריטים אלו שנוזקה אף היא ישירות להון העצמי, תוך ייחוס מתאים בין בעלי המניות של החברה לבין זכויות המיעוט. לחילופין, ניתן להציג את פריטי הרווח הכולל האחר יחד עם פריטי דוח רווח והפסד בדוח אחד שיקרא "דוח על הרווח הכולל" שיבוא במקום דוח רווח והפסד, תוך ייחוס מתאים בין בעלי המניות של החברה לבין זכויות המיעוט. פריטים שנוזקפו להון העצמי אשר נובעים מעסקאות עם בעלי המניות כבעלי מניות (כגון הנפקות הון, חלוקת דיבידנד וכדומה) יוצגו בדוח על השינויים בהון העצמי, כמו גם שורת הסיכום שתועבר מהדוח על הרווח הכולל, תוך ייחוס מתאים בין החברה לבין זכויות המיעוט.

כמו כן, קובע התיקון שבמקרים של שינוי מספרי השוואה כתוצאה משינוי במדיניות חשבונאית המיושם למפרע, הצגה מחדש או סיווג מחדש, יש להציג בדוחות כספיים שנתיים מאזן גם לתחילת התקופה של מספרי השוואה לגביהם בוצע השינוי.

התיקון מיושם החל מיום 1 בינואר, 2009 תוך יישומו למפרע במספרי השוואה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ב. הצגה מחדש

החברה תיאמה בדרך של הצגה מחדש (RESTATEMENT), את דוחותיה הכספיים ליום 31 במרס, 2008 ולתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה באותו תאריך על מנת לשקף בהם למפרע את השפעת השינוי בטיפול החשבונאי בדבר איחוד הדוחות הכספיים של מסלולי קופות גמל מבטיחות תשואה המנוהלים על-ידי חברה מאוחדת.

איחוד הדוחות של מסלולי קופות הגמל מבטיחות התשואה נעשה בהתאם להבהרות שפורסמו מאחר והחברה המאוחדת נושאת בסיכונים להבטחת תשואה, כאשר למשקיעים במסלולי קופות הגמל מבטיחות התשואה אין סיכון כלל למעט סיכון של חדלות פרעון של החברה המאוחדת.

כתוצאה מכך, גדלו ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה ליום 31 במרס, 2008 בסך של כ-3.8 מיליארד ש"ח כנגד גידול מקביל בעיקר בסעיפי השקעות פיננסיות אחרות.

ג. סיווגים מחדש

הדוחות הכספיים לרבעון הראשון של שנת 2008 סווגו מחדש בהתאם להוראות חוזר המפקח על הביטוח מיום 16 בפברואר, 2009 בדבר מבנה הגילוי הנדרש בדוחות הכספיים של חברות ביטוח בהתאם לתקני הדיווח הבינלאומיים. לסיווגים שנערכו אין השפעה על ההון והרווח לתקופה.

ד. גילוי לתקן IFRS חדש בתקופה שלפני יישומו

IAS 36 - ירידת ערך נכסים:

התיקון ל- IAS 36 (להלן - התיקון) מבהיר מהי היחידה החשבונאית הנדרשת אליה יוקצה מוניטין, לצורך בחינה לירידת ערך מוניטין. בהתאם לתיקון, היחידה הגדולה ביותר האפשרית להקצאת מוניטין שנרכש בצירוף עסקים הינה מגזר פעילות כהגדרתו ב- IFRS 8 - מגזרי פעילות. התיקון יישם באופן של מכאן ולהבא החל מהדוחות הכספיים לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר, 2010. יישום מוקדם אפשרי.

להערכת החברה לתיקון לא צפויה להיות השפעה מהותית על המצב הכספי, תוצאות פעולותיה ותזרימי המזומנים שלה.

ה. פרטים על שיעורי השינוי שחלו במדד המחירים לצרכן ובשער החליפין היציג של הדולר של ארה"ב

שער חליפין יציג של הדולר ארה"ב	מדד המחירים לצרכן	
	מדד ידוע	מדד בגין
%	%	%

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום:

10.2	(0.7)	(0.1)	31 במרס, 2009
(7.6)	0.4	0.1	31 במרס, 2008
(1.1)	4.5	3.8	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2008

באור 3: - מגזרי פעילות

הקבוצה פועלת במגזרי הפעילות הבאים:

1. מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח כולל את ענפי ביטוח חיים ובריאות, פנסיה וגמל והוא מתמקד בעיקר בחיסכון לטווח ארוך (במסגרת פוליסות ביטוח לסוגיהן, קרנות פנסיה וקופות גמל לרבות קרן השתלמות) וכן בכיסויים ביטוחיים של סיכונים שונים כגון: מוות, נכות, אובדן כושר עבודה ועוד.

2. מגזר ביטוח כללי

מגזר ביטוח כללי כולל את ענפי החבויות והרכוש. בהתאם להוראות המפקח מפורט מגזר ביטוח כללי לפי ענפי רכב חובה, רכב רכוש, ענפי רכוש אחרים וענפי חבויות אחרים.

- ענף רכב חובה
ענף רכב חובה מתמקד בכיסוי אשר רכישתו היא חובה על-פי דין ואשר מעניק כיסוי לנזק גוף (לנהג הרכב, לנוסעים ברכב או להולכי רגל) כתוצאה משימוש ברכב מנועי.
- ענף רכב רכוש
ענף רכב רכוש מתמקד בכיסוי נזקי רכוש לרכב המבוטח ונזקי רכוש שהרכב המבוטח יגרום לצד שלישי.
- ענפי חבויות אחרים
ענפי החבויות מיועדים לכיסוי של חבויות המבוטח בגין נזק שהוא יגרום לצד שלישי. ענפים אלו כוללים: אחריות כלפי צד שלישי, אחריות מעבידים, אחריות מקצועית, אחריות המוצר וערבבויות.
- ענפי רכוש ואחרים
יתר ענפי הרכוש שאינם רכב וחבויות וכן ענפי ביטוח אחרים וענפי בריאות המספקים כיסוי לזמן קצר (תאונות אישיות, נסיעות לחו"ל ועובדים זרים).

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

ל-3 החודשים שהסתיימו ביום 31 במרס, 2009					
סה"כ	התאמות וקיצוזים	לא מיוחס למגזרי פעילות בלתי מבוקר אלפי ש"ח	ביטוח כללי	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	
1,009,170	(220)	-	549,563	459,827	פרמיות שהורווחו ברוטו
160,915	-	-	103,601	57,314	פרמיות שהורווחו על-ידי מבטחי משנה
848,255	(220)	-	445,962	402,513	פרמיות שהורווחו בשייר
976,475	(569)	17,849	70,395	888,800	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
98,793	(930)	13,218	-	86,505	הכנסות מדמי ניהול
40,813	(3,520)	5,676	23,325	15,332	הכנסות מעמלות
1,964,336	(5,239)	36,743	539,682	1,393,150	סך כל ההכנסות
1,471,219	-	-	360,718	1,110,501	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
(87,681)	-	-	(62,632)	(25,049)	
1,383,538	-	-	298,086	1,085,452	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
223,646	(3,582)	8,482	121,777	96,969	הוצאות הנהלה וכלליות
99,632	(1,483)	8,350	13,319	79,446	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
7,523	-	2,265	1,137	4,121	הוצאות מימון
9,428	(174)	7,509	1,701	392	
1,723,767	(5,239)	26,606	436,020	1,266,380	סך כל ההוצאות
156	-	156	-	-	חלק ברווחי חברות כלולות, נטו
240,725	-	10,293	103,662	126,770	רווח לפני מסים על ההכנסה

ליום 31 במרס, 2009					
סה"כ	התאמות וקיצוזים	לא מיוחס למגזרי פעילות בלתי מבוקר אלפי ש"ח	ביטוח כללי	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	
12,184,729	(179)	-	3,784,356	8,400,552	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
7,921,408	(2,058)	-	-	7,923,466	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

ל-3 החודשים שהסתיימו ביום 31 במרס, 2008					
סה"כ	התאמות וקיצוזים	לא מיוחס למגזרי פעילות בלתי מבוקר אלפי ש"ח	ביטוח כללי	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח (*)	
981,492	(282)	-	528,140	453,634	פרמיות שהורווחו ברוטו
147,411	-	-	98,691	48,720	פרמיות שהורווחו על-ידי מבטחי משנה
834,081	(282)	-	429,449	404,914	פרמיות שהורווחו בשייר
(380,018)	(545)	(19,815)	50,960	(410,618)	רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
94,886	(332)	15,190	-	80,028	הכנסות מדמי ניהול
28,270	(2,782)	7,318	13,457	10,277	הכנסות מעמלות
577,219	(3,941)	2,693	493,866	84,601	סך כל ההכנסות
451,546	-	-	471,346	(19,800)	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו חלקם של מבטחי המשנה
(162,405)	-	-	(136,002)	(26,403)	בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
289,141	-	-	335,344	(46,203)	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
202,920	(2,846)	10,676	111,701	83,389	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
91,954	(896)	7,832	16,070	68,948	הוצאות הנהלה וכלליות
7,456	-	2,364	1,319	3,773	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
27,070	(199)	24,119	1,439	1,711	הוצאות מימון
618,541	(3,941)	44,991	465,873	111,618	סך כל ההוצאות
5,396	-	5,396	-	-	חלק ברווחי חברות כלולות, נטו
(35,926)	-	(36,902)	27,993	(27,017)	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה

ליום 31 במרס, 2008					
סה"כ	התאמות וקיצוזים	לא מיוחס למגזרי פעילות בלתי מבוקר אלפי ש"ח	ביטוח כללי	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח (*)	
11,578,234	-	-	3,592,441	7,985,793	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
8,361,961	(2,105)	-	-	8,364,066	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

(* הוצג מחדש - ראה באור 2ב.)

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2008					
סה"כ	התאמות וקיצוזים	לא מיוחס למגזרי פעילות מבוקר אלפי ש"ח		ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	
		ביטוח כללי			
3,939,072	(1,259)	-	2,114,016	1,826,315	פרמיות שהורווחו ברוטו
603,552	-	-	404,267	199,285	פרמיות שהורווחו על-ידי מבטחי משנה
3,335,520	(1,259)	-	1,709,749	1,627,030	פרמיות שהורווחו בשייר
(1,478,369)	(3,367)	(116,239)	118,011	(1,476,774)	רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
398,151	(1,613)	60,286	-	339,478	הכנסות מדמי ניהול
135,474	(11,943)	26,638	59,170	61,609	הכנסות מעמלות
2,390,776	(18,182)	(29,315)	1,886,930	551,343	סך כל ההכנסות
1,708,525	-	-	1,644,623	63,902	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
(446,224)	-	-	(253,785)	(192,439)	
1,262,301	-	-	1,390,838	(128,537)	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
851,676	(11,943)	32,553	474,309	356,757	הוצאות הנהלה וכלליות
387,403	(4,446)	48,042	61,882	281,925	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
61,375	-	40,598	4,613	16,164	הוצאות מימון
143,972	(1,793)	132,709	2,744	10,312	
2,706,727	(18,182)	253,902	1,934,386	536,621	סך כל ההוצאות
16,370	-	16,370	-	-	חלק ברווחי חברות כלולות, נטו
(299,581)	-	(266,847)	(47,456)	14,722	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה

ליום 31 בדצמבר, 2008					
סה"כ	התאמות וקיצוזים	לא מיוחס למגזרי פעילות מבוקר אלפי ש"ח		ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	
		ביטוח כללי			
12,025,038	(178)	-	3,609,719	8,415,497	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
7,080,227	(1,782)	-	-	7,082,009	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

א'. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי

ל-3 החודשים הסתיימו ביום 31 במרס, 2009				
רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש בלתי מבוקר אלפי ש"ח	ענפי חבויות אחרים (*)	סה"כ
179,674	281,448	175,497	79,436	716,055
4,903	72,296	100,757	27,617	205,573
174,771	209,152	74,740	51,819	510,482
(35,974)	(13,124)	(7,153)	(8,269)	(64,520)
138,797	196,028	67,587	43,550	445,962
42,171	9,729	3,535	14,960	70,395
-	1,209	18,360	3,756	23,325
180,968	206,966	89,482	62,266	539,682
105,811	158,059	70,613	26,235	360,718
(2,212)	(23,618)	(32,175)	(4,627)	(62,632)
103,599	134,441	38,438	21,608	298,086
15,220	54,844	37,643	14,070	121,777
4,282	4,454	2,961	1,622	13,319
568	569	-	-	1,137
693	333	640	35	1,701
124,362	194,641	79,682	37,335	436,020
56,606	12,325	9,800	24,931	103,662
1,962,846	594,839	393,242	833,429	3,784,356

(*) ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אבדן רכוש, בתי עסק ודירות אשר הפעילות בגינם מהווה 77% מסך הפרמיות בענפים אלו.

ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח מעבידים, צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 85% מסך הפרמיות בענפים אלו.

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

א'. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי (המשך)

ל-3 החודשים הסתיימו ביום 31 במרס, 2008					
סה"כ	ענפי חבויות (אחרים *)	ענפי רכוש (ואחרים *) בלתי מבוקר אלפי ש"ח	רכב רכוש	רכב חובה	
659,600	77,825	169,829	258,905	153,041	פרמיות ברוטו
138,504	27,273	78,391	29,021	3,819	פרמיות ביטוח משנה
521,096	50,552	91,438	229,884	149,222	פרמיות בשייר
(91,647)	(18,451)	(18,119)	(36,135)	(18,942)	שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר
429,449	32,101	73,319	193,749	130,280	פרמיות שהורווחו בשייר
50,960	12,140	3,459	7,934	27,427	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
13,457	1,695	15,235	(3,473)	-	הכנסות מעמלות
493,866	45,936	92,013	198,210	157,707	סך כל ההכנסות
471,346	92,500	96,355	148,902	133,589	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
(136,002)	(79,230)	(40,571)	(15,960)	(241)	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר
335,344	13,270	55,784	132,942	133,348	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
111,701	12,731	37,822	48,855	12,293	הוצאות הנהלה וכלליות
16,070	2,547	2,744	5,884	4,895	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
1,319	-	-	-	1,319	הוצאות מימון
1,439	11	727	491	210	סך כל ההוצאות
465,873	28,559	97,077	188,172	152,065	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
27,993	17,377	(5,064)	10,038	5,642	התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 31 במרס, 2008 (בלתי מבוקר)
3,592,441	882,912	398,811	539,486	1,771,232	

(* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אבדן רכוש, בתי עסק ודירות אשר הפעילות בגינם מהווה 74% מסך הפרמיות בענפים אלו.

ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח מעבידים, צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 88% מסך הפרמיות בענפים אלו.

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

א'. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2008					
סה"כ	ענפי חבויות (אחרים *)	ענפי רכוש (ואחרים *)	רכב רכוש מבוקר	רכב חובה	
אלפי ש"ח					
2,157,323	243,834	519,217	836,971	557,301	פרמיות ברוטו
403,899	79,122	244,801	62,187	17,789	פרמיות ביטוח משנה
1,753,424	164,712	274,416	774,784	539,512	פרמיות בשייר
(43,675)	(7,761)	3,190	(27,203)	(11,901)	שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר
1,709,749	156,951	277,606	747,581	527,611	פרמיות שהורווחו בשייר
118,011	28,096	8,572	18,682	62,661	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
59,170	2,459	53,888	2,823	-	הכנסות מעמלות
1,886,930	187,506	340,066	769,086	590,272	סך כל ההכנסות
1,644,623	171,556	301,126	605,606	566,335	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
(253,785)	(51,563)	(130,026)	(59,501)	(12,695)	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר
1,390,838	119,993	171,100	546,105	553,640	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
474,309	55,946	153,854	203,236	61,273	הוצאות הנהלה וכלליות
61,882	14,022	10,580	16,931	20,349	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
4,613	-	-	2,306	2,307	הוצאות מימון
2,744	9	1,732	794	209	סך כל ההוצאות
1,934,386	189,970	337,266	769,372	637,778	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
(47,456)	(2,464)	2,800	(286)	(47,506)	התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 31 בדצמבר, 2008 (מבוקר)
3,609,719	808,994	346,055	526,999	1,927,671	

(* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אבדן רכוש, בתי עסק ודירות אשר הפעילות בגינם מהווה 77 מסך הפרמיות בענפים אלו.

ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח מעבידים, צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 86 מסך הפרמיות בענפים אלו.

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

ב. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

ל-3 החודשים שהסתיימו ביום 31 במרס, 2009				
גמל	פנסיה	ביטוח חיים	סה"כ	
בלתי מבוקר				
אלפי ש"ח				
-	-	459,827	459,827	פרמיות שהורווחו ברוטו
-	-	57,314	57,314	פרמיות שהורווחו על-ידי מבטחי משנה
-	-	402,513	402,513	פרמיות שהורווחו בשייר
38,610	17,032	833,158	888,800	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
13,863	57,238	15,404	86,505	הכנסות מדמי ניהול
-	62	15,270	15,332	הכנסות מעמלות
52,473	74,332	1,266,345	1,393,150	סך כל ההכנסות
23,338	-	1,087,163	1,110,501	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
-	-	(25,049)	(25,049)	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
23,338	-	1,062,114	1,085,452	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
3,522	11,080	82,367	96,969	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
5,433	30,872	43,141	79,446	הוצאות הנהלה וכלליות
1,671	2,450	-	4,121	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
411	-	(19)	392	הוצאות מימון
34,375	44,402	1,187,603	1,266,380	סך כל ההוצאות
18,098	29,930	78,742	126,770	רווח לפני מסים על ההכנסה

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

ב. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח (המשך)

ל-3 החודשים שהסתיימו ביום 31 במרס, 2008				
גמל (*	פנסיה	ביטוח חיים	סה"כ	
בלתי מבוקר				
אלפי ש"ח				
-	-	453,634	453,634	פרמיות שהורווחו ברוטו
-	-	48,720	48,720	פרמיות שהורווחו על-ידי מבטחי משנה
-	-	404,914	404,914	פרמיות שהורווחו בשייר
13,271	2,344	(426,233)	(410,618)	רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
10,257	54,022	15,749	80,028	הכנסות מדמי ניהול
-	29	10,248	10,277	הכנסות מעמלות
23,528	56,395	4,678	84,601	סך כל ההכנסות
12,479	-	(32,279)	(19,800)	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
-	-	(26,403)	(26,403)	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
12,479	-	(58,682)	(46,203)	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
2,314	9,538	71,537	83,389	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
3,636	25,100	40,212	68,948	הוצאות הנהלה וכלליות
1,323	2,450	-	3,773	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
591	-	1,120	1,711	הוצאות מימון
20,343	37,088	54,187	111,618	סך כל ההוצאות
3,185	19,307	(49,509)	(27,017)	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה

(* הוצג מחדש - ראה באור 2ב).

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

ב. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2008				
גמל	פנסיה	ביטוח חיים	סה"כ	
מבוקר				
אלפי ש"ח				
-	-	1,826,315	1,826,315	פרמיות שהורווחו ברוטו
-	-	199,285	199,285	פרמיות שהורווחו על-ידי מבטחי משנה
-	-	1,627,030	1,627,030	פרמיות שהורווחו בשייר
262,767	4,285	(1,743,826)	(1,476,774)	רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
49,442	226,562	63,474	339,478	הכנסות מדמי ניהול
-	36	61,573	61,609	הכנסות מעמלות
312,209	230,883	8,251	551,343	סך כל ההכנסות
304,574	-	(240,672)	63,902	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
-	-	(192,439)	(192,439)	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
304,574	-	(433,111)	(128,537)	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
12,669	39,184	304,904	356,757	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
16,622	106,009	159,294	281,925	הוצאות הנהלה וכלליות
6,364	9,800	-	16,164	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
3,114	-	7,198	10,312	הוצאות מימון
343,343	154,993	38,285	536,621	סך כל ההוצאות
(31,134)	75,890	(30,034)	14,722	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה

באור 4: - הון עצמי ודרישות הון

ניהול ודרישות הון

1. מדיניות ההנהלה היא להחזיק בסיס הון איתן במטרה לשמר את יכולת הקבוצה להמשיך את פעילותה על מנת שתוכל להניב תשואה לבעלי מניותיה, וכן על מנת לתמוך בפעילות עסקית עתידית. מנורה מבטחים ביטוח בע"מ (להלן - מנורה ביטוח) ושומרה חברה לביטוח בע"מ (להלן - שומרה ביטוח) כפופות לדרישות הון הנקבעות על-ידי המפקח על הביטוח (להלן - המפקח).
  - א. מנורה מבטחים פנסיה בע"מ (להלן - מבטחים פנסיה), מנורה מבטחים גמל בע"מ ומנורה מבטחים והסתדרות המהנדסים ניהול קופות גמל בע"מ מחויבות לעמוד בתנאים של הון עצמי מינימלי על-פי תקנות מס הכנסה (כללים לאישור לניהול קופות גמל), תשכ"ד-1964.
  - ב. מנורה מבטחים קרנות נאמנות בע"מ מחויבת לעמוד בתקנות השקעות משותפות בנאמנות (הון עצמי וביטוח של מנהל קרן ונאמן ותנאי כשירות של דירקטורים וחברי ועדת השקעות), התשנ"ו-1995.
  - ג. מנורה מבטחים ניהול תיקי השקעות בע"מ מחויבת לעמוד בתקנות הסדרת העיסוק ביעוץ השקעות ובניהול תיקי השקעות (הון עצמי וביטוח), התש"ס-2000.
  - ד. מנורה מבטחים חיתום וניהול בע"מ מחויבת לעמוד בתקנות ניירות ערך (חיתום), (תיקון), התשס"ז-2007.
2. להלן נתונים בדבר ההון הנדרש והקיים של מנורה ביטוח ושל שומרה ביטוח בהתאם לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח) (תיקון) התשס"ד-2004 (להלן - תקנות ההון) והנחיות המפקח.

מנורה ביטוח	
ליום 31 בדצמבר 2008	ליום 31 במרס 2009
מבוקר	בלתי מבוקר
אלפי ש"ח	

1,815,151	2,190,257	הון עצמי מינימלי: הסכום הנדרש על-פי תקנות ההון והנחיות המפקח (א) (ג)
1,277,144	1,503,212	הסכום הקיים על-פי תקנות ההון והנחיות המפקח:
638,572	734,520	הון ראשוני
1,915,716	2,237,732	הון משני
100,565	47,475	עודף (ב)

80,191	79,607	הון ראשוני:
1,277,144	1,503,212	הסכום המינימלי הנדרש על-פי התקנות
1,196,953	1,423,605	הסכום המחושב על-פי התקנות
		עודף

568,918	564,880	(א) הסכום הנדרש כולל, בין היתר, דרישות הון בגין:
146,677	147,906	הוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים ובביטוח מפני מחלות ואשפוז
130,584	150,495	בגין סיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים
702,421	698,079	נכסים בלתי מוכרים כהגדרתם בתקנות ההון (בעיקר הלוואות ומקדמות לסוכנים)
-	365,043	השקעה בחברות מאוחדות
1,548,600	1,926,403	תוספת הון מיוחדת (ג)

(ב) מלבד הדרישות הכלליות בחוק החברות, חלוקת דיבידנד מעודפי הון בחברות ביטוח כפופה גם לדרישות נזילות ועמידה בכללי תקנות ההשקעה.

(ג) הסכום הנדרש הינו לאחר תוספת הון מנהלית שהוטלה על מנורה ביטוח כחלק מהיתר השליטה של הקבוצה שנתן המפקח ביום 16 בדצמבר, 2007. ראה גם סעיף 7 להלן.

באור 4: - הון עצמי ודרישות הון (המשך)

ניהול ודרישות הון (המשך)

2. (המשך)

שומרה ביטוח	
ליום	ליום
31 בדצמבר	31 במרס
2008	2009
מבוקר	בלתי מבוקר
אלפי ש"ח	

הון עצמי מינימלי:

88,236	89,967
--------	--------

הסכום הנדרש על-פי תקנות ההון והנחיות המפקח

הסכום הקיים על-פי תקנות ההון והנחיות המפקח:

42,430	93,291
21,215	31,552

הון ראשוני

הון משני

63,645	124,843
--------	---------

פעולות לאחר תאריך המאזן:

הקצאת הון מניות למנורה ביטוח

הנפקת שטר הון למנורה ביטוח

תוספת בגין שטרי הון שהוכרו בעקבות הקצאת מניות

16,000	-
10,000	-
2,000	-

91,645	124,843
--------	---------

3,409	34,876
-------	--------

עודף

הון ראשוני:

הסכום המינימלי הנדרש על-פי התקנות

הסכום המחושב על-פי התקנות

53,444	53,058
42,430	93,291

(11,014)	40,233
----------	--------

הקצאת הון מניות למנורה ביטוח

16,000	-
--------	---

4,986	40,233
-------	--------

עודף

סכום ההשקעות שיש חובה להעמידם כנגד עודפי הון בהתאם להוראות המפקח

2,536	3,346
-------	-------

באור 4: - הון עצמי ודרישות הון (המשך)

ניהול ודרישות הון (המשך)

3. בחודש יוני 2008 פורסם חוזר בדבר אופן יישום כללי המדידה וההצגה לפי ה-IFRS לצורך חישוב ההון הנדרש וההון המוכר של חברות ביטוח, החל מהדוחות הכספיים בגין הרבעון השני לשנת 2008. מטרת החוזר הייתה לקבוע הוראות לעניין אופן יישום תקנות ההון לגבי השקעות בחברות מוחזקות (לרבות חברות ביטוח וחברות מנהלות שבשליטת חברת הביטוח). על-פי החוזר, דרישות ההון לפי תקנות ההון יוסיפו להיות מבוססות על דוחות סולו. לצורך חישוב ההון המוכר לפי תקנות ההון, ההשקעה של חברת ביטוח בחברת ביטוח או בחברה מנהלת נשלטת וכן בחברות מוחזקות אחרות תחושב על בסיס אקוויטי בשרשור מלא.

4. בחודשים אוקטובר 2007 ואפריל 2008 פורסמו טיטות תיקון לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח) (תיקון), התשס"ח - 2007 (להלן - הטייטה).

במסגרת הטייטה מוצע להוסיף לדרישות ההון הקיימות דרישות הון בגין קטגוריות אלו:

- א. תוכניות מבטיחות תשואה בביטוח חיים שאין כנגדן או כנגד חלקן אגרות חוב מיועדות.
- ב. סיכון אריכות ימים בפוליסות קצבה בהן מקדמי הקצבה מגלמים הבטחת תוחלת חיים.
- ג. סיכונים תפעוליים.
- ד. סיכונים אשראי לפי מידת הסיכון המאפיינת את הנכסים השונים.
- ה. סיכונים קטסטרופה בביטוח כללי.

דרישות ההון החדשות צפויות להגדיל באופן משמעותי את ההון העצמי המינימלי הנדרש, אולם לא ניתן להעריך את השפעתן עד לגיבוש הסופי של התקנות. בהתאם לטייטת התקנות תתבצע הגדלת ההון הנדרש עד סוף שנת 2010 בשלושה חלקים שנתיים שווים.

5. ביום 10 ביולי, 2007 אימץ האיחוד האירופי נוסח מוצע לדירקטיבה Solvency II (להלן - הדירקטיבה המוצעת). הדירקטיבה המוצעת מהווה שינוי יסודי ומקיף של הרגולציה הנוגעת להבטחת כושר הפרעון והלימות ההון של חברות הביטוח במדינות האיחוד. לפי לוחות הזמנים שנקבעו על-ידי האיחוד האירופי, יישום הדירקטיבה המוצעת במדינות החברות באיחוד האירופי צפוי במחצית השנייה של שנת 2012.

בהתאם לחוזר שפרסם המפקח, בכוונתנו ליישם את הוראות הדירקטיבה המוצעת לגבי חברות ביטוח בישראל במועד יישומה במדינות החברות באיחוד האירופי. הדירקטיבה המוצעת מבוססת על שלושה נדבכים: דרישות כמותיות, דרישות איכותיות ודרישות גילוי. החברה החלה להיערך ליישום הדירקטיבה המוצעת בלוחות הזמנים שנקבעו.

6. ביום 25 בינואר, 2009 פרסם המפקח מכתב בעניין "הקלה בהון הנדרש מחברות ביטוח לעניין שיעור ההון המשני". בהתאם למכתב, תהיה רשאית חברת הביטוח לכלול במסגרת ההון העצמי המוכר הון משני בשיעור של 75% מסך ההגדלה של ההון הראשוני, ולא בשיעור של 50% כפי שנקבע בתקנות הפיקוח, וזאת עד לתקרה של 60% מסך ההון הראשוני.

הקלה זו תחול על:

- גידול בהון הראשוני שנוצר כתוצאה מהזרמת כספים לחברת הביטוח על-ידי בעלי השליטה בה החל מיום 1 בדצמבר, 2008 ועד ליום 30 ביוני, 2009.
- גידול בהון עקב העברה של חברות שעיקר עיסוקן הינו החזקת נכסי מקרקעין כמשמעותה בסעיף 23(ג) לתקנות ההשקעה.

באור 4: - הון עצמי ודרישות הון (המשך)

ניהול ודרישות הון (המשך)

7. היתר שליטה לבעלי השליטה בגופים המוסדיים:

בהיתר שנתן המפקח לבעל השליטה במנורה ביטוח ובחברות המאוחדות, אשר נכנס לתוקף ביום 16 בדצמבר, 2007 (להלן - היתר השליטה), התחייבה החברה, בהיותה בעלת השליטה, במישרין או בעקיפין, במנורה ביטוח, במבטחים פנסיה, בשומרה ביטוח ובמנורה מבטחים גמל (להלן - הגופים המוסדיים), להשלים בכל עת את ההון העצמי של הגופים המוסדיים עד לסכום הקבוע בתקנות הפיקוח או כל תקנה או דין אחר שיבואו במקומו.

תקרת ההתחייבות כאמור לעיל, לא תעלה על הנמוך מבין 50% מההון הנדרש ו- 846 מיליוני ש"ח לעניין מנורה ביטוח, ועל הנמוך מבין 50% מההון הנדרש ו- 32 מיליוני ש"ח לעניין שומרה ביטוח (הסכומים צמודים למדד שפורסם בחודש יולי 2007).

ההתחייבות תמומש רק כאשר ההון העצמי של הגופים המוסדיים יהיה שלילי, ובגובה סכום ההון השלילי, ובלבד שסכום ההשלמה לא יעלה על תקרת ההתחייבות כאמור. התחייבות זו היא בלתי הדירה, ותהיה תקפה כל עוד החברה שולטת במישרין או בעקיפין בגופים המוסדיים בכפוף לאמור להלן.

ההתחייבות כאמור לעיל, תפוג מאליה במועד המוקדם בו יתקיימו אחד משני התנאים המפורטים להלן:

1. להונה העצמי של מנורה ביטוח יוזרמו 300 מיליוני ש"ח נוספים ממקורות חיצוניים ובנוסף, לא יפחת ההון העצמי הקיים במנורה ביטוח מ-120% מההון העצמי הנדרש ממנורה ביטוח לפי תקנות ההון (להלן - תוספת הון מנהלית).

2. מנורה ביטוח ושומרה ביטוח יעמידו את מלוא ההון העצמי הנדרש לפי טיטת תקנות ההון החדשות כפי שיאושרו (ראה סעיף 4 לעיל).

ביום 1 ביוני, 2008 פגה ההתחייבות, וזאת לאחר שהתקיים התנאי בסעיף 1 לעיל. מנורה ביטוח נדרשת להמשיך ולעמוד בתנאי לפיו לא יפחת ההון העצמי הקיים במנורה ביטוח מ-120% מההון העצמי הנדרש ממנה לפי תקנות ההון, וזאת עד למועד כניסתן לתוקף של תקנות ההון החדשות ועמידת מנורה ביטוח בהוראות התקנות כאמור.

לאור ההפסדים שנגרמו למנורה ביטוח במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2008 (בעיקר בשל המשבר בשוק ההון), ולאור העובדה שמנורה ביטוח לא עמדה בדרישה לתוספת ההון המנהלית כאמור, פנתה מנורה ביטוח למפקח בהתאם לתנאי היתר השליטה בבקשה להסיר את הדרישה האמורה על רקע המשבר. בהמשך לאמור הודיעה מנורה ביטוח למפקח כי בכוונתה לפנות לחברה בבקשה לשקול הפקדה מחדש של כתב ההתחייבות הנ"ל אשר יבטל את דרישת תוספת ההון המנהלית. בחודש מרס 2009, אישר דירקטוריון החברה את מתן כתב התחייבות האמור וכתוצאה מכך בוטלה דרישת תוספת ההון המנהלית. כתב ההתחייבות החדש ניתן בהתאם ובכפוף לתנאי היתר השליטה ובפרט לענין התנאים אשר בהתקיימם יפוג מאליו תוקף כתב ההתחייבות החדש כמפורט לעיל. נכון לתאריך המאזן עמדה מנורה ביטוח בתנאי כתב ההתחייבות לרבות בתוספת ההון המנהלית, ולפיכך פג תוקף כתב ההתחייבות.

8. בהתאם למכתב שפרסם המפקח בחודש ינואר 2009 בדבר הקלה בהון הנדרש מחברות הביטוח, נכס המוחזק בניגוד לתקנות השקעה אשר החריגה בגינו הינה פאסיבית ונוצרה לאחר 1 באוקטובר 2008, לא יחשב כנכס לא מוכר כהגדרתו בתקנות ההון כפוף לאישור מראש של המפקח. נכון לתאריך המאזן למנורה ביטוח מספר חריגות פאסיביות אשר נחשבות כנכס לא מוכר ונלקחו בדרישות ההון כאמור בסעיף 2 לעיל.

9. ביום 30 במרס, 2009 פרסם המפקח חוזר לפיו החל מהדוחות הכספיים לשנת 2008 ועד ליום 30 בדצמבר, 2010, חברת ביטוח וחברה מנהלת לא תחלק דיבידנד אלא באישורו המוקדם של המפקח. ככלל לא תאושר חלוקת דיבידנד בשיעור העולה על 25% מהרווח המותר לחלוקה. ביום 10 במאי, 2009 קיבלה מבטחים פנסיה אישור מהמפקח לחלק עד 150 מיליוני ש"ח דיבידנד למנורה ביטוח. טרם התקבלה החלטה בדירקטוריון מבטחים פנסיה על חלוקת הדיבידנד.

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות

התובענות הייצוגיות והבקשות לאישור תובענות כייצוגיות המפורטות בסעיפים 1-19 להלן, אשר בהן, להערכת הנהלת מנורה ביטוח וכן הנהלת שומרה (לעניין תובענות 8, 12, 15 ו-19) המתבססת בין היתר, על חוות דעת משפטית שקיבלו, יותר סביר ("More likely than not") כי טענות ההגנה של מנורה ביטוח ושומרה תתקבלנה והבקשות לאישור התובענות כייצוגיות תדחנה, לא נכללה הפרשה בדוחות הכספיים. בבקשות לאישור תובענות כייצוגיות בהן, ביחס לתביעה, כולה או חלקה, יותר סביר כי טענות ההגנה של מנורה ביטוח ידחו, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות לכיסוי החשיפה המוערכת על-ידי מנורה ביטוח ו/או חברות מאוחדות.

להערכת הנהלת מנורה ביטוח, המתבססת בין היתר על חוות דעת משפטיות שקיבלה, במקום בו נדרשו הפרשות, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות לכיסוי החשיפה המוערכת על-ידי מנורה ביטוח ו/או חברות מאוחדות. הפרשות שכללה מנורה ביטוח הינן בסכומים לא מהותיים.

בבקשה לאישור תובענה כייצוגית המפורטת בסעיף 20 להלן, אשר הוגשה לאחר תקופת הדוח, לא ניתן בשלב ראשוני זה להעריך את סיכויי הבקשה לאישור התובענה כייצוגיות, ולפיכך לא נכללה בדוחות הכספיים הפרשה בגין תובענה זו.

להלן פירוט הבקשות בגין תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות:

1. ביום 21 בספטמבר, 2004 הוגשה כנגד מנורה ביטוח וסוכנות ביטוח הפועלת עימה תביעה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית, בהתאם לחוק הפיקוח. לטענת התובע הטענה מנורה ביטוח, כמו גם סוכנות הביטוח, את מבוטחיה בביטוח כלי שייט, בכך שהנפיקה פוליסות לביטוח כלי שייט בלא שהיה בידיה רישיון מבטח בענף זה. במסגרת התביעה, מבקש התובע להשיב את הפרמיות ששולמו למנורה ביטוח על ידו ועל-ידי מבוטחים אחרים כאמור, במהלך שבע השנים שקדמו להגשת כתב התביעה. סכום התביעה האישית של התובע עומד על סך של 330 דולר. סכום התובענה הייצוגית לא כומת על-ידי התובע, והוא מבקש לכמתו לאחר קבלת פרטים ממנורה ביטוח.

ביום 23 בינואר, 2009, ניתנה החלטה הדוחה את בקשת האישור ככל שהיא מתייחסת לעילת ההטעיה בנזיקין ועילת הפרת חובה חקוקה אך מאשרת את התובענה כייצוגית ככל שהיא מתייחסת לעילת עשיית עושר ולא במשפט, כאשר הסעד הנתבע הוא השבה או פיצוי עד לגובה הפרמיה ששולמה עבור כל אחת מן הפוליסות בתקופה הרלבנטית בה לא היה בידי מנורה ביטוח היתר בענף בכפוף להפחתות בהתאם לעקרונות ההשבה. מנורה ביטוח הגישה כתב הגנה ובקשה לעיכוב ביצוע ההחלטה לאשר את התובענה כייצוגית. במקביל הגישה מנורה ביטוח לבית המשפט העליון בקשת רשות ערעור ולבית המשפט המחוזי בקשה לעיכוב ביצוע ההחלטה.

2. ביום 19 בדצמבר, 2004 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו תביעה כנגד מנורה ביטוח ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). עניינה של התביעה הינה טענה של הטעיה צרכנית במכירת הרחבות לפוליסת דירה ללא בקשת המבוטח ו/או הסכמתו.

הסעד העיקרי המבוקש בתובענה הינו להשיב לתובעים את דמי הביטוח שנגבו בגין ההרחבות כאמור במהלך שבע השנים שקדמו למועד הגשת התובענה. מנורה ביטוח הגישה תשובה לבקשה. התובע הגיש בקשה לתיקון הבקשה והתביעה. בקשה זו לתיקון התביעה והבקשה התקבלו ועל כך הגישה מנורה ביטוח ערעור שנדחה. בהתאם, הגיש התובע בקשה מתוקנת ומנורה ביטוח הגישה את תגובתה לבקשה המתוקנת. ביום 19 במאי, 2008 התקיים דיון והצדדים הגישו סיכומיהם בכתב.

3. ביום 21 בנובמבר, 2005 הוגשה כנגד מנורה ביטוח תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - בקשת האישור). עניינה של התובענה הוא בפרשנות נספח לפוליסות ביטוח חיים המתייחס לכיסוי ביטוחי בגין נכות תאונתית (להלן - נספח נכות תאונתית). הטענה המרכזית בתובענה הינה כי מנורה ביטוח מסייגת את חבותה בכל הקשור לכיסוי ביטוחי בגין נכות תאונתית הכלול בנספח נכות תאונתית, וזאת דרך חישוב תגמולי הביטוח שלא בהתאם להוראות הנספח, ולפיכך מפרה מנורה ביטוח את חובת הגילוי הקבועה בחוק הפיקוח והתקנות שהותקנו מכוחו, פעולה שהינה, לפי הטענה, גם בבחינת הטעיה לאחר קרות האירוע הביטוחי בנוגע להיקף הכיסוי הביטוחי ובניגוד להוראות החוק האמור.

באור 5: - התחייבויות תלויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

3. (המשך)

הסעד המבוקש על-ידי התובע הינו תשלום הפער בין סכום הפיצוי המגיע לו לטענתו לפי פרשנותו את הפוליסה ובין סכום הפיצוי ששולם לו בפועל לפי פרשנות מנורה ביטוח את הפוליסה, וזאת לגבי כלל המבוטחים שהיו זכאים לפיצוי על-פי נספח נכות תאונתית והתשלום בוצע בשבע השנים האחרונות. סכום התביעה האישית של התובע הועמד על סך של 17,599 ש"ח, בעוד שלגבי כלל חברי הקבוצה אין בידי התובע נתונים המאפשרים עריכת אומדן של הנזק הכולל. מנורה ביטוח הגישה את תגובתה לבקשה בחודש אפריל, 2006. התלונה בעניין העולה בתובענה שהגיש המבקש למפקח נמצאה מוצדקת, ובהחלטת סגנית המפקח מיום 17 במאי, 2006 (להלן - ההכרעה) נקבע, כי על מנורה ביטוח לחשב ממועד ההכרעה ואילך, את תגמולי הביטוח על-פי הפוליסה בדרך שנקבעה בהכרעה ולא בדרך בה נהגה מנורה ביטוח לחשב את תגמולי הביטוח. על הכרעה זו הגישה מנורה ביטוח ערעור ביום 30 באוקטובר, 2006. התיק בערעור קבוע לסיכומים בכתב. ביום 11 בינואר 2009, ניתנה החלטה המאשרת את בקשת האישור בהתאם לעילות ולסעדים כמפורט בהחלטה. כן נקבע כי על מנורה ביטוח להגיש כתב הגנה. מנורה ביטוח הגישה לבית המשפט העליון בקשת רשות ערעור על החלטה זו וכן, לבית המשפט המחוזי, בקשה לדחיית מועד בירורה של התובענה הייצוגית אשר נדחתה על-ידי בית המשפט. על החלטה זו לדחיית הבקשה הגישה מנורה ביטוח בקשת רשות ערעור לבית המשפט העליון.

4.

ביום 3 באפריל, 2006 הוגשה כנגד מנורה ביטוח תביעה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). הבקשה הוגשה מכוח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. עניינה של התביעה והבקשה בגבייה, לפי הנטען, של תשלומים בלתי חוקיים, לכאורה, אשר גבתה מנורה ביטוח מציבור מבוטחיה שהתקשרו עימה בפוליסת ביטוח בריאות או פוליסת ביטוח חיים. לטענת התובעים, מנורה ביטוח עושה לעצמה מנהג בעת התקשרותה עם מבוטחיה בפוליסה חדשה וכן בעת ביצוע שינויים ו/או הרחבות בפוליסה קיימת, לחייב את המבוטחים, ובכללם התובעים, בפרמיה למן ה-1 בחודש בו התקשרו עם מנורה ביטוח או הרחיבו את הכיסוי הביטוחי (לפי העניין) וזאת גם באותם מקרים בהם ההתקשרות בוצעה לאחר ה-1 בחודש ולעתים אף בסוף החודש. לטענת התובעים אין חולק כי בגין כל התקופה שמה-1 בחודש הרלבנטי ועד למועד בו התקשר המבוטח עם מנורה ביטוח, לא ניתן הכיסוי הביטוחי נשוא הפוליסה החדשה או ההרחבה.

לטענת התובעים, במעשייה הנטענים, הטעתה מנורה ביטוח את ציבור לקוחותיה תוך הפרת חובת תום הלב כלפיהם וכי הם והקבוצה אותה הם מבקשים לייצג זכאים להשבה של החלק העודף של הפרמיה שנגבתה מהם שלא כדין. הנזק האישי של התובעים הועמד על ידם על סך של 389 ש"ח. הצדדים ניהלו מגעים לסיום המחלוקת ביניהם בדרך של פשרה. ביום 16 באוקטובר, 2007 חתמו הצדדים על הסכם פשרה אשר הוגש לבית המשפט בצירוף בקשה לאישורו.

ביום 28 בנובמבר, 2007 התקיים דיון מקדמי, במסגרתו הורה בית המשפט לצדדים למסור לו שמות של מומחים מוצעים בלתי תלויים. ביום 12 בדצמבר, 2007 מינה בית המשפט מומחה אשר בחן את סבירותו של הסכם הפשרה. התיק נקבע לדיון בחודש יוני 2008. הצדדים הגישו בקשה לדחיית מועד הדיון עד להשלמת הבדיקה של המומחה. ביום 22 באוקטובר, 2008 הגישו הצדדים הסכם פשרה מתוקן ובמסגרת הדיון שהתקיים התבקש המומחה להגיש חוות דעת משלימה. לאחר הגשת חוות הדעת המשלימה הורה בית המשפט על פרסום הסכם הפשרה והעברת עותק ממנו ליועץ המשפטי לממשלה. ביום 19 במרס, 2009 הגיש היועץ המשפטי לממשלה עמדתו בתיק. בהמשך לדיון והערות בית המשפט הגישו הצדדים לאישור הסכם פשרה מתוקן נוסף.

באור 5: - התחייבויות תלויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

5. ביום 25 באפריל, 2006 הוגשה כנגד מנורה ביטוח תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). הבקשה הוגשה מכח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. ענינה של התובענה בפוליסת אובדן כושר עבודה (להלן-הפוליסה) של מנורה ביטוח. לטענת התובעים, בפוליסה קבוע תנאי שעניינו "תקופת המתנה" (בת שלושה חודשים), שמשמעותו היא כי תגמולי ביטוח בגין אירוע ביטוחי בתקופת הפוליסה ישולמו רק החל מתום תקופת המתנה ובתנאי שהמבוטח עדיין חסר כושר עבודה במועד זה וכל עוד נמשך אי הכושר. לטענת התובעים, מנורה ביטוח (כמו גם חברות ביטוח נוספות הנתבעות בתובענה, להלן ביחד - הנתבעות) גובה דמי ביטוח גם בשלושת החודשים האחרונים שלפני תום תקופת הביטוח וזאת למרות שלפי תנאי הפוליסה, מבוטחים לא יהיו זכאים לקבלת תגמולי ביטוח לפי הפוליסה במידה ומקרה הביטוח יארע בשלושת החודשים האחרונים שלפני תום תקופת הביטוח בשל תקופת המתנה הנזכרת.

על בסיס האמור טוענים התובעים כי הנתבעות הטעו אותם, פעלו בחוסר תום לב, הפרו חובות שבדין, פעלו ברשלנות, הפרו חובות חקוקות ועשו עושר ולא במשפט וכי התנאי בדבר "תקופת המתנה" הינו תנאי מקפח בחוזה אחיד.

הסעד המבוקש על-ידי התובעים הינו, אישור התובענה הייצוגית, מתן צו המחייב את הנתבעות להפסיק ולגבות דמי ביטוח בגין תקופת שלושת החודשים האחרונים שלפני תום תקופת הפוליסה וכן חיוב הנתבעות להשיב את דמי הביטוח שגבו מחברי הקבוצה בגין התקופה האמורה. לטענת התובעים ובהתבסס על חוות דעת שצורפה לתובענה מטעמם, הנזק הכולל של הקבוצה לשנים 2004 - 1998 מוערך באופן ראשוני בסך של 47.6 מליון ש"ח לכלל הנתבעות ומתוכו (על-פי חוות הדעת) סך של 5.4 מליון ש"ח כנגד מנורה ביטוח. מנורה ביטוח הגישה תשובתה ביום 6 בנובמבר, 2006. התיק נקבע לסיכומים בכתב אשר הוגשו על-ידי הצדדים. ביום 3 בפברואר 2009, ניתן פסק דין המאשר את בקשת האישור בעילות של הטעיה, הפרת חובה חקוקה, הפרת תום לב, תנאי מקפח בחוזה אחיד ועשיית עושר ולא במשפט. כן נקבע כי על מנורה ביטוח להגיש כתב הגנה. מנורה ביטוח הגישה בקשה לדחיית מועד בירורה של התביעה הייצוגית, לדחיית מועד הגשת כתב הגנה ולדחיית מועד פרסום המודעה, וזאת עד להכרעת בית המשפט העליון בבקשת רשות ערעור שהגישה מנורה ביטוח על ההחלטה לאשר את התובענה כייצוגית. במקביל, הורה בית המשפט המחוזי על דחיית מועד בירור התובענה הייצוגית עד להכרעה בבקשת רשות הערעור הנ"ל.

6. ביום 20 באוגוסט, 2007 הוגשה כנגד מנורה ביטוח כמו-גם כנגד חברות ביטוח נוספות (להלן - הנתבעות), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). הבקשה הוגשה מכח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. ענינה של התובענה הוא דרישה להחזר מלוא תשלומי 3 פרמיות חודשיות ראשונות ששולמו על-ידי מבוטחים חדשים שהצטרפו לביטוח בריאות ו/או "ביטוח ניתוח" (להלן - פוליסות בריאות) של הנתבעות, בגין תקופת אכשרה בת 3 חודשים שתחילתה במועד תחילת תוקפן של פוליסות הביטוח (להלן - תקופת אכשרה). לטענת התובעים, מכיוון שעל-פי תנאי פוליסות הבריאות מקרה ביטוח שחל במהלך תקופת האכשרה לא מוכר כמקרה שלגביו חל כיסוי ביטוחי, אזי לכאורה המבוטח משלם דמי ביטוח עבור מוצר ו/או שירות שאיננו מסופק לו משך תקופת האכשרה, ומכאן שגביית דמי הביטוח בתקופה זו הינה שלא כדין. הסעד המבוקש על-ידי התובעים הינו החזר מלא של דמי הביטוח ששולמו על-ידי מבוטחים בפוליסות הנ"ל במהלך תקופת האכשרה והפסקת גביית דמי ביטוח בגין תקופה אכשרה בעתיד. הנזק האישי של התובע שהינו מבוטח מנורה ביטוח הועמד על סך של 280 ש"ח (משוערך ליום הגשת התביעה) בעוד שסכום התביעה הכולל כנגד כל הנתבעות (לרבות בגין פוליסות שבוטלו בעבר) חושב והוערך על-ידי התובעים בסך של כ- 731 מליון ש"ח. מנורה ביטוח הגישה תגובתה לבקשה.

באור 5: - התחייבויות תלויות

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

7. ביום 8 באוגוסט, 2007 הוגשה כנגד מנורה ביטוח תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). הבקשה הוגשה מכח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. עניינה של התובענה הוא הפחתת תגמולי ביטוח בקרות מקרה ביטוח של אובדן גמור או אובדן גמור להלכה בביטוח רכב, וזאת, על-פי הטענה, שלא כדין ובניגוד להנחיית המפקח לפיה על מבטח לפרט בפני המבוטח בשלב הצעת הביטוח פירוט של המשתנים המיוחדים שבמחירון העשויים להשפיע על ערך הרכב לצורך חישוב תגמולי הביטוח במקרי ביטוח כאמור וזאת תוך ביצוע הטעיה, הפרת חוזה והתעשרות שלא כדין. הסעד המבוקש בתובענה הינו השבה של ההפרש בין סכום תגמולי הביטוח ללא השפעת המשתנים הנ"ל לבין סכום תגמולי הביטוח שמנורה ביטוח שילמה בפועל. הנזק האישי לתובע על-פי התובענה הועמד על סך של 4,550 ש"ח, בעוד שהנזק המצרפי לכלל חברי הקבוצה הוערך על-ידי התובע בסך של 87 מליון ש"ח. מנורה ביטוח טרם הגישה תגובתה לבקשה.
8. תובענה דומה לזו המפורטת בסעיף 7 לעיל, הוגשה ביום 22 ביולי, 2007, כנגד שומרה. הנזק המצרפי לכלל חברי הקבוצה הוערך על-ידי התובע בסך של 60 מליון ש"ח. שומרה טרם הגישה תגובתה לבקשה.
9. ביום 3 בינואר, 2008, הוגשה כנגד מנורה ביטוח, כמו-גם כנגד חברות ביטוח נוספות (להלן - הנתבעות), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). הבקשה הוגשה מכח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. עניינה של התובענה הוא בדרישה להחזר סכומים שנטען כי נגבו ביתר ושלם כדין בגין מרכיב תשלום בפוליסות המכונה "תת שנתיות". על-פי הטענה, הגביה ביתר נובעת הן מגביה בשיעור העולה על השיעור המותר, הן בשל גביית מרכיב התת שנתיות בגין חלקים או תשלומים בפוליסה שהתשלום אינו אמור לחול עליהם (כגון בגין חלק החיסכון בפוליסה או בגין תשלום המכונה "גורם פוליסה") וכן בשל גביית המרכיב האמור בפוליסות שאינן פוליסות ביטוח חיים, והכל בניגוד להנחיות המפקח. עילות התביעה העיקריות הנטענות הן: הפרת הוראות חוק הפיקוח, תקנות הפיקוח וחוזרי המפקח, חוסר תום לב ועשיית עושר ולא במשפט. הסעד המבוקש על-ידי התובעים הינו החזר סכום התת שנתיות שנגבה שלא כדין כמתואר בתובענה, וכן צו עשה המורה לנתבעות לשנות את דרך פעולתן כמתואר לעיל. הנזק האישי של כל התובעים ביחד הוערך על-פי העולה מכתב התביעה בסך כולל של כ- 1,683 ש"ח (בגין שנת ביטוח אחת) בעוד שסכום התביעה הכולל כנגד כל הנתבעות (בגין תקופה של 7 השנים האחרונות) חושב והוערך על-ידי התובעים בסך של כ- 2.3 מיליארד ש"ח, מתוכם יוחס למנורה ביטוח סך נזק כולל של כ- 229 מליון ש"ח, והכל בהתבסס על הערכות והנחות שהניחו התובעים לענין זה. מנורה ביטוח טרם הגישה תגובתה לבקשה.
10. ביום 3 בינואר, 2008 הוגשה כנגד מנורה ביטוח, כמו-גם כנגד חברות ביטוח נוספות (להלן - הנתבעות), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). הבקשה הוגשה מכח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. עניינה של התובענה הוא בדרישה להחזר הסכומים שנטען כי נגבו ביתר ושלם כדין בגין מרכיב דמי הניהול בפוליסות ביטוח חיים מסוג "משתתף ברווחים", בניגוד לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאים בחוזי ביטוח), התשמ"ב-1981 (להלן - תקנות הפיקוח). על-פי הטענה, הגביה שלא כדין הינה בשתי דרכים: (א) גביית דמי ניהול קבועים בשיעור גבוה מהמותר (למעלה משיעור של 0.05% לחודש מהשווי המשוערך של תיק ההשקעות) ו- (ב) גביית דמי ניהול משתנים מדי חודש במקום לגבות את דמי הניהול בסוף השנה. עילות התביעה הנטענות הן: הטעיה ומצג שווא, הפרת הוראות חוק הפיקוח, תקנות הפיקוח וחוזרי המפקח, חוסר תום לב ועשיית עושר ולא במשפט. הסעד המבוקש על-ידי התובעים הינו החזר סכום דמי הניהול העודפים שנגבו על-פי הטענה שלא כדין או התשוואה שהפסידו כמתואר בתובענה, וכן מתן צו עשה המורה לנתבעות לשנות את דרך פעולתן כמתואר לעיל. הנזק האישי של התובע שהינו מבוטח של מנורה ביטוח הועמד על סך של 5.45 ש"ח (בגין שנת ביטוח אחת), בעוד שסכום התביעה הכולל כנגד כל הנתבעות (בגין תקופה של 7 השנים האחרונות) חושב והוערך על-ידי התובעים בסך של כ- 244 מליון ש"ח, מתוכם יוחס למנורה ביטוח סך נזק כולל של כ- 18 מליון ש"ח, והכל בהתבסס על הערכות והנחות שהניחו התובעים לענין זה. מנורה ביטוח טרם הגישה תגובתה לבקשה.

באור 5: - התחייבויות תלויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

11. ביום 18 בפברואר, 2008 הוגשה כנגד מנורה ביטוח, כמו גם כנגד חברות ביטוח נוספות (להלן - חברות הביטוח הנוספות, וביחד - הנתבעות), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). הבקשה הוגשה מכוח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. עניינה של התובענה הינה הטענה לפיה הנתבעות אינן משלמות, כביכול, כחלק מתשלום תגמולי ביטוח בביטוחי רכב רכוש וביטוח רכב צד ג' למבטוחים או ניזוקים שהינם "עוסקים" לפי חוק מס ערך מוסף, את רכיב המע"מ בגין עלות תיקוני הרכב, ירידת ערך הרכב ועלות חוות דעת השמאים, אשר בעלות תשלומם נשאו התובעים, וזאת שלא כדין, באופן בו תקבולי הביטוח שולמו, לכאורה, בחסר, מאחר ולטענת התובעים, על-פי הדין אין באפשרותם של בעלי הרכבים המסחריים לנכות באופן מלא את תקבולי המע"מ ששילמו. התובעים טוענים (כנגד חברות הביטוח הנוספות בלבד) כי הן אינן כוללות את רכיב המע"מ במסגרת חישוב ירידת ערך הרכב, על אף כי החל מחודש יולי 2005, אוסרות תקנות מס ערך מוסף, על "עוסק" לנכות את רכיב המע"מ לצורכי מס התשומות בגין רכישה או יבוא של "רכב פרטי", אפילו הרכב משמש או נועד לשמש את העוסק אך ורק לצרכי עסקו. הנזק האישי לתובע מס' 2, בגין האירוע המיוחס למנורה ביטוח, מוערך על ידו, כנזכר בתביעה, בסך של 108 ש"ח, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית. התובעים אומדים את סכום התביעה כנגד כל הנתבעות, בשם כל הקבוצה אותם הם מבקשים לייצג בסך של 100 מיליוני ש"ח.

הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג הינה - כל אדם ו/או תאגיד, אשר לא קיבל החזר מע"מ (מלא או חלקי) מהנתבעות במסגרת קבלת תקבולי ביטוח (על תיקונים, חוות דעת שמאי וירידת ערך הרכב), אשר התקבלו במשך שבע השנים שקדמו להגשת הבקשה, ו/או כל אדם ו/או תאגיד, אשר בתחשיב הפיצוי שקיבל מהנתבעות בגין ירידת ערך הרכב לא הובא בחשבון רכיב המע"מ על ערך הרכב במועד הרלבנטי לעריכת התחשיב הנ"ל, וזאת החל מיום 10 ביולי, 2005 ואילך. התובעים מציינים, כי בשלב זה אין באפשרותם לדעת את המספר המדויק של יחיד הקבוצה המיוצגת. עילות התביעה הנתבעות הן: הטעיה והפרת חובת גילוי על-פי הוראות חוק הגנת הצרכן, הפרת חובה חקוקה לרבות חוק חוזה ביטוח, התנהגות שלא בתום לב ושלא בדרך מקובלת בניגוד לחוק החוזים (חלק כללי) ועשיית עושר ולא במשפט. הסעדים המבוקשים על-ידי התובעים הינם: מתן פסק דין עשה/הצהרתי לפיו על הנתבעות להביא בחשבון את רכיב המע"מ בכלל החישוב לירידת ערך הרכב, מתן פסק דין עשה/הצהרתי לפיו על כל אחת מהנתבעות לשלם במסגרת תקבולי הביטוח, בגין תיקון הרכב, שמאות וירידת ערך הרכב, את אותו חלק המע"מ אשר על-פי הדין לא ניתן לנכותו באמצעות מס תשומות; להורות לכל אחת מהנתבעות לשלם ליחיד הקבוצה המיוצגת (ובכללם לתובעים) את המע"מ על תקבולי הביטוח בגין תיקונים לרכב, בדיקת ודו"ח שמאי (וירידת ערך הרכב מיום 10 ביולי, 2005 ואילך), בשיעור אותו חלק המע"מ שאינו ניתן לניכוי במס תשומות על-פי הדין, וזאת לשבע השנים שקדמו להגשת בקשת האישור, בתוספת ריבית מיוחדת לפי סעיף 28א' לחוק חוזה ביטוח, או הפרשי הצמדה וריבית כדין. מנורה ביטוח הגישה תגובתה לבקשה.

12. ביום 20 בפברואר, 2008 הוגשה כנגד מנורה ביטוח, וכנגד שומרה, כמו גם כנגד חברות ביטוח נוספות, וכנגד תאגיד נוסף שאיננו מבטח (להלן ביחד - הנתבעות), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן - התובענה). עניינה של התובענה הינה, לפי הטענה, בהטעיה, באי גילוי ובהתעשרות שלא כדין של הנתבעות באמצעות גביית דמי ביטוח בפוליסת ביטוח מקיף לרכב, בגין כיסוי ביטוחי נוסף [ריידר] מפני גניבה ו/או החלפה של מערכת שמע לרכב בדגמי רכבים בהם מורכבת מערכת שמע אינטגרלית מקורית (להלן - מערכת שמע אינטגרלית). לטענת התובעים, מדובר בגביית שווא, שכן בפועל, הנתבעות לא נדרשות לממש הכיסוי ו/או שהן נדרשות לממשו בהיקף כה זניח, עד כי לא ראוי לחייב בגינו בדמי ביטוח בסכום כלשהו או בסכום השווה לזה הנגבה על ידן בפועל. כמו כן, טוענים התובעים כי הנתבעות לא יידעו ו/או גילו למבוטחיהן כי ניתן להסיר מפוליסת הביטוח את הכיסוי הביטוחי של מערכת השמע האינטגרלית. הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג הינה כל מבטח אשר רכש פוליסת ביטוח מקיף ו/או מנוי לכיסוי ביטוחי של חבילה ספציפית מאת הנתבעות, ואשר שילם בשבע השנים האחרונות, במסגרת פוליסת ביטוח מקיף לרכב, דמי ביטוח ו/או דמי מנוי עבור כיסוי ביטוחי למערכת שמע אינטגרלית.

באור 5: - התחייבויות תלויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

12. (המשך)

התובעים מעמידים את הנזק האישי לכל אחד מחברי הקבוצה על סך של כ- 50 ש"ח, בממוצע. התובעים טרם אמדו את הנזק לקבוצה, אך מעריכים כי מדובר בעשרות רבות של מיליוני ש"ח. עילות התביעה הינן מכוח חוק החוזים (חלק כללי), חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), חוק הגנת הצרכן, חוק המכר, פקודת הנזיקין (נוסח חדש), וחוק עשיית עושר ולא במשפט. הסעדים העיקריים המבוקשים על-ידי התובעים הינם ביטול ההוראה בפוליסה הנוגעת לכיסוי ביטוחי למערכת שמע אינטגרלית ברכב, מתן צו עשה כנגד הנתבעות שיוורה על החזר דמי הביטוח בגין כיסוי למערכת שמע אינטגרלית, או לכל הפחות החלק היחסי מדמי הביטוח כאמור (המשקלל את שיעור הסיכון בפועל), שנגבו על-ידי הנתבעות, על-פי הטענה, שלא כדין וכן בקשה להמצאת מסמכים לצורך בירור וכימות הנזק הנתבע וזיהוי מדויק של הקבוצה. מנורה ביטוח הגישה תגובתה לבקשה.

13. ביום 23 במרס, 2008 הוגשה כנגד מנורה ביטוח (להלן - הנתבעת), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן - התובענה). עניינה של התובענה הוא, לפי הטענה, בהפרה לכאורה של סעיף 28(א) לחוק חוזה ביטוח, התשמ"א - 1981 ותקנה 27(ז) לתוספת לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשמ"ו - 1986, המורות כי מקום בו מוגשת תביעה לתגמולי ביטוח, והכספים משולמים לתובע בחלוף 30 ימים מאת הגשת התביעה, על המבטח להוסיף לתגמולי הביטוח ריבית שנתית בשיעור 4% בעבור התקופה שמחלוף 30 יום ממועד הגשת התביעה ועד למועד התשלום בפועל. לטענת התובע, הנתבעת נמנעת מתשלום תוספת הריבית כאמור ומחתימה את התובעים על כתבי סילוק. בכך, לטענת התובע, מתעשרת הנתבעת שלא כדין.

הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג כוללת כל אדם אשר, במשך 7 השנים הקודמות להגשת התובענה, קיבל מהנתבעת תגמולי ביטוח בשל נזק לרכב פרטי, בין אם היה מבוטח אצל הנתבעת בביטוח מקיף ובין אם קיבל תגמולי ביטוח כצד ג' (נפגע), מקום בו שולמו לאותו אדם תגמולי הביטוח בחלוף 30 יום ומעלה מיום הגשת התביעה לנתבעת וללא שצורפה לכספי תגמולי הביטוח ריבית שנתית בגובה 4% כמתחייב מהוראות הדין. הנזק האישי לו טוען התובע הינו כ- 14 ש"ח, והוא מעריך את סך הנזק לקבוצה כולה בכ- 19.3 מיליון ש"ח. עילות התביעה הן: הפרת חובות חקוקות מכוח חוק חוזה ביטוח ותקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי) וכן עשיית עושר ולא במשפט. מנורה ביטוח הגישה תגובתה לבקשה.

14. ביום 14 באפריל, 2008 הוגשה כנגד מנורה ביטוח בבית הדין לעבודה (להלן - הנתבעת) תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן - התובענה). עניינה של התובענה הוא, לפי הטענה, בהפליה לרעה של נשים במסגרת פוליסות המכונות "ביטוחי מנהלים", שהופקו לפני שנת 2001. על-פי הטענה, הנתבעת נוהגת לזכות נשים מבוטחות, בהגיען לגיל הפרישה, בגמלה חודשית נמוכה מזו שמקבל מבוטח גבר בעל נתונים זהים, בנימוק כי תוחלת החיים של נשים גבוהה יותר. לעומת זאת, לפי הטענה, הנתבעת גובה מנשים פרמיית "ריסק" בשיעור זהה לזה שהיא גובה מגברים, על אף ששיעורי התמותה של נשים הינם נמוכים בהרבה. בכך, לטענת התובעת, יש משום הפליה אסורה מאחר והנתבעת מבחינה בין המגדרים כאשר ההבחנה פועלת לטובתה.

באור 5: - התחייבויות תלויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

14. (המשך)

הקבוצה אותה מבקשת התובעת לייצג הינה כלל הנשים אשר רכשו מהנתבעת פוליסות המכונות "ביטוח מנהלים" בהן נערכה הבחנה בין גברים לנשים לעניין תשלום הגמלא אך לא נעשתה הבחנה בין המינים לעניין פרמיית ריסק. התובעת איננה מציינת את הנזק האישי שנגרם לה, לטענתה. התובעת טוענת כי לאור היקף הקבוצה (המוערך על ידה בעשרות אלפי נשים) הנזק שנגרם לכלל חברות הקבוצה מוערך במאות מיליוני ש"ח. עילות התביעה הן: הפליה בניגוד לחוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים, בכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים (להלן: "חוק איסור הפליה"); הפרת הוראות חוק הפיקוח; עשיית עושר ולא במשפט; הפרת חוק הגנת הצרכן וקביעת "תנאי מקפח" בחוזה אחיד כמשמעותו בחוק החוזים האחידים. הסעדים העיקריים המבוקשים על-ידי התובעת הינם כי בית הדין יקבע ו/או יורה כי: א) ההפליה בה נהגת הנתבעת, לפי הטענה, מנוגדת לדין, וכל הוראה בפוליסה ו/או כל פעולה מכוחה של הפליה זו - בטלות ומבוטלות; ב) בידי התובעת ויתר חברות הקבוצה הזכות לבחור בין החלופות הבאות: 1) להשוות את מקדמי הגמלה למבוטחת אישה לאלה הנוהגים למבוטח גבר באותו גיל, ולהורות כי במקרה של תשלום חד פעמי במקום גמלא יוגדל הסכום החד פעמי למבוטחת אישה בהתאם ליחס שבין מקדם הגמלא למבוטח גבר למקדם הגמלה למבוטחת אישה בגיל הרלבנטי. 2) הפחתה רטרואקטיבית ופרוספקטיבית של סכומי הריסק שנגבו מהתובעת בפוליסה נשוא התובענה ויתר המבוטחות בפוליסה מסוג זה, והעמדתם על סכומי הריסק הראויים למבוטחת אישה, כאשר הסכומים שיופחתו יצורפו לסכומי הצבירה לחיסכון של התובעת. כמו כן, התובעת מבקשת מבית הדין להתיר פיצול סעדים כך שניתן יהיה לתבוע בנפרד את הפיצוי ללא הוכחת נזק כקבוע בחוק איסור הפליה. מנורה ביטוח הגישה בקשה לסילוק התובענה על הסף בשל העדר סמכות עניינית של בית הדין לעבודה לדון בתובענה. בית הדין התיר למנורה ביטוח לא להגיש את תגובתה לגוף התובענה והבקשה עד להכרעה בבקשה לסילוק. ביום 2 באוקטובר 2008, נעתר בית הדין לבקשת הסילוק הנ"ל. על החלטה זו הוגש ערעור לביה"ד הארצי ובחודש ינואר 2009 הוגשו סיכומים מטעם מנורה ביטוח במסגרת ערעור זה.

15. ביום 30 ביולי, 2008 הוגשה כנגד שומרה תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן - התובענה). עניינה של התובענה הינה, לפי הטענה, בהפרה לכאורה של סעיפים 65, 67, 56(א) ו-56(ג) לחוק חוזה ביטוח, התשמ"א-1981, סעיף 12(א) לתוספת לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשמ"ו-1986 והוראה של המפקח על הביטוח, המורים כי מקום בו מוגשת תביעת צד ג' לתגמולי ביטוח, על המבטח לשלם לידי צד ג' את מלוא הסכומים שהמבוטח צריך היה לשלם בשל מקרה הביטוח, לרבות את שכר טרחת השמאי. לטענת התובע, שומרה נמנעת מלשלם ו/או להשיב לצד ג' את מלוא שכר טרחת השמאי. הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג הינה כל אדם אשר היה זכאי לקבל משומרה, כצד ג', כספים ו/או תגמולי ביטוח בשל נזק לרכב במהלך 7 השנים האחרונות, ושומרה לא השיבה ו/או שילמה לידי, את מלוא הסכום ששילם בגין שכר טרחת השמאי ו/או חלק ממנו. התובע העמיד את נזקו האישי על סך של 150 ש"ח, ומעריך את הנזק הכולל לקבוצה בכ- 6.8 מיליוני ש"ח. עילות התביעה הנטענות הן הפרת חובה חקוקה ועשיית עושר ולא במשפט. שומרה טרם הגישה תגובתה לבקשה.

16. ביום 3 באוגוסט, 2008 הוגשה כנגד מנורה ביטוח, תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן - התובענה). עניינה של התובענה, לפי הטענה, באי תשלום שיפוי למבוטחי הנתבעת בביטוחי רכב, בגין הנזק שנגרם לאמצעי המיגון שהותקן ברכב על-פי דרישתה תוך הפרת הוראות סעיף 1 לתוספת לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשמ"ו-1986 (להלן - הפוליסה התקנית). הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג הינה כל מבוטח אשר זכה, החל מיום 1.4.04 לקבל ממנורה ביטוח תגמולי ביטוח בשל נזק לרכב פרטי או מסחרי עד 4 טון, לרבות בשל אובדן גמור, אובדן להלכה או גניבה עת היה מבוטח אצל מנורה ביטוח בביטוח לפי פרק א' לפוליסה התקנית ולא קיבל את כל ו/או חלק מתגמולי הביטוח בגין אובדן או נזק שנגרם לאמצעי המיגון כאמור.

באור 5: - התחייבויות תלויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

16. (המשך)

התובע העמיד את נזקו האישי על סך של 550 ש"ח ובהסתמך על נתונים מדוחותיה הכספיים של מנורה ביטוח ועל חישובים שביצע לעניין זה, העריך את הנזק הכולל לקבוצה כהגדרתה לעיל בכ- 23 מיליון ש"ח. עילות התביעה הנטענות הינן הפרת חובה חקוקה ועשיית עושר ולא במשפט. מנורה ביטוח הגישה תגובתה לבקשה.

17. תובענה דומה לזו המפורטת בסעיף 15 לעיל, הוגשה ביום 2 בנובמבר, 2008 כנגד מנורה ביטוח. התובע מעמיד את נזקו האישי על סך של 1,350 ש"ח, ומעריך את סך הנזק לקבוצה כולה בכ- 20 מיליון ש"ח. מנורה ביטוח טרם הגישה תגובתה לבקשה.

18. ביום 9 בנובמבר, 2008 הוגשה כנגד מנורה ביטוח, תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן: "התובענה"). עניינה של התובענה הינו, לפי הטענה, בהפרה לכאורה של הוראות שונות בחוק חוזה ביטוח, התשמ"א-1981, בתוספת לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשמ"ו-1986 וכן הוראות המפקח לעניין מנגנון שמאות בביטוח רכב, המורים כי מקום בו מוגשת תביעת צד ג' לתגמולי ביטוח, על המבטח לשלם לידי צד ג' את מלוא הסכומים שהמבוטח צריך היה לשלם בשל מקרה הביטוח עד לסכום הנקוב במפרט הפוליסה. לטענת התובע, הנתבעת נמנעת מלשלם את מלוא הסכומים שהמבוטח על-פי הפוליסה צריך היה לשלם לצד ג' הנפגע בשל מקרה הביטוח, בגין ירידת ערך הרכב. הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג הינה כל אדם ו/או אישיות משפטית אחרת, אשר היה זכאי לקבל מהנתבעת, כצד ג', כספים ו/או תגמולי ביטוח בשל נזק של ירידת ערך לרכב במהלך 7 השנים הקודמות למועד הגשת תובענה זו, והנתבעת לא העבירה לידי מלוא הכספים שהיו מגיעים לו בגין ירידת הערך של הרכב. עילות התביעה הן הפרת חובה חקוקה ועשיית עושר ולא במשפט. התובע העמיד את נזקו האישי על סך של 1,500 ש"ח, והוא מעריך את סך הנזק לקבוצה כולה, בהתבסס על הנחות וחישובים שונים, בכ- 50 מיליון ש"ח. מנורה ביטוח טרם הגישה תגובתה לבקשה.

19. תובענה דומה לזו המפורטת בסעיף 18 לעיל, הוגשה ביום 25 בינואר, 2009 כנגד שומרה. התובע מעמיד את נזקו האישי על סך של 1,012 ש"ח, ומעריך את סך הנזק לקבוצה כולה בכ- 11 מיליון ש"ח. שומרה טרם הגישה תגובתה לבקשה.

20. ביום 1 באפריל, 2009 הוגשה כנגד מנורה ביטוח, תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן: "התובענה"). עניינה של התובענה הינו פוליסות ביטוח בריאות הכוללות זכות לקבלת מחצית ערכו של "טופס 17" מטעם קופת החולים במקרים בהם המבטח לא השתתף במימון ניתוח המכוסה על-פי הפוליסה. הטענה המרכזית בתובענה הינה כי בכל הקשור לכיסוי הנ"ל הנתבעת מחשבת את תגמולי הביטוח באופן המפחית את סכום התגמולים המגיע לתובעת ולחברי הקבוצה לפי הבנתה וזאת תוך הטעיה של המבוטחים והפרת חוזה הביטוח בניגוד לדין. הקבוצה אותה מבקשת התובעת לייצג הינה כל מבוטח בפוליסת בריאות הכוללת כיסוי כאמור שנותחו בניתוח שלא מומן על-ידי הנתבעת ב- 7 השנים שקדמו להגשת התביעה ולחילופין ב- 3 השנים שקדמו להגשת התביעה (להלן - חברי הקבוצה). עילות התביעה הן הטעייה והפרת חוזה הביטוח. הסעדים העיקריים המבוקשים הינם חיוב הנתבעת להשיב לכל חברי הקבוצה סכום השווה למחצית ערכו של טופס התחייבות של קופת חולים לכיסוי עלות הניתוח ו/או הטיפול שניתן, צו המורה לנתבעת לחשב מעתה ואילך את הסכום המגיע למבוטחים לעניין זה לפי עמדת התובעת וכן מתן סעד הצהרתי הקובע כי הנתבעת הפרה את ההוראות הרלבנטיות בפוליסה או לחילופין מטעה את חברי הקבוצה כמבואר בתביעה. התובעת מעמידה את נזקה האישי על סך של 2,420 ש"ח ומעריכה את סך הנזק לקבוצה כולה בסך העולה על 10 מיליון ש"ח.

באור 5: - התחייבויות תלויות (המשך)

ב. תביעות

בחודש דצמבר 2003, הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו תביעה (להלן - התביעה) בסך 6.5 מיליוני ש"ח כנגד מנורה ביטוח, ממלא מקום המנהל הכללי שלה לשעבר ואחרים על-ידי סוכני ביטוח ואחרים (להלן - התובעים). עניינה של התביעה הוא חדירה שבוצעה לפני מספר שנים, למאגר המידע של מנורה ביטוח על-ידי מתחרים עסקיים של התובעים וטענה, כי בעקבות חדירה זאת, הושג מידע אשר שימש את המתחרים לפגוע בעסקי התובעים. מנורה ביטוח הגישה תביעה שכנגד, בגין חוב של עמלות עודפות ששולמו לתובעים בסך של 4.7 מיליוני ש"ח. הסיכוי לגבות מהתובעים סכום זה נראה קלוש. להערכת הנהלת מנורה ביטוח, בהסתמך על חוות דעת יועציה המשפטיים, היקף הנזקים הנתבע על-ידי התובעים נראה בשלב זה כמוגזם, ובכל מקרה, תעמוד למנורה ביטוח זכות קיזוז של חוב העמלות העודפות. לאור האמור לעיל, לא נרשמה הפרשה בדוחות הכספיים. ביום 8 ביולי, 2007 ועל רקע העובדה כי התובעים בתובענה האמורה לא התייצבו ולא יצרו קשר עם פרקליטם שוחרר הפרקליט מייצוג ובית המשפט הורה על הפסקת התובענה וקבע כי חידוש התובענה יעשה רק אם תוגש בקשה לא יאוחר מ- 24 חודש מיום ההחלטה ובאם לא תוגש תימחק התובענה ללא צורך בהחלטה נוספת. מאידך, התובענה שכנגד תיוותר על כנה. ביום 2 בדצמבר, 2007. ובהמשך להחלטת בית המשפט מיום 8 ביולי, 2007, קבע בית המשפט כי לאור העובדה שהתובעים לא הגישו תצהירים ולא התייצבו במסגרת התובענה שכנגד, זכאית חברה ליטול פסק דין נגד הנתבעים שכנגד (התובעים בתביעה העיקרית).

באור 6: - חתימה על הדוחות הכספיים

ביום 31 במאי, 2009 הסמיך דירקטוריון החברה את מר יעקב סגל חבר הדירקטוריון (דח"צ) לחתום על הדוחות הכספיים במקום יו"ר הדירקטוריון מר גדליה דורון בשל שהייתו בחו"ל.

פירוט נכסים עבור נכסים תלויי תשואה והשקעות פיננסיות אחרות של חברת ביטוח מאוחדת

א. נכסים עבור חוזים תלויי תשואה

להלן פירוט הנכסים המוחזקים כנגד חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה, המוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד:

ליום	ליום 31 במרס		
31 בדצמבר	2008	2009	
מבוקר	בלתי מבוקר		
	אלפי ש"ח		
			השקעות פיננסיות:
2,571,014	2,708,755	2,919,353	נכסי חוב סחירים
2,412,110	3,112,075	2,520,373	נכסי חוב שאינם סחירים
1,354,933	2,287,410	1,648,868	מניות
797,952	557,322	880,556	השקעות פיננסיות אחרות
7,136,009	8,665,562	7,969,150	סך הכל השקעות פיננסיות
425,016	173,913	373,855	מזומנים ושווי מזומנים
143,330	144,608	164,189	אחר
<u>7,704,355</u>	<u>8,984,083</u>	<u>8,507,194</u>	סך הכל נכסים עבור חוזים תלויי תשואה

ב. השקעות פיננסיות אחרות

ליום 31 במרס, 2009					
סה"כ	הלוואות וחייבים	זמינים למכירה	מוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד	פירוט בסעיף	
	בלתי מבוקר				
	אלפי ש"ח				
2,147,430	-	1,910,004	237,426	ג	נכסי חוב סחירים
4,551,995	4,551,995	-	-	ד	נכסי חוב שאינם סחירים
130,825	-	122,646	8,179	ה	מניות
290,322	-	99,470	190,852	ו	אחרות
<u>7,120,572</u>	<u>4,551,995</u>	<u>2,132,120</u>	<u>436,457</u>		סה"כ
ליום 31 במרס, 2008					
סה"כ	הלוואות וחייבים	זמינים למכירה	מוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד	פירוט בסעיף	
	בלתי מבוקר				
	אלפי ש"ח				
1,959,169	-	1,712,184	246,985	ג	נכסי חוב סחירים
4,566,884	4,566,341	-	543	ד	נכסי חוב שאינם סחירים
207,673	-	187,252	20,421	ה	מניות
149,770	-	78,563	71,207	ו	אחרות
<u>6,883,496</u>	<u>4,566,341</u>	<u>1,977,999</u>	<u>339,156</u>		סה"כ

פירוט נכסים עבור נכסים תלויי תשואה והשקעות פיננסיות אחרות של חברת ביטוח מאוחדת (המשך)

ב. השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2008

סה"כ	הלוואות וחייבים	זמינים למכירה	מוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד	פירוט בסעיף	
1,780,139	-	1,553,520	226,619	ג	נכסי חוב סחירים
4,624,934	4,624,934	-	-	ד	נכסי חוב שאינם סחירים
120,979	-	114,252	6,727	ה	מניות
229,265	-	89,826	139,439	ו	אחרות
<u>6,755,317</u>	<u>4,624,934</u>	<u>1,757,598</u>	<u>372,785</u>		סה"כ

ג. נכסי חוב סחיריםההרכב:

ליום 31 בדצמבר 2008	ליום 31 במרס		
	2008	2009	
מבוקר	בלתי מבוקר		
	אלפי ש"ח		
920,092	750,486	970,904	אגרות חוב ממשלתיות
			<u>נכסי חוב אחרים:</u>
840,402	1,178,459	1,154,389	נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה
19,645	30,224	22,137	נכסי חוב אחרים הניתנים להמרה
<u>1,780,139</u>	<u>1,959,169</u>	<u>2,147,430</u>	סך הכל נכסי חוב סחירים

ד. נכסי חוב שאינם סחיריםההרכב:

ליום 31 בדצמבר 2008	ליום 31 במרס		
	2008	2009	
מבוקר	בלתי מבוקר		
	אלפי ש"ח		
2,247,291	2,213,845	2,245,358	אגרות חוב ממשלתיות
			אג"ח מיועדות
			<u>נכסי חוב אחרים:</u>
2,377,643	2,353,039	2,306,637	נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה
<u>4,624,934</u>	<u>4,566,884</u>	<u>4,551,995</u>	סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים

פירוט נכסים עבור נכסים תלויי תשואה והשקעות פיננסיות אחרות של חברת ביטוח מאוחדת (המשך)

			ה. מניות
ליום 31 בדצמבר 2008	ליום 31 במרס		
	2008	2009	
מבוקר	בלתי מבוקר		
	אלפי ש"ח		
120,409	207,326	130,825	מניות סחירות
570	347	-	מניות שאינן סחירות
<u>120,979</u>	<u>207,673</u>	<u>130,825</u>	סך הכל מניות

			ו. אחרות
ליום 31 בדצמבר 2008	ליום 31 במרס		
	2008	2009	
מבוקר	בלתי מבוקר		
	אלפי ש"ח		
165,632	65,189	220,245	השקעות פיננסיות סחירות
63,633	84,581	70,077	השקעות פיננסיות שאינן סחירות
<u>229,265</u>	<u>149,770</u>	<u>290,322</u>	סך הכל השקעות פיננסיות אחרות

השקעות פיננסיות המסווגות לאחרות כוללות בעיקר השקעות בתעודות סל, תעודות השתתפות בקרנות נאמנות, קרנות השקעה, נגזרים פיננסים, חוזים עתידיים, אופציות, מוצרים מובנים.

דווח

בדבר "הערך הגלום" (Embedded Value)

של

מנורה מבטחים חברה לביטוח בע"מ

כולל מנורה מבטחים ניהול קרנות הפנסיה בע"מ

ליום 31.12.2008

תוכן

4.....	כללי	1
4.....	רקע והיקף הגילוי.....	1.1
5.....	הבהרה לעניין מידע צופה פני עתיד.....	1.2
5.....	פרקים עיקריים במסמך.....	1.3
5.....	הגדרות.....	1.4
7.....	הערות, הבהרות וסייגים.....	1.5
7.....	כללי.....	1.5.1
7.....	השפעות אחרות.....	1.5.2
8.....	הטיפול בסיכונים.....	1.5.3
9.....	שיערוך נכסים לפי שווי הוגן.....	1.5.4
9.....	הסדרי סבסוד ממשלתי לקרנות פנסיה.....	1.5.5
9.....	הערך הגלום איננו אמור לייצג את השווי הכלכלי או שווי השוק.....	1.5.6
10.....	מתודולוגיית חישוב הערך הגלום	2
10.....	כללי.....	2.1
10.....	טיפול בסיכונים.....	2.2
10.....	הנחות כלכליות.....	2.3
10.....	תשואה, ריבית הוון ואינפלציה:	2.3.1
11.....	מיסוי.....	2.3.2
11.....	הנחות דמוגרפיות ותפעוליות.....	2.4
11.....	הנחות דמוגרפיות.....	2.4.1
11.....	הוצאות הנהלה וכלליות עתידיות.....	2.4.2
11.....	שיטת החישוב.....	2.5
11.....	הון עצמי מותאם (ANW).....	2.5.1
12.....	ערך נוכחי של רווחים עתידיים (PVFP).....	2.5.2
12.....	עלות הון נדרש (CoC).....	2.5.3
12.....	ערך עסקים חדשים (VNB).....	2.5.4
12.....	טיפול באופציות והבטחות פיננסיות.....	2.6
12.....	מבחני רגישות.....	2.7
15.....	סקירת דוח הערך הגלום.....	2.8
16.....	תוצאות	3
16.....	הערך הגלום נכון ל-31/12/2008.....	3.1
16.....	ערך עסקים חדשים של מכירות בשנת 2008.....	3.2
16.....	התאמה בין ההון העצמי המותאם לבין ההון העצמי בדוחות הכספיים.....	3.3
18.....	ניתוח השינוי ב-EV והרווח על בסיס EV.....	3.4
17.....	3.4.1 עסקי ביטוח.....	
17.....	3.4.2 עסקי פנסיה.....	

21	ניתוח רגישות בגין עסקים כלולים בהתאם לדרישת החוזר	3.5
21	ניתוחי הרגישות בגין עסקי ניהול קרנות פנסיה	3.6
22.....	נספח א' – דוח סוקר חיצוני של חישוב הערך הגלום	

1.1 רקע והיקף הגילוי

על-פי חוזר המפקח על הביטוח, מיום 12 באוגוסט 2007 (חוזר ביטוח 1-11-2007) ("החוזר"), על חברות הביטוח לפרסם מידי שנה, יחד עם הדוחות הכספיים לרבעון הראשון של השנה, מידע בדבר הערך הגלום ("**Embedded Value**" או "**EV**") בפוליסות ביטוח לטווח ארוך (ביטוח חיים וביטוח בריאות) לסוף השנה הקודמת. בהתאם לחוזר, מנורה מבטחים חברה לביטוח בע"מ ("**החברה**"), מפרסמת בזה, את הערך הגלום של עסקי הביטוח לטווח ארוך של החברה ליום 31 בדצמבר 2008.

דיווח זה נערך על פי הכללים והעקרונות שקבע המפקח על הביטוח, אשר אימץ את הכללים והעקרונות שנקבעו בדוח וועדה משותפת של חברות הביטוח והמפקח על הביטוח, אשר פעלה בליווי יועצים מישראל ומחו"ל (להלן: "**הוועדה**" ו- "**דוח הוועדה**"), למעט לעניין הטיפול בסיכונים מסוימים המתוארים בסעיף 1.5.3 להלן, הכול כמפורט בסעיף כאמור.

הכללים והעקרונות שנקבעו בדוח הוועדה מפורסמים באתר משרד האוצר - אגף שוק ההון, ביטוח וחיסכון (www.mof.gov.il).

דיווח זה כולל מלבד עסקי הביטוח, שפרסומם מחויב מהחוזר הנ"ל, גם את הערך הגלום של עסקי ניהול הפנסיה של החברה, שחושבו לפי העקרונות האמורים, בשינויים המחויבים.

1.2 הבהרה לעניין מידע צופה פני עתיד

קביעת הערך הגלום וערך העסקים החדשים (כהגדרת מונח זה להלן) התבססה על תחזיות, הערכות ואומדנים לאירועים עתידיים שהתממשותם אינה ודאית ואינם בשליטתה של החברה, ויש לראות בהם כ- "מידע צופה עתיד" כהגדרתו בסעיף 32א לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. אין מניעה כי תחזיות, הערכות ואומדנים אלו, כולם או חלקם, לא יתממשו או שיתממשו באופן שונה מכפי שהוצג בדוח הערך הגלום, ולפיכך התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מכפי שנחזה.

1.3 פרקים עיקריים במסמך

רקע כללי והסבר של שיטת החישוב.
התייחסות להנחות ששימשו בבסיס החישוב.
תוצאות הערך הגלום וערך עסקים חדשים.
תוצאות ניתוחי רגישות של הערך הגלום.
ניתוח התנועה של הערך הגלום

1.4 הגדרות

ההגדרות להלן מהוות הסבר תמציתי למושגים עיקריים, המשמשים להבנת הדיווח להלן.
תיאורים והסברים מלאים נמצאים בכללים והעקרונות שבדוח הוועדה.

<i>ערך נוכחי של</i>	<i>רווחים עתידיים</i>
	אז
היוון תזרים הרווחים הצפויים העתידיים, הנובעים מהתיק הקיים של העסקים הכלולים (ראה סעיף 2.5.2 להלן).	"PVFP"
	"הון עצמי
	"מותאם"
ההון העצמי של החברה, לאחר מספר התאמות כדי שיהיה עקבי עם שווי התיק בתוקף (ראה סעיף 2.5.1 להלן).	אז
	"ANW"
	"עלות ההון
עלות ההון הנדרש הינה ההשפעה, מבחינת בעלי המניות, על הערך הגלום בעקבות הדרישה על החברה להחזיק הון מינימלי (ראה סעיף 2.5.3 להלן).	"הנדרש"
	"שווי תיק
	"בתוקף"
הערך נוכחי של רווחים עתידיים בניכוי עלות ההון הנדרש.	אז
	"VIF"

<p>הערך הגלום מורכב מצירוף שני הרכיבים הבאים :</p> <p>"שווי תיק בתוקף" (VIA) ; ו- "הון עצמי מותאם" (ANW). יובהר כי ההון העצמי המותאם הינו הון עצמי המתייחס למכלול פעילויות בגין החברה כולה ולא בגין העסקים הכלולים ב-EV בלבד. כמוכן יובהר כי שווי התיק בתוקף אינו כולל : עסקי ביטוח כללי (אלמנטרי). תחומי פעילות אחרים של חברות בשליטתה של החברה כגון פעילות סוכנויות ביטוח וניהול קופות גמל. היכולת ליצור עסקים נוספים בעתיד (מוניטין).</p>	<p>"הערך הגלום"</p> <p>Embedded " "Value</p> <p>או</p> <p>"EV"</p>
<p>ערך נוכחי של רווחי העסקים מעת המכירה ועד תום תקופת הפוליסה אשר נמכרו במהלך השנה מלפני תאריך הדיווח.</p>	<p>"ערך עסקים חדשים"</p> <p>Value of New " "Business</p> <p>או "VNB"</p>
<p>העסקים הכלולים בחישוב שווי התיק בתוקף : פוליסות אישיות ארוכות טווח בתיק ביטוח חיים ובריאות בתוקף נכון ליום 31 בדצמבר 2008, כולל הגדלות עתידיות בפרמיה והפקדות חד-פעמיות הנובעות מגידול בשכר, בגין פוליסות אלו. פוליסות קבוצתיות בתיק ביטוח חיים ובריאות בתוקף נכון ליום 31 בדצמבר 2008. על פי הכללים והעקרונות שבדוח הוועדה הוערכו רווחיהן של פוליסות אלו רק עד למועד החידוש הבא של הפוליסות. עסקי ניהול קרנות פנסיה המתנהלות על ידי חברות מנהלות בבעלות החברה]</p>	<p>"עסקים כלולים"</p>

1.5 הערות, הבהרות וסייגים

1.5.1 כללי

כאמור לעיל, הערך הגלום חושב בהתאם למתודולוגיה ולכללים והעקרונות שנקבעו בדוח הוועדה. ההנחות במודל הן לפי "ההנחות הצפויות באופן המיטבי" (Best Estimate Assumptions), דהיינו, הנחות שהינן פרי השלכת הניסיון הקיים כלפי העתיד במסגרת הסביבה בה פועלות חברות הביטוח והחברות המנהלות את קרנות הפנסיה, וללא מקדמי שמרנות. מטבע הדברים, היות ומדובר בהערכות עתידיות לזמן ארוך, התוצאות בפועל צפויות להיות שונות מאלה שהוערכו בעת חישוב הערך הגלום.

סטיות מהפרמטרים וההנחות שהונחו בחיזוי הערך הגלום יכולות להשפיע באופן מהותי על התוצאה. פרמטרים אלו כוללים, בין היתר:

1. גורמים כלכליים (לדוגמא- ריבית היוון, תשואות).
2. גורמים דמוגרפיים (לדוגמא- שינויים בתמותה ותחלואה).
3. חקיקה והסדרים תחיקתיים בנושאים רלוונטיים.
4. מיסוי.
5. שינויים בסביבה העסקית.

תוצאות עתידיות, הסוטות מההערכות שבוצעו על בסיס "ההנחות הצפויות באופן המיטבי" הן טבעיות וצפוי שיתרחשו אף אם לא יתרחש שינוי כלשהו בפרמטרים האמורים. על כן צפוי, כי התוצאות בפועל מדי שנה תהיינה שונות מאלו החזויות במודל הערך הגלום ולו רק בשל תנודות אקראיות רגילות.

1.5.2 השפעות אחרות

קיימת אי ודאות לגבי ההשפעה הצפויה של הרפורמות בחקיקה מהתקופה האחרונה, ובכלל זה הרפורמות הבאות:

- א. תיקון מספר 3 לתקנות קופות הגמל.
- ב. רפורמת הניוד - תיקון תקנות לגבי ניוד כספי החיסכון הפנסיוני בין אפיקי החיסכון הפנסיוני השונים ובין אפיקי החיסכון הפנסיוני לבין עצמם.
- ג. כניסתם הצפויה של הבנקים לפעילות בתחום הייעוץ הפנסיוני.
- ד. שינויים עתידיים אפשריים בדרישות ההון בהתאם לטיוטות/ניירות עמדה, שפורסמו על-ידי משרד האוצר.

חישוב הערך הגלום כולל את השפעת תיקון 3 אבל איננו כולל השפעתם של יתר האירועים האמורים, וגם לא התפתחויות אחרות שטרם באו לידי ביטוי מעשי בנתונים בפועל, ואשר לגביהם

אין בידי החברה, נכון למועד זה, יכולת להעריך את השפעתם על תוצאותיה העסקיות ועל הערך הגלום או כל תרחיש אחר שאין וודאות לגבי קיומו.

לאור האמור, מצורפים לדוח זה ניתוחי רגישות בהם נבחנת רגישות תוצאות החישוב עבור תרחיש רפורמת הניוד, תרחיש כניסתם הצפויה של הבנקים לפעילות בתחום הייעוץ הפנסיוני לשינויים, ועבור שינויים עתידיים אפשריים בדרישות ההון. יובהר, כי אין ללמוד מניתוח הרגישות לגבי הערכות החברה באשר להשפעות אפשריות של רפורמות אלה ולהשפעה אפשרית של שינויים רגולאטורים אחרים שהחברה אינה יכולה להעריך עדיין את השפעתם טרם יישומם המלא בפועל.

1.5.3 הטיפול בסיכונים

להלן סייגים ביחס להערכת הערך הגלום המפורטת בדו"ח זה, הנובעים מהאופן שבו חישה החברה את הערך הגלום:

- הנחות בחישוב הערך הגלום - בשונה מהאמור בדוח הועדה, לא נלקחו בחשבון סיכונים קיצוניים אשר ההסתברות להתרחשותם נמוכה מאוד ואשר אין ביכולתה של החברה להעריך את הסתברויות התרחשותם ואת השפעתם על החברה, כגון סיכונים תפעוליים. כמו כן, ההנחות הדמוגרפיות שביסוד המודל גובשו בעיקר על סמך מחקרים וניתוחים המבוססים על ניסיון החברה ושל החברה המנהלת של קרן הפנסיה לאורך השנים האחרונות אשר לא כללו אירועים קיצוניים. אי לכך, ישנה אפשרות תיאורטית לתרחישים קיצוניים שהחברה לא לקחה בחשבון בקביעת ההנחות שביסוד המודל, על-אף הניסיון לקבוע הנחות ריאליות אשר תתאימו לניסיון בפועל בטווח הארוך.
- ביסוד המודל קיימת הנחה כי לא קיימת התאמה (קורלציה) בין גורמי הסיכון השונים, אשר עלולה להשפיע על הערך הגלום באופן מהותי. בשונה מהאמור בדוח הועדה, בשל היעדר נתונים מספקים לבחינת הקורלציה האמורה, לא נבדקה הנחה זו ע"י החברה.
- על פי ההנחיות והכללים של הועדה, קביעת ההנחות אמורה להתבסס, בין היתר, כך שתקבל התוחלת של הערך הגלום לבעלי המניות. בהיעדר נתונים סטטיסטיים מובהקים מתאימים להערכת התפלגות הערך הגלום לכל הגורמים הדמוגרפיים והתפעוליים, השתמשה החברה בהנחות ריאליות של כל פרמטר ופרמטר כשלעצמו, לפי התוחלת של כל גורם רלוונטי.
- הערך הגלום מבוסס על התיאוריה לפיה משקיעים אינם זקוקים לפיצוי עבור סיכונים שאינם סיכוני שוק ובלבד שהם יכולים לפזר את חוסר הוודאות על ידי החזקת תיק השקעות מפוזר ומגוון, ועל ההנחה כי ניתן לפזר את חוסר הוודאות כאמור. בפועל, יתכן ולא ניתן לפזר חלק מהסיכונים הדמוגרפיים והתפעוליים. בהעדר שוק נזיל ועמוק לפיו ניתן להעריך את "מחיר הסיכון" שהשוק נותן לסיכונים אלה, ובהעדר מתדולוגיה מוסכמת לכימות מחיר השוק הרעיוני לסיכונים אלה, לא הורדנו את ערך הגלום בגין סיכונים אלה.

על מנת לשקף את הערכתם של הסיכונים שלא נלקחו בחשבון כאמור לעיל, קוראי הדוח יכולים להתאים את ערך הגלום המוצג, על-פי שיקול דעתם, באמצעות ניתוחי הרגישות בסעיף 3.5, בפרט באמצעות הרגישות לשיעור ההיוון. יש להדגיש כי, כאמור לעיל, אין בידי החברה

להעריך כמותית, באופן אובייקטיבי ומדעי, את השפעת הסוגיות הנ"ל על הערך הגלום, ועל-כן, הרגישויות שהוצגו אינן מהוות הערכה שכזו, אלא הן מספקות כלי למשתמשי הדוח לצורך הערכת השפעת הסוגיות לפי שיקול דעתם.

1.5.4 שיערוך נכסים לפי שווי הוגן

בהתאם לכללים והעקרונות שבדוח הוועדה, לא הותאם שווים החשבונאי של כל נכסי החברה לשווי ההוגן, אלא רק הנכסים החופפים לעסקים הכלולים בערך הגלום. יצוין כי אג"ח מיועדות (הן בביטוח חיים והן בקרנות הפנסיה החדשות) הוערכו, מסיבות טכניות, בהתאם לעלותם המותאמת בספרים, תוך התחשבות בריבית שזכאיות איגרות החוב הללו, באופן שהביא לכך ששוויים ההוגן נכלל בערך הגלום.

1.5.5 הערך הגלום איננו אמור לייצג את השווי הכלכלי או שווי השוק של החברה או של חברת האם שלה.

יודגש, כי כאמור לעיל שווי התיק בתוקף איננו כולל עסקי ביטוח כללי (אלמנטרי), וכן אינו כולל תחומי פעילות אחרים של החברות בשליטתה של החברה, ואת היכולת ליצור עסקים בעתיד (מוניטין).

כן יודגש, כי הערך הגלום אינו מתייחס למנורה מבטחים החזקות בע"מ, חברת האם של החברה, שלה פעילויות ועסקים נוספים.

כמו כן, הערך הגלום אינו מביא בחשבון סיכונים מסוימים כמפורט בסעיף 1.5.3 לעיל. מובן אפוא, כי לאור האמור לעיל, הערך הגלום איננו מיצג, את שווי השוק או את השווי הכלכלי הכולל של החברה, ואת שווי השוק או את השווי הכלכלי של מנורה מבטחים החזקות בע"מ.

2 מתודולוגית חישוב הערך הגלום

2.1 כללי

עקרונות חישוב הערך הגלום נעשו בהתאם לכללים והעקרונות שבדוח הוועדה, למעט לעניין הטיפול בסיכונים מסויימים המתוארים בסעיף 1.5.3 לעיל, הכל כמפורט בסעיף האמור. ההנחות במודל הן לפי "ההנחות הצפויות באופן המיטבי" (Best Estimate Assumptions), דהיינו - ללא מקדמי שמרנות. המודל אינו כולל שווי של מכירות עתידיות, אך מבחינת רמת ההוצאות וכדומה, החישוב מניח המשך פעילות עסקית.

2.2 טיפול בסיכונים

סיכונים פיננסיים (סיכוני שוק) - סיכוני השוק נלקחו בחשבון לפי עלותם הגלומה במחירי שוק, על ידי שימוש בטכניקה מימונית הנקראת Certainty Equivalent Approach. בטכניקה זו מקטינים את התשואות הצפויות לרמה של שיעורי ריבית חסרת סיכון. לאחר התאמה זו, מהווים את תזרימי המזומנים החזויים לפי ריבית חסרת סיכון, ללא צורך להוסיף פרמיית סיכון לשיעור ההיוון. סיכונים שאינם סיכוני שוק – חישוב הערך הגלום מתבסס על התיאוריה הפיננסית אשר על פיה, משקיעים אינם זקוקים לפיצוי נוסף בריבית ההיוון עבור סיכונים שאינם סיכוני שוק ובלבד שהם יכולים לפזר את חוסר הוודאות על ידי החזקת תיק השקעות מפוזר ומגוון. ולכן בהינתן שתנאי זה מתקיים, ניתן לחשב את הערך הגלום דרך השימוש ב"הנחות הצפויות באופן מיטבי" והיוון של תזרימי המזומנים בשיעור ריבית חסרת סיכון בלי להוסיף מרווחים לסיכונים שאינם סיכוני שוק.

2.3 הנחות כלכליות

2.3.1 תשואה, ריבית הוון ואינפלציה:

התשואה העתידית והריבית ההיוון נקבעו על-פי עקום התשואות של ריבית חסרת סיכון צמודת מדד. שיעורי הריבית חסרת הסיכון (spot) נכון לסוף 2008 הינן:

לסוף שנה	שיעור ריבית	לסוף שנה	שיעור ריבית	לסוף שנה	שיעור ריבית
2009	3.57%	2019	3.25%	2029	3.56%
2010	2.70%	2020	3.31%	2030	3.57%
2011	2.50%	2021	3.35%	2031	3.58%
2012	2.54%	2022	3.39%	2032	3.60%
2013	2.67%	2023	3.42%	2033	3.61%
2014	2.80%	2024	3.45%	2034	3.62%
2015	2.92%	2025	3.48%	2035	3.63%
2016	3.03%	2026	3.50%	2036	3.64%

3.65%	2037	3.52%	2027	3.12%	2017
3.66%	2038	3.54%	2028	3.19%	2018

יצוין, כי אין צורך בהנחה מפורשת של אינפלציה עתידית כיוון שכל הסכומים במודל צמודים. כאשר פרמטר מסוים צפוי להשתנות שלא בהתאם לאינפלציה העתידית, נלקחה הנחה מפורשת של החריגה מהאינפלציה העתידית.

בכל הקשור לסבסוד הממשלתי לתשואת קרן הפנסיה הישנה, ביסוד מודל החישוב הונח כי הסבסוד הממשלתי ימשיך גם בעתיד למרות שיתכן וסבסוד זה עלול להיפסק.

2.3.2 מיסוי

מס סטטוטורי החל על מוסד כספי (כולל מס רווח) (*)

שנה	2008	2009	+2010
שיעור מס	36.80%	35.93%	35.06%

(*) שיעור מס הרווח הכלול לעיל הינו השיעור הקיים, דהיינו: 15.5%.

2.4 הנחות דמוגרפיות ותפעוליות

כל ההנחות להן השפעה מהותית על הערך הגלום נקבעו לפי האומדנים הטובים ביותר של החברה לגבי כל גורם דמוגרפי ותפעולי, ומשקפות את הציפייה של החברה לעתיד בגין גורמים אלה.

2.4.1 הנחות דמוגרפיות

ההנחות הדמוגרפיות, הכלולות בחישוב, נלקחו מתוך מחקרים פנימיים של החברה, ככל שישנם, ומסקנות פרי הפעלת שיקול דעת מקצועי, המבוססים הן על ניסיון רלוונטי והן על שילוב של מידע ממקורות חיצוניים, כגון מידע שהתקבל ממבטחי משנה ולוחות תמותה ותחלואה שפורסמו.

2.4.2 הוצאות הנהלה וכלליות עתידיות

הוצאות הנהלה וכלליות חושבו בהתאם לתוצאות מודל תמחירי פנימי שנערך בחברה לגבי הוצאות הקשורות לעסקים הכלולים, לרבות: הקצאת ההוצאות לתחומים השונים (ביטוח חיים, ביטוח בריאות ופנסיה) והעמסת ההוצאות על פעילויות שונות (הפקה, ניהול שוטף, השקעות וכו').

2.5 שיטת החישוב

2.5.1 הון עצמי מותאם (ANW)

סכום ההון העצמי נלקח מתוך הדוחות הכספיים של החברה ליום 31 בדצמבר 2008.

סכום זה הוקטן בסכום הוצאות הרכישה הנדחות לפי היתרה במאזן, בניכוי העתודה למס נדחה שבגינן. כמו כן, נוכה יתרת המוניטין של קרנות הפנסיה שנרכשו לפי ערכם בדוחות הכספיים של החברה.

לגבי הטבת המס בגין חלק הוצאות הרכישה הנדחות המוכרות למס הכנסה ראה סעיף 2.5.2 להלן.

2.5.2 ערך נוכחי של רווחים עתידיים (PVFP)

הערך הנוכחי של רווחים עתידיים חושב באמצעות מודל אקטוארי המתבסס על נתוני הפוליסות, ניהול זכויות הפנסיוניות של עמיתי קרנות הפנסיה, ונתונים אחרים המצויים בידי החברה והחברה המנהלת של קרן הפנסיה. מודל זה מאפשר ביצוע של תחזית תזרימי מזומנים עתידיים והיוונים. בחישוב נלקחה בחשבון הטבת מס עתידית הנובעת מהפחתת הוצאות הרכישה הנדחות לצרכי מס.

2.5.3 עלות הון נדרש (CoC)

בוצעה תחזית של ההון הנדרש על פי הדרישות הקיימות ובהתאם להתפתחות העתידית הצפויה של העסקים הכלולים. עלות ההון הינה היוון המס על רווחי השקעה על ההון הנדרש בגין העסקים הכלולים.

2.5.4 ערך עסקים חדשים (VNB)

ערך העסקים החדשים מחושב כערך נוכחי של רווחים מעת המכירה עד תום תקופת הפוליסה. הערך נוכחי של הרווחים חושב באמצעות מודל אקטוארי המתבסס על נתוני הפוליסות ונתונים אחרים כדי לשקף את תרומת התפוקה של השנה לערך הגלום. חישוב ה VNB נערך בגין האוכלוסיות הבאות:

- כל הפוליסות שהופקו בשנת 2008.
- כיסויים חדשים שהופקו במהלך 2008 כתוספת לפוליסות שהופקו לפני 2008.
- פוליסות קבוצתיות שחודשו במהלך 2008.
- מצטרפים חדשים לקרנות הפנסיה

יובהר כי הערך הנוכחי של הרווחים העתידיים (PVFP) כולל את ערך הרווחים, מסוף שנת 2008 ואילך בגין עסקים חדשים כאמור.

2.6 טיפול באופציות והבטחות פיננסיות

לא קיימות בעסקים הכלולים אופציות והבטחות פיננסיות מהותיות לטובת המבוטחים.

2.7 ניתוח השינוי ב-EV והרווח על בסיס EV

הטבלאות בסעיף 3.4 להלן מציגות את השינוי בערך גלום, מחולק למרכיבי ההון המותאם והשווי תיק (בניכוי עלות ההון), כולל העברות בין שני מרכיבים אלה. כל הסכומים מוצגים לאחר מס. השינוי מפורט לגורמי השפעה השונים שלו, כדלקמן:

1. התאמות לערך גלום ליום 31.12.2007 – **בסעיף זה** נכללו תיקונים ביחס לנתוני הפתיחה, כולל שינויים במתודולוגית החישוב ע"ס (40) מל"ש בביטוח חיים ובריאות ו-72 מל"ש בפנסיה.

2. השפעת אינפלציה במהלך 2008 – סעיף זה כולל את השפעת תשואה רעיונית על הון החברה המתואם ועל כל תזרימי ה-VIF, בשיעור האינפלציה בשנת 2008 (4.51%). בסעיפים הבאים מוצגת ההשפעה של התשואות הריאליות מעל המדד.
3. שינויים בהנחות תפעוליות ודמוגרפיות – מדי שנה החברה מעדכנת את ההנחות לפיהן מעריכים את ערך הגלום. העדכונים בוצעו בהתאם לנתונים חדשים לגבי הניסיון בפועל ולשינויים בציפיות הנהלת החברה. בביטוח חיים ובריאות השינויים העיקריים היו בשיעורי תביעות כתוצאה ממחקרים ועדכון הנחות שיעורי הביטולים והסילוקים. בפנסיה השינויים העיקריים היו בהנחות שיעורי העזיבה וההקפאה ושיעורי הגידולים בשכר.
4. רווח צפוי על ערך הגלום – ערך הגלום צפוי להניב רווחים אף אם החברה לא הייתה מוכרת עסקים חדשים ולא הייתה פועלת בתחומים נוספים שאינם כלולים ב-EV. רווחים אלה נובעים מ-3 מקורות:
- א. תשואה צפויה על שווי התיק בתוקף בסוף התקופה הקודמת – הכנסות צפויות אלו מבוססות על שיעור התשואה הריאלית הצפויה בתחילת השנה, כולל מרווחים מעל ריבית חסרת סיכון שהיו צפויים להתקבל.
- ב. תשואה צפויה על ההון העצמי המותאם – ההכנסות מהשקעות הצפויות מהנכסים העומדים כנגד ההון המותאם. הכנסות צפויות אלו מבוססות על שיעור התשואה הריאלית הצפויה בתחילת השנה, כולל מרווחים מעל ריבית חסרת סיכון שהיו צפויים להתקבל.
- ג. רווח צפוי לעבור משווי תיק בתוקף להון עצמי מתואם במהלך 2008 – במהלך שנת 2008, ירד הרווח החזוי לשנת 2008 מהשווי תיק, והתווסף להון המותאם, כך שבסך הכל מקור זה לא משפיע על סך ערך הגלום בכללותו, אלא מביא להעברה ממרכיב השווי תיק בתוקף למרכיב ההון המותאם. בהתאם לשיטת קביעת ההון העצמי המותאם, רווח זה אינו כולל השפעת הפחתת ה-DAC למעת זיכוי המס בגין הפחתת ה-DAC המוכר למס הכנסה.
5. השפעת הסטיות מההנחות התפעוליות והדמוגרפיות במהלך 2008 – מטבע הדברים, הניסיון בפועל לגבי שיעורי התביעות, הביטולים, ההוצאות וכדומה היו שונים במהלך התקופה מאלו שהונחו בתחילת השנה לצורך חישוב ערך הגלום. סטיות אלו משפיעות גם על הרווחים הצפויים לאחר השנה וגם על הרווחים של השנה עצמה, וההשפעות מוצגות בסעיף זה בנפרד על השווי תיק בתוקף ועל ההון המותאם בהתאמה. בנוסף, סעיף זה כולל את ההשפעה ממספר גורמים שכל אחד מהם לא מהותי להערכת החברה, הכוללים, בין היתר, שינויים לפוליסות ביטוח קיימות, תנאי ביטוח משנה או הסכמי עמלות עם סוכנים. בביטוח חיים ובריאות הסטייה כללה גידול בהוצאות בפועל בשנת 2008 מהצפוי. בפנסיה הסטייה העיקרית היתה כתוצאה מהגדלת שיעורי ההטבות על חשבון דמי הניהול.
6. רווח מעסקים חדשים – הערך הגלום אינו כולל את הערך הצפוי להתווסף מעסקים חדשים שימכרו בעתיד. על כן, סעיף זה מציג את התוספת לערך הגלום לסוף התקופה הקודמת, עקב מכירת פוליסות ביטוח חדשות במהלך השנה והצטרפות עמיתים חדשים לקרנות הפנסיה. התוספת מחולקת להשפעה בפועל מהעסקים החדשים על הרווחים בתקופה עצמה (מוצגת

תחת ההון המותאם) ולרווחים הצפויים מהעסקים החדשים בעתיד (ומוצג תחת השווי תיק בתוקף).

7. הוצאות פיתוח שלא נכללו ב- EV – כאן מוצגת ההשפעה, על הרווחים בפועל בשנה, של הוצאות החריוגות שלא נכללו בערך גלום, אלא יוחסו למכירות עתידיות. בשנת 2008 לא היו הוצאות פיתוח שלא נכללו ב-EV.

נהוג לכנות את סיכום השינויים בסעיפים 2 עד 7 "רווח תפעולי על בסיס ערך גלום". סכום זה משקף את הערך שהתווסף לערך הגלום, או הרווח במונחי ערך, הנובע בפעילות השוטפת של החברה, למעט ההשפעה מעסקים שלא כלולים ב-EV (כגון ביטוח אלמנטרי) ולפני ההשפעה של גורמים כלכליים לא צפויים, כגון שינויים שלא היו צפויים בשיעורי הריבית בשוק, בשוק ההון ובאינפלציה.

8. רווח מפריטים מיוחדים. לא היו פריטים מיוחדים בשנת 2008.

9. רווח מסטיות מההנחות הכלכליות במהלך 2008 ומשינויים להנחות כלכליות – סעיף זה כולל שני מרכיבים:

א. ההשפעה על שווי התיק משינויים בהנחות הכלכליות אשר מבוססות על הריביות בשוק. הנחות אלו כוללות את ריבית ההיוון ואת התשואות הצפויות.

ב. ההשפעה מהסטיות של הפרמטרים הכלכליים בפועל במהלך השנה לעומת ההנחות על בסיסן חושב ערך הגלום לסוף השנה הקודמת. ההשפעה הינה בשני מרכיבי ה-EV:

- בהון המותאם - עקב ההשפעה על הרווח בעיקר מתשואות שונות מהצפוי על נכסי החברה העומדים כנגד ההון וכנגד עתודות הביטוח בגין העסקים הכלולים. בסעיף זה כלולים הוצאות מימון ששולמו בסך 57.9 מיליון ₪ לאחר מס.
- בשווי התיק - עקב השינוי לרווחים הצפויים מתיק בפוליסות המשתתפות ברווחים, אשר נגרמו הן מהקיטון הלא צפוי ביתרת החסכונות בניהול החברה והן מצבירת "חוב" של דמי ניהול משתנים על פוליסות אלו שהופקו לפני שנת 2004. לגבי פוליסות אלו, החברה לא תגבה דמי ניהול משתנים עד להשגת תשואה חיובית שתכסה את ה"חוב" שנצברה עד סוף 2008.

נהוג לכנות את סיכום השינויים בסעיפים 2 עד 9 "רווח על בסיס ערך גלום". סכום זה משקף את הערך שהתווסף לערך הגלום, או הרווח במונחי ערך, הנובע מפעילות השוטפת של החברה, כולל ההשפעות מגורמים כלכליים וכולל פריטים מיוחדים, אך ללא ההשפעה של עסקים שלא כלולים ב-EV (כגון ביטוח אלמנטרי) ושל אינפלציה.

10. הזרמת הון / (תשלום דיבידנדים) – בסעיף זה מוצג העליה בערך גלום הנובע מהנפקת מניות בסך 80 מיליון ₪ ובניכוי פעילות עם בעלי שליטה בסך 4 מיליון ₪.

11. רווח מעסקים לא-כלולים – סך הערך הגלום כולל את מלוא ההון העצמי של החברה, ועל כן חלק מהגידול/קיטון בערך גלום מוסבר מהרווחים/ההפסדים של תחומי פעילות שאינם כלולים בשווי תיק.

2.8 מבחני רגישות

במבחני הרגישות המוצגים בסעיפים 3.4 ו- 3.5 להלן, אומצו הגישות הבאות:

1. הרגישויות מתייחסות לכל העסקים הכלולים אלא אם צוין אחרת.
2. מבחני הרגישות מתייחסים לכל הנחה בנפרד, ללא מדידה של השפעות מצטברות או מתקזזות או שינויים נגזרים על גורמים אחרים וכדומה.
3. הרגישות בגין ערך העסקים החדשים מתייחסת לשינויים מסוף שנת 2008 ואילך, ולא לתקופה מעת המכירה ועד לסוף שנת 2008.
4. תמותה לפני גיל פרישה – מבחני הרגישות של שיעורי תמותה (כולל מוות מתאונה), לא כולל תמותה של מבוסחים מקבלי קצבאות זקנה ומקבלי פיצוי חודשי בגין אובדן כושר או סיעוד.
5. תמותה של מקבלי קצבת זקנה – מבחן רגישות של שיעורי תמותה למקבלי קצבאות זקנה בלבד, לא כולל תמותה של מקבלי קצבאות אחרים.
6. תחלואה – מבחן הרגישות כולל את כל התביעות שאינם מקרי מוות הכלולים בסעיף 4 קטן לעיל, כולל תחלואה ממחלות קשות, אובדן כושר עבודה, סיעוד, ניתוחים ואשפוז, נכות מתאונה וכו'. המבחן מתייחס לשכיחויות של מקרי תביעה ולא לתקופת תשלום התביעות בגין אי-כושר עבודה וסיעוד.
7. ריבית – תוצאת מבחן הרגישות כוללות את:
  - א. השפעת שינוי שיעור ריבית המשמש כריבית היוון והתשואה הצפויה מהשקעות נכסי החברה וקרן הפנסיה על ערך נוכחי של הרווחים העתידיים (PVFP).
  - ב. השפעת שינוי שיעור הריבית על שווי נכסים נושאי ריבית שקלית או צמודה, המגבים את העסקים הכלולים.הרגישות לא כוללת השפעת שינויים על אגרות חוב מיועדות מטעם הממשלה.
8. ניידות – השפעה אפשרית של תיקון תקנות לגבי ניוד כספי החיסכון הפנסיוני בין אפיקי החיסכון הפנסיוני השונים ובין אפיקי החיסכון הפנסיוני לבין עצמם על פוליסות מנהלים – תוספת ביטולים של 10% על פוליסות אלו.
9. כניסתם הצפויה של הבנקים לפעילות בתחום הייעוץ הפנסיוני – השפעה אפשרית על ביטולי פוליסות עם מרכיב חסכון - תוספת ביטולים של 10% על פוליסות אלו.
10. עלייה בשיעור 10% בדרישת הון עצמי מינימלי.

2.9 סקירת דוח הערך הגלום

דוח הערך הגלום ליום 31.12.2008 וערך העסקים החדשים לשנה שהסתיימה באותו תאריך, וכן מבחני הרגישות ביחס אליהם נסקר על ידי רו"ח קוסט פורר גבאי את קסירר (Ernst and Young). דוח הסקירה מצורף בנספח א' לדוח זה.

3 תוצאות

3.1 הערך הגלום נכון ל-31/12/2008

מיליוני ₪	EV בגין עסקים כלולים בביטוח חיים ובריאות	EV בגין עסקי ניהול קרנות פנסיה	התאמה לאיחוד בגין עסקי ניהול קרנות הפנסיה ב-EV של החברה	סך הכל EV עבור ביטוח ופנסיה
הון עצמי מותאם (ראה סעיף 3.3 להלן)	772	227	(791) *	208
ערך נוכחי של רווחים עתידיים בניכוי מס	1,615	1,946	9	3,570
בניכוי עלות הון נדרש	(37)	(2)	-	(39)
ערך גלום	2,350	2,171	(782)	3,739

* מורכב מההון העצמי של חברה המנהלת של קרן הפנסיה בסך 227 מל"ש, ערך המוניטין בגין עסקי ניהול קרנות פנסיה הרשום במאזן החברה בסך 539 מל"ש, וסכום ה-DAC הרשום בחברה בגין עסקי פנסיה בסך 25 מל"ש.

3.2 ערך עסקים חדשים של מכירות בשנת 2008

מיליוני ₪	VNB בגין עסקים כלולים בביטוח חיים ובריאות	VNB בגין עסקי ניהול קרנות פנסיה *	השפעת הוצאות ועמלות רכישה ששולמו על ידי חברת הביטוח בגין עסקי פנסיה אחרי מס	סך הכל VNB עבור ביטוח ופנסיה
ערך עסקים חדשים לפני עלות הון נדרש	80	149	(17)	212
עלות הון נדרש בגין עסקים חדשים	(8)	0	-	(8)
סה"כ ערך עסקים חדשים	72	149	(17)	204

3.3 התאמה בין ההון העצמי המותאם לבין ההון העצמי בדוחות הכספיים

טבלה 3.3 א' – עסקי ביטוח

במיליוני ₪	
1,277	הון עצמי (מאזן החברה)
(40)	שיערוך נכסים החופפים לעסקים הכלולים והמוצגים בדוחות הכספיים לפי עלות לשווי הוגן בניכוי מס
(601)	בניכוי הוצאות רכישה נדחות (DAC למאזן) *
136	בתוספת עתודה למס נדחה בגין DAC
-	בניכוי שווי תיקי ביטוח שנרכשו ומוניטין בגינם, הכלול בהון עצמי, נטו ממס.
772	הון עצמי מותאם בגין העסקים הכלולים

* ניכוי המס בגין התאמה זו מוצג בחלקו בתוספת לעתודה למס נידחה בטבלה זו ובחלקו בהתאמה בחישוב הערך הנוכחי של רווחים עתידיים (ראה סעיף 2.5.2)

טבלה 3.3 ב' – הכללת עסקי ניהול קרנות פנסיה

במיליוני ₪	
772	הון עצמי מותאם בגין פוליסות ביטוח לטווח ארוך (ביטוח חיים וביטוח בריאות)
(539)	ניכוי ערך המוניטין בגין עסקי ניהול קרנות פנסיה הרשום במאזן החברה
(25)	ניכוי הוצאות רכישה נדחות בגין עסקי פנסיה הרשומות במנורה ביטוח
208	הון עצמי מותאם בהתחשב בניהול עסקי פנסיה

3.4 ניתוח השינוי ב-EV והרווח על בסיס EV

טבלה 3.4 א' – עסקי ביטוח

ערך גלום	שווי תיק בתוקף	הון עצמי מותאם	ראה סעיף	
				ערך גלום ליום 2007.12.31
2,870	1,779	1,091		
(40)	(40)	-	2.7.1	התאמות לערך גלום ליום 2007.12.31
110	79	31	2.7.2	השפעת אינפלציה במהלך 2008
2,940	1,818	1,122		ערך גלום מותאם ליום 2007.12.31
(77)	(77)	-		רווח תפעולי מהתיק בתוקף ליום 2008.12.31:
112	112	-	2.7.3	- שינויים בהנחות תפעוליות ודמוגרפיות
40	-	40	2.7.4	- רווח צפוי על שווי התיק בתוקף
-	(203)	203	2.7.4	- תשואה צפויה על הון עצמי מותאם
(39)	(11)	(28)	2.7.5	- רווח כולל צפוי לעבור משווי תיק להון עצמי ב- 2008
36	(179)	215		- השפעת הסטיות מההנחות התפעוליות והדמוגרפיות במהלך 2008 ושינויים אחרים לתיק בתוקף סה"כ
72	188	(116)	2.7.6	רווח מעסקים חדשים
-	-	-	2.7.7	הוצאות פיתוח שלא נכללו ב- EV
108	9	99		רווח תפעולי לפי ערך גלום
-	-	-	2.7.8	רווח מפריטים מיוחדים
(710)	(249)	(461)	2.7.9	רווח מסטיות מההנחות הכלכליות במהלך 2008 ומשינויים להנחות כלכליות
(602)	(240)	(362)		סה"כ רווח על בסיס ערך גלום
76	-	76	2.7.10	תנועות הון
48	-	48		רווח מעסקי פנסיה (ראה פירוט בטבלה 3.4 ב' להלן)
(112)	-	(112)	2.7.11	רווח מעסקים לא-כלולים
2,350	1,578	772		ערך גלום ליום 2008.12.31

טבלה 3.4 ב' – עסקי פנסיה

ערך גלום	שווי תיק בתוקף	הון עצמי מותאם	ראה סעיף	
1,921	1,753	168		ערך גלום ליום 2007.12.31
72	72	0	2.7.1	התאמות לערך גלום ליום 2007.12.31
84	79	5	2.7.2	השפעת אינפלציה במהלך 2008
2,077	1,904	173		ערך גלום מותאם ליום 2007.12.31
				רווח תפעולי מהתיק בתוקף ליום 2008.12.31:
303	303	-	2.7.3	- שינויים בהנחות תפעוליות ודמוגרפיות
117	117	-	2.7.4	- רווח צפוי על שווי התיק בתוקף
6	-	6	2.7.4	- תשואה צפויה על הון עצמי מותאם
-	(65)	65	2.7.4	- רווח כולל צפוי לעבור משווי תיק להון עצמי ב- 2008
				- השפעת הסטיות מההנחות התפעוליות והדמוגרפיות
(308)	(302)	(6)	2.7.5	במהלך 2008 ושינויים אחרים לתיק בתוקף
118	53	65		סה"כ
149	151	(2)	2.7.6	רווח מעסקים חדשים
-	-	-	2.7.7	הוצאות פיתוח שלא נכללו ב- EV
267	204	63		רווח תפעולי לפי ערך גלום
-	-	-	2.7.8	רווח מפריטים מיוחדים
(173)	(164)	(9)	2.7.9	רווח מסטיות מההנחות הכלכליות במהלך 2008 ומשינויים להנחות כלכליות
94	40	54		סה"כ רווח על בסיס ערך גלום
-	-	-	2.7.10	תנועות הון
-	-	-	2.7.11	רווח מעסקים לא-כלולים
2,171	1,944	227		ערך גלום ליום 2008.12.31

טבלה 3.4 ג' – סה"כ עסקי ביטוח ופנסיה

ערך גלום	שווי תיק בתוקף	הון עצמי מותאם	ראה סעיף	
4,074	3,532	542		ערך גלום ליום 2007.12.31
32	32	-	2.7.1	התאמות לערך גלום ליום 2007.12.31
174	158	16	2.7.2	השפעת אינפלציה במהלך 2008
4,280	3,722	558		ערך גלום מותאם ליום 2007.12.31
				רווח תפעולי מהתיק בתוקף ליום 2008.12.31:
226	226	-	2.7.3	- שינויים בהנחות תפעוליות ודמוגרפיות
229	229	-	2.7.4	- רווח צפוי על שווי התיק בתוקף
20	-	20	2.7.4	- תשואה צפויה על הון עצמי מותאם
-	(268)	268	2.7.4	- רווח כולל צפוי לעבור משווי תיק להון עצמי ב- 2008
				- השפעת הסטיות מההנחות התפעוליות והדמוגרפיות במהלך 2008 ושינויים אחרים לתיק בתוקף
(347)	(313)	(34)	2.7.5	סה"כ
128	(126)	254		
204	348	(144)	2.7.6	רווח מעסקים חדשים
-	-	-	2.7.7	הוצאות פיתוח שלא נכללו ב- EV
332	222	110		רווח תפעולי לפי ערך גלום
-	-	-	2.7.8	רווח מפריטים מיוחדים
(837)	(413)	(424)	2.7.9	רווח מסטיות מההנחות הכלכליות במהלך 2008 ומשינויים להנחות כלכליות
(505)	(191)	(314)		סה"כ רווח על בסיס ערך גלום
76	-	76	2.7.10	תנועות הון
(112)	-	(112)	2.7.11	רווח מעסקים לא-כלולים
(335)	(1)	(334)		סה"כ שינוי ב- EV *
3,739	3,531	208		ערך גלום ליום 2008.12.31

3.5 * פירוט הפער בין השינוי בהון העצמי המותאם לבין הרווח הנקי לחברה:

(334)	סה"כ שינוי בהון העצמי המותאם
(5)	שינוי ב- DAC לפני מס
9	מס בגין השינוי ב- DAC שלא נכלל בשווי תיק בתוקף
113	פריטים שהועברו דרך קרן הון
76	שינוי שיעור נכסים בשווי הוגן בניכוי מס
(76)	תנועות הוניות כולל תשלום דיבידנדים
(217)	רווח נקי

3.6 ניתוח רגישות בגין עסקים כלולים בהתאם לדרישת החוזר

להלן ניתוחי הרגישות בגין עסקי חיים ובריאות:

שינוי בערך עסקים חדשים		שינוי בערך גלום		ראה סעיף	
ב - %	במליוני ₪	ב - %	במליוני ₪		
	72		2,350		התוצאה הבסיסית
0.6	0.4	(0.4)	(10)	2.8.7	הפחתה של 0.5% בריבית חסרת הסיכון
(9.0)	(6.5)	(3.2)	(75)		עליה של 10% בהוצאות הנהלה וכלליות
(21.3)	(15.3)	(4.3)	(102)		עליה יחסית של 10% בשיעורי הביטולים (כולל פדיונות וסילוקים)
(7.9)	(5.7)	(2.1)	(50)	2.8.4	עליה של 10% בשיעורי התמותה בגין מבוטחים לפני גיל פרישה
(21.3)	(15.3)	(5.8)	(137)	2.8.6	עליה של 10% בשיעורי התחלואה
(1.2)	(0.8)	(1.1)	(26)	2.8.5	ירידה יחסית של 10% בשיעור התמותה עבור מקבלי קצבאות זקנה
(4.8)	(3.5)	(1.2)	(28)	2.8.8	תרחיש נידות (בהתאם לסעיף 1.5.2)
(14.5)	(10.4)	(2.8)	(66)	2.8.9	תרחיש בנקים (בהתאם לסעיף 1.5.2)
(1.1)	(0.8)	(0.2)	(4)	2.8.10	תרחיש דרישת הון (בהתאם לסעיף 1.5.2)

במידה ולניתוח הרגישות השפעה סימטרית לשני הכיוונים, מוצג לעיל השינוי בכיוון האחד בלבד.

3.7 ניתוחי הרגישות בגין עסקי ניהול קרנות פנסיה

להלן ניתוחי הרגישות בגין עסקי ניהול קרנות הפנסיה:

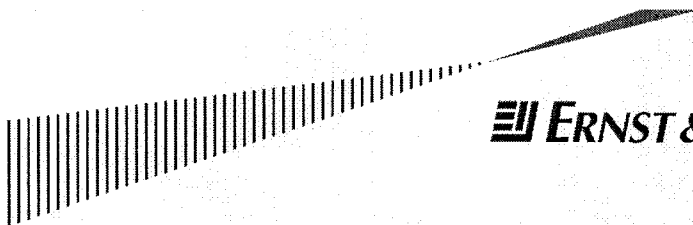
שינוי בערך עסקים חדשים		שינוי בערך גלום		ראה סעיף	
ב - %	במליוני ₪	ב - %	במליוני ₪		
	149		2,171		התוצאה הבסיסית
6.1	9.0	2.7	59	2.8.7	הפחתה של 0.5% בריבית חסרת הסיכון
(3.4)	(5.0)	(4.1)	(89)		עליה של 10% בהוצאות הנהלה וכלליות
(13.4)	(20.0)	(6.6)	(143)		ירידה של 1% בעליית השכר
(16.8)	(25.0)	(8.4)	(183)		עליה של 10% בשיעורי הביטולים (כולל פדיונות והקפאות)
(0.0)	(0.0)	(0.0)	(0)	2.8.11	תרחיש דרישת הון (בהתאם לסעיף 1.5.2)

במידה ולניתוח הרגישות השפעה סימטרית לשני הכיוונים, מוצג לעיל השינוי בכיוון האחד בלבד.

אברהם לוונגליק
אקטואר ראשי

ארי קלמן
מנכ"ל

נספח א' – דוח סוקר חיצוני של חישוב הערך הגלום.

31 במאי, 2009

לכבוד הדירקטוריון של

מנורה מבטחים חברה לביטוח בע"מ

א.ג.נ.

הנדון : סקירת דוח הערך הגלום ליום 31.12.2008

א. לבקשתכם סקרנו את המידע, אשר הוכן על ידי מנורה מבטחים חברה לביטוח בע"מ (להלן החברה), בדבר הערך הגלום ליום 31.12.2008, ערך העסקים החדשים לשנה שהסתיימה באותו תאריך, ניתוח התנועה בערך הגלום ומבחיני הרגישות ביחס אליהם, המתייחסים לפוליסות ביטוח חיים ובריאות ארוכות טווח ועסקי ניהול קרנות פנסיה (להלן – "דוח הערך הגלום").

ב. סקירתנו כללה, בין היתר:

1. דיונים ובירורים עם הגורמים הרלבנטיים בחברה, ביצוע נהלים אנליטיים בהתייחס לתוצאות המוצגות בדוח הערך הגלום ובהתייחס למידע פיננסי וסטטיסטי אחר.
2. התאמה בין תוצאות החישוב ומידע פיננסי של החברה.
3. השוואה של הנחות הדמוגרפיות והתפעוליות, לפיהם נערך דוח הערך הגלום, עם ניסיון העבר בחברה ומידע חיצוני רלוונטי.
4. בחינת ההתאמה של המתודולוגיה, ההנחות ודרך ההצגה, לפיהם נערך דוח הערך הגלום, לחזור המפקח על הביטוח מספר 11-1-2007 על נספחיו (להלן חוזר המפקח). חוזר המפקח אימץ את הכללים והעקרונות שנקבעו בדוח וועדה משותפת של חברות הביטוח והמפקח על הביטוח (להלן "הוועדה"), אשר פעלה בליווי יועצים מישראל ומח"ל.

ג. בהתבסס על סקירתנו, ובהסתמך על נתונים ומידע שסופקו על ידי החברה הרינו לציין כדלקמן:

1. המתודולוגיה וההנחות שתוארו בדוח הערך הגלום עומדות, מכל הבחינות המהותיות בחוזר המפקח, בכפוף לאמור בסעיף ד(3) להלן.
2. אופן הגילוי בדוח הערך הגלום עומד מכל הבחינות המהותיות בחוזר המפקח ובהוראות המפורטות בטיוטת "פורמט גילוי" אשר הוכן על ידי הוועדה בתאום עם המפקח על הביטוח. "פורמט גילוי" זה טרם פורסם על ידי המפקח על הביטוח כתוספת לחוזר המפקח.
3. לא עלה בסקירתנו דבר המצביע על כך כי ההנחות הדמוגרפיות והתפעוליות אשר הוצגו בפנינו במהלך הסקירה אינן סבירות בהתבסס על ניסיון החברה בעבר ובהווה וציפיות ההנהלה לגבי העתיד, בכפוף לאמור בסעיף ד(2) להלן.
4. לא עלה בסקירתנו דבר המצביע על כך שהערך הגלום בסך 3,739 מליון ש"ח, הערך של עסקים חדשים בסך 204 מליון ש"ח, מבחיני הרגישות ביחס אליהם וניתוח התנועה בערך הגלום לא הוערכו כראוי על פי המתודולוגיה וההנחות שתוארו בדוח הערך הגלום ושהוצגו בפנינו במהלך הסקירה.

ד. אנו מפנים את תשומת הלב לנושאים הבאים:

1. דוח הערך הגלום הוכן על בסיס הנחות שהינן פרי השלכת הניסיון הקיים כלפי העתיד במסגרת הסביבה בה פועלת החברה. מטבע הדברים, היות ומדובר בהערכות עתידיות לזמן ארוך, התוצאות בפועל צפויות להיות שונות מאלה שהוערכו בעת חישוב הערך הגלום.
2. קיימת אי ודאות לגבי השלכות של הרפורמות בשוק החיסכון לארוכי טווח. חישוב ערך הגלום אינו כולל השפעות אפשרויות, אם יהיו, כמפורט בסעיף 1.5.2 לדוח הערך הגלום.
3. הערות, הבהרות וסייגים לגבי הטיפול בסיכונים המתוארים בסעיף 1.5.3 לדוח הערך הגלום.
4. הערך הגלום כולל גם את הערך הגלום של עסקי ניהול קרנות פנסיה בבעלות החברה אשר פרסומו אינו מתחייב על פי הנחיות המפקח.

בכבוד רב,

קוסט פורר גבאי את קסירר
קוסט, פורר גבאי את קסירר

רואי חשבון